

תלמוד

מסכת סוכה

הוראות

א. משך הבחינה: שתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון	–	(12x7)	–	84 נקודות
פרק שני	–	(4x4)	–	16 נקודות
סך הכול	–			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (84 נקודות)

ענו על שבע מן השאלות 1–10 (לכל שאלה – 12 נקודות).

1. סוכה, מבוי ונר חנוכה

"סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה... מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה ימעט... סוכה דאורייתא תני פסולה מבוי דרבנן תני תקנתא".

א. על פי רש"י, הסבירו את תירוץ הגמרא המצוטט. (3 נקודות)

ב. עיינו בהסבר הראשון של בעלי התוספות לתירוץ הגמרא, וענו על פי הסבר זה על השאלות שלפניכם:

(1) ציינו איזו מן המילים "פסולה" או "ימעט" נחשבת "לישנא מעליא", והסבירו מדוע היא נחשבת כך.

(2) מדוע בנוגע לסוכה נקטה המשנה לשון "פסולה", ובנוגע למבוי נקטה לשון "ימעט"?

(5 נקודות)

ג. בעלי התוספות הקשו מברייתא במסכת שבת: "נר חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה כסוכה וכמבוי".

(1) הסבירו את קושיית בעלי התוספות.

(2) הסבירו אחד מן התירוצים של בעלי התוספות לקושייתם.

(4 נקודות)

2. שלוחי מצווה ועוסק במצווה

"שלוחי מצווה פטורין מן הסוכה".

א. (1) על פי התוספות, הסבירו מדוע אדם שיש לו ציצית בבגדו אינו פטור משאר המצוות.

(2) על פי מסקנת התוספות, הסבירו מדוע יִשְׁנֻנו רב חסדא ורבה בר רב הונא מחוץ לסוכה.

(5 נקודות)

ב. "בשבתך בביתך פרט לעוסק במצווה ובלכתך בדרך פרט לחתן".

מדוע צריך לימוד מיוחד כדי לפטור חתן מקריאת שמע, הרי לכאורה הפטור שלו נלמד מן הלימוד הראשון? (3 נקודות)

ג. עיינו בדברי הריטב"א שלפניכם, וענו על השאלות שאחריהם.

וכיוון דלא מיפטר אלא בעודו עוסק במצווה זו, למה לי קרא? פשיטא, למה יניח מצווה זו מפני מצווה אחרת?

וי"ל דהא קמ"ל דאפילו בעי להניח מצווה זו לעשות מצווה אחרת גדולה הימנה אין הרשות בידו. סלקא דעתך אמינא

איפטורי הוא דמיפטר מינה, אבל אי בעי למשבק הא ולמיעבד אידך הרשות בידו, קמ"ל דכיוון דפטור מן האחרת הרי

היא אצלו עכשיו כדבר של רשות, ואסור להניח מצוותו מפני דבר שהוא של רשות.

(רבי יום טוב בן אברהם אשבילי, חידושי הריטב"א, סוכה דף כה, ע"א)

(1) הסבירו את קושיית הריטב"א.

(2) הסבירו את החידוש ההלכתי שבתירוצו של הריטב"א לקושיה.

(4 נקודות)

3.

הסעודות בסוכה בימי החג – מחלוקות רבי אליעזר וחכמים

- א. (1) במשנה יש שתי מחלוקות בין רבי אליעזר לחכמים.
כתבו את דעת רבי אליעזר ואת דעת חכמים במחלוקת הראשונה.
(2) בתורה כתוב: "בַּסֶּכֶת תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים" (ויקרא כ"ג, מ"ב).
על פי הגמרא, כיצד ביססו רבי אליעזר וחכמים את דעותיהם במחלוקת הראשונה על הפסוק הזה?
(4 נקודות)
- ב. מהו הדין של מי ששכח לומר "יעלה ויבוא" בברכת המזון של סעודת ליל יום טוב ראשון של סוכות, ומהו הדין של מי ששכח לומר "יעלה ויבוא" בברכת המזון של סעודת שחרית של יום טוב ראשון של סוכות? נמקו את תשובותיכם על פי דברי בעלי התוספות. (4 נקודות)
- ג. (1) "חזר בו רבי אליעזר" – מהי ההלכה שממנה חזר בו רבי אליעזר? ענו על פי רש"י ועל פי בעלי התוספות.
(2) "שאל אפוטרופוס של אגריפס המלך את רבי אליעזר... לכבוד קונך".
מתשובתו של רבי אליעזר לאפוטרופוס הקשו בעלי התוספות על דברי רש"י שכתבתם בתת-סעיף הקודם, ג(1).
הסבירו את הקושיה.
(4 נקודות)

4.

"כעין תדורו" בסוכה

- א. (1) איזה שינון מותר מחוץ לסוכה, ומדוע? היעזרו ברש"י.
(2) "אמר רבא מאני משתיא במטללתא מאני מיכלא בר מטללתא".
מה הם "מאני מיכלא", ומהו טעם ההבדל בין "מאני משתיא" ל"מאני מיכלא"? ענו על פי רש"י ועל פי בעלי התוספות.
(6 נקודות)
- ב. "אביי הווה קא יתיב קמיה דרב יוסף במטללתא נשב זיקא וקא מייתי ציבותא אמר להו רב יוסף פנו לי מאני מהכא אמר ליה אביי והא תנן משתסרח המקפה..."
(1) הסבירו את קושיית אביי על הנהגתו של רב יוסף.
(2) הסבירו כיצד תירץ רב יוסף את הנהגתו.
(4 נקודות)
- ג. "היה ישן תחת הסוכה וירדו גשמים... איבעיא להו עד שיעור או עד שיאור".
הסבירו את הנפקא מינה בין שני הנוסחים. (2 נקודות)

5. מצווה הבאה בעבירה

א. "לולב הגזול... פסול".

כתבו את המחלוקת בין רבי יוחנן ובין שמואל בנוגע לשאלה מתי לולב הגזול פסול, והסבירו את הנימוק לכל אחת מן הדעות. (4 נקודות)

ב. עיינו בדברי הרב יחזקאל לנדא ("נודע ביהודה") שלפניכם, וענו על השאלות שאחריהם.

ואמרתי דרבי יוחנן ושמואל פליגי אי הכי מצווה הבאה בעבירה היא מן התורה או מדרבנן. דרבי יוחנן סבר דאינו יוצא במצווה הבאה בעבירה הוא מן התורה, ולכך ביום טוב שני, אף שעיקרו דרבנן, גם כן אינו יוצא בגזול משום מצווה הבאה בעבירה, דכל מה דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון.

אבל שמואל סבר דגוף הדין מצווה הבאה בעבירה הוא רק מדרבנן, ועיין בתוס' (סוכה ט, ע"א, בד"ה "ההוא"), ולכך מוקי מתניתין רק ביום טוב ראשון, אבל ביום טוב שני, שעיקרו הוא דרבנן, יוצא בגזול, דתרתיה לא עבדי, שחיוב לולב ביום טוב שני אינו מן התורה, רק מדרבנן, ופסול גזול משום מצווה הבאה בעבירה הוא גם כן רק מדרבנן, ולתרתיה דרבנן לא מחמירין.

(הרב יחזקאל לנדא, שו"ת נודע ביהודה מהדורא תניינא – אורח חיים, סימן קלד)

(1) על פי הרב יחזקאל לנדא ("נודע ביהודה"), מהי המחלוקת בין רבי יוחנן ובין שמואל בנוגע למצווה הבאה בעבירה?

(2) על פי תשובתכם בתת-סעיף הקודם, ב(1), הסבירו את מחלוקתם של רבי יוחנן ושמואל בסוגייתנו.

(4 נקודות)

ג. "לולב... של אשרה ושל עיר הנידחת פסול".

(1) הסבירו בלשונכם מדוע לולב של אשרה ולולב של עיר הנידחת פסולים.

(2) על פי התוספות, מדוע לולבים אלה אינם פסולים משום "מצווה הבאה בעבירה"?

(4 נקודות)

6. הדס שענביו מרובים מעליו

א. "...או שהיו ענביו מרובות מעליו פסול ואם מיעטן כשר ואין ממעטין ביום טוב".

(1) "ואין ממעטין ביום טוב" – הסבירו מדוע.

(2) על פי ברייתא שהובאה בגמרא, רבי אליעזר ברבי שמעון התיר למעט את ענבי ההדס ביום טוב.

על פי רב אשי, באיזה מקרה התיר זאת רבי אליעזר ברבי שמעון, ומהו טעמו?

(5 נקודות)

ב. על פי רש"י, מדוע רבי שמעון, שהתיר דבר שאינו מתכוון, מודה ב"פסיק רישיה ולא ימות"? (2 נקודות)

ג. "הכא במאי עסקינן דאית ליה הושענא אחריתי".

(1) על פי רש"י, הסבירו מדוע מיעוט הענבים במקרה זה אינו נחשב "פסיק רישיה ולא ימות".

(2) על פי התוספות, הסבירו מדוע מי שממעט את הענבים במקרה זה אינו חייב.

(5 נקודות)

7. אגד בלולב ודין חציצה

- א. רבא הוכיח ש"סיב ועיקרא דדיקלא" נחשבים כמינו של הלולב. בהוכחתו הביא רבא ברייתא ומשנה. הסבירו את ההוכחה. בתשובתכם ציינו מה תורמת הברייתא להוכחה ומה תורמת המשנה להוכחה. (5 נקודות)
- ב. "אמר להו רבה להנהו מגדלי הושענא דבי ריש גלותא... שיירי ביה בית יד כי היכי דלא תיהווי חציצה". על פי רש"י, דברי רבה אינם מתאימים לשיטת רבי יהודה, הסובר שלולב צריך אגד. הסבירו מדוע. (3 נקודות)
- ג. רבא חולק על רבה בנוגע לחציצה. על פי דברי רבא בסוגיה כולה, ציינו שני מצבים שבהם, לדעתו, חציצה אינה פוסלת. (4 נקודות)

8. ברכת המזון על ידי קטן; דין שומע כעונה

- א. "ת"ר באמת אמרו בן מברך לאביו..." על פי רש"י, מה הם שני התנאים הנדרשים כדי שבן קטן יוכל להוציא את אביו ידי חובה בברכת המזון? נמקו את תשובתכם. (3 נקודות)
- ב. (1) עיינו בדברי הרב יעקב בצלאל ז'ולטי שלפניכם, וענו על השאלה שאחריהם. רש"י וסיעתו סוברים דשומע כעונה לא הווי כעונה ממש, ואין על שמיעתו תורת דיבור, אלא שהשומע מצטרף לעונה, והוא יוצא בשמיעתו על ידי המברך שמוציא את השומע, אבל אין השומע כמברך בעצמו... אולם ר"ת ור"י [התוספות] סוברים דשומע כעונה הוא כעונה ממש, ויש על שמיעתו תורת דיבור, והרי הוא כמברך בעצמו. (הרב יעקב בצלאל ז'ולטי, משנת יעבץ, אורח חיים, סימן כו, א)
- מהו הדין במקרה שאדם מתפלל תפילת עמידה ושומע מפי שליח הציבור קדיש או קדושה, ומהו הטעם לדין זה? ענו על פי רש"י ועל פי בעלי התוספות, לפי הסברו של הרב יעקב בצלאל ז'ולטי.
- (2) עיינו בדברי הרמב"ם והכסף משנה שלפניכם (שמובאים בדברי הרב יעקב בצלאל ז'ולטי ב"משנת יעבץ", שם), וענו על השאלה שאחריהם. כל השומע ברכה מן הברכות מתחילתה ועד סופה ונתכוון לצאת בה ידי חובתו יצא, ואף על פי שלא ענה אמן. וכל העונה אמן אחר המברך הרי זה כמברך, והוא שיהיה המברך חייב באותה ברכה. (רמב"ם, הלכות ברכות, פרק א', הלכה י"א)
- וא"ת על כורחך בנתכוון לצאת עסקינן, ואם כן מאי קמ"ל בעונה אמן הא אפילו לא ענה אמן אשמועינן רבנו דיצא?
- וי"ל דכשנתכוון ולא ענה אמן יצא ולא כמברך, אבל כי ענה אמן יצא כמברך.
- (כסף משנה, שם)
- על פי הסברו של הרב יעקב בצלאל ז'ולטי, כמו מי סבר הרמב"ם (על פי ביאורו של הכסף משנה) – כמו רש"י או כמו בעלי התוספות? נמקו את תשובתכם. (9 נקודות)

9. מתנה על מנת להחזיר

א. "מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה כי הא דאמר רבא הא לך אתרוג זה על מנת שתחזירהו לי... לא החזירו לא יצא".

(1) מדוע לא יצא אם לא החזיר את האתרוג? היעזרו ברש"י.

(2) כתבו מהו הקושי על הדין "לא החזירו לא יצא" מן המעשה המובא בגמרא, והסבירו את התירוץ של בעלי התוספות

על קושי זה.

(6 נקודות)

ב. עיינו במקורות שלפניכם, וענו על השאלות שאחריהם.

וצריך שיתנהו לו במתנה גמורה על מנת שיחזיר, ואחר שיצא בו צריך לחזור וליתנה לו במתנה בשעת חזרה. אבל אם אמר לו יהא במתנה עד שתצא בו ואחר כך יהא שלי כבתחילה, לא יצא בו, דהווי כמו שאול. ותדע מדאמר לקמן (סוכה מו, ע"ב) "לא ליקני איניש לוליבא לינוקא ביומא טבא קמא, דינוקא מקני קני, אקנויי לא מקני [ואשתכח דקא נפיק בלולב שאינו שלו]". ואם אינו צריך להחזיר לו במתנה, נהי דקטן לאו בר אקנויי הוא, ליקני ליה עד שיצא בו ולחזור לו ממילא? אלא ודאי צריך לחזור וליתנו לו במתנה וקטן לאו בר אקנויי הוא.

(רבנו אשר, רא"ש, מסכת סוכה, פרק ג, סימן ל)

...לולי דברי הרא"ש... יראה לענ"ד דמתנה על מנת להחזיר הוא כמשמעו ואין בו תנאי הקנאה, אלא שנתן לו במתנה את האתרוג עד שיצא בו והוא מתנה גמורה וחלוטה עד הזמן...

ולפי זה צריך לומר הא דאמרו "לא ליקני איניש לוליבא לינוקא" (סוכה מו, ע"ב), היינו במקנה בסתם בלי שום שיוך, אלא שסומך שיחזור וייתן לו המקבל אחר כך במתנה, וכי האי גוונא בקטן לא מהני, כיוון דאקנויי לא מקני. הא מקנה ליה בפירוש לשעה גם בקטן מהני, כיוון דמתנה על מנת להחזיר ממילא חוזרת המתנה.

(הרב אריה לייב הכהן, "קצות החושן", סימן רמא, ס"ק ד)

(1) הסבירו את המחלוקת בין הרא"ש ובין "קצות החושן" בנוגע למתנה על מנת להחזיר.

(2) הסבירו את הראיה שהביא הרא"ש לדבריו מנתינת לולב לקטן, והסבירו כיצד דחה "קצות החושן" את ראייתו.

(6 נקודות)

10. יסודות תורה שבעל פה

א. (1) מה הן "בריות", ומהי "תוספתא"?

(2) מדרשי ההלכה – מכילתא, ספרא וספרי – חוברו בתקופת התנאים.

I. כתבו מה מאפיין את מדרשי ההלכה.

II. בחרו באחד ממדרשי ההלכה האלה, וציינו מהו החומש שעליו נכתב מדרש הלכה זה.

(6 נקודות)

ב. (1) "משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שימשו כל צורכן, הרבו מחלוקות בישראל ונעשו שתי תורות".

(תוספתא חגיגה, פרק ב', הלכה ט')

הסבירו את הביטוי "שלא שימשו כל צורכן".

(2) "אלו ואלו דברי א-לוהים חיים הן" (עירובין יג, ע"ב).

הסבירו כיצד ייתכן ששתי דעות סותרות יהיו "דברי א-לוהים חיים".

(6 נקודות)

פרק שני – קטע שלא נלמד (16 נקודות)

לפניכם קטע מן הגמרא במסכת ברכות, דף יד, ע"ב.
למדו את הקטע (היעזרו בפירוש רש"י), וענו על השאלות לפי ההוראות.

ביאור מילים: משי – רחץ

היה קורא פרק שני ברכות

ר

משי ידי. פעם אחת ראוהו שעשה
כן: והיכי עבד הכי והתניא יהוה כן למת
למפילין: כן. קבר שמופרין בקירות
מערות ארכו ד' ורחבו ז' טפחים:
פטור מק"ש. דהעוסק במצוה פטור
מן המצוה כדאמרין בפ"ק (ד' יא).
בשבתך ציתך פרט לעוסק במצוה:
וסיפא צרתה. והכי קאמר אס שנים
הם מניח את חזירו חופר והוא עולה
ומקיים מצות ק"ש ותפילין ותפלה
וחוזר למלאכה וחזירו יעלה ויניח
תפילין ויקרא ק"ש ויתפלל: מ"מ.
תפילין קודמים לק"ש:
שלוחא הוא דעוים. השליח קלקל
שאחר להביא לו תפילין מעיקרא
(והגיע זמן ק"ש והזקק לקרות כדי
שלא יעבור הזמן וכי מטי שלוחא
דתפילין אמציהו:

רב ימשי ידיה וקרא ק"ש ואנח תפילין (א) וצלי
והיכי עבד הכי והתניא יהוה כן למת
בקבר פטור מק"ש ומן התפלה ומן התפילין
ומכל מצות האמורות בתורה הגיע זמן ק"ש עולה ונוטל ידיו ומניח תפילין
וקורא ק"ש ומתפלל הא גופא קשיא רישא אמר פטור וסיפא חייב הא לא קשיא
יסיפא בתרי ורישא בחד מ"מ קשיא לרב שלוחא הוא דעוית:

ענו על ארבע מן השאלות 11–15 (לכל שאלה – 4 נקודות).

11. "רב משי ידיה... קריאת שמע ומתפלל".

הסבירו את קושיית הגמרא מן הברייתא על מעשיו של רב. בתשובתכם צטטו מן הברייתא בך את המילים שמהן קשה על רב.

12. "הא גופא קשיא רישא אמר פטור וסיפא חייב".

הסבירו את קושיית הגמרא. בתשובתכם ציינו מהי הרישא ומהי הסיפא.

13. "הא לא קשיא סיפא בתרי ורישא בחד".

הסבירו את תירוץ הגמרא. בתשובתכם הסבירו מדוע "בחד" פטור.

14. "מכל מקום קשיא לרב שלוחא הוא דעוית".

הסבירו את תירוץ הגמרא לקושיה על רב.

15. על פי תירוץ הגמרא, הסבירו מדוע כתב רש"י בתחילת הסוגיה "רב משי ידי - פעם אחת ראוהו שעשה כן".

בהצלחה!

נספח – חוברת דפים ממסכת סוכה

הנחיות

בחוברת שלפניכם דפי גמרא על פי תוכנית הלימודים.
בדפים אלה מובאות הסוגיות שבהן עוסקות השאלות בפרק הראשון במבחן.

עמודים 4–3	—	דף ב, ע"א – דף ב, ע"ב
עמודים 9–5	—	דף כה, ע"א – דף כז, ע"א
עמודים 13–10	—	דף כח, ע"ב – דף ל, ע"א
עמודים 18–14	—	דף לא, ע"ב – דף לג, ע"ב
עמודים 24–20	—	דף לו, ע"ב – דף לח, ע"ב
עמוד 26	—	דף מא, ע"ב

ב.

עין משפט
גר מצוה

א מ'י פ'ד מ'ל'ט
 ס'כ'ה ה'ל'ק א' ס'ג
 ע'ש'ן מ'ג ט'ו'ש' א' ס'ג
 ת'ל'ג ט'ו'ש' א':
 ב ב' מ'י ס' ט'ו'ש' ש'ס
 ס'ק'ן א':
 ג ג' מ'י ס' ה'ל'ק ז' ס'ג
 ש'ס ט'ו'ש' א' ס'ג י'ס'ן
 ת'ל'ג ט'ו'ש' א':
 ד ד' מ'י ס' פ'ה ה'ל'ק
 י'ט ו'ס'ג ש'ס ט'ו'ש' ע'
 א' ס'ג ת'ל'ג ט'ו'ש' א':
 ה ה' מ'י ס' פ'ה ה'ל'ק
 ש'ט ה'ל'ק א' ס'ג
 ע'ש'ן ד'ר'ג'ן א' ט'ו'ש' א' ס'ג
 א' ש'ס ט'ק'ן א':
 ו ו' מ'י פ'ו מ'ה' ס'כ'ה
 ה'ל'ק א' ס'ג ע'ש'ן מ'ג
 ט'ו'ש' א' ס'ג י'ס'ן ת'ל'ג
 ס'ק'ן א':

[illegible]

(א) כ"ז נוסף עפ"י כת"י
והמוקף בסוגריים הוא ע"פ
השערה.

סוכה. מאי שנא גבי סוכה דתני פסולא ומאי שנא גבי מבי דתני תקנתא. והא דלא פריך מאי שנא גבי הדס דתני פסולא ותקנתא דמנן בפסוק בלול הגזול (למן ק"ד נ"א) או שהיו ענביו מרובין מעלין פסול ואם מיעטין כשר דלא פריך אלא מסוכה ומבוי שדינא שזו לענין צבוח ושינה לשון משנתו ועוד דגבי הדס אקטריך למיתני תקנתא דס"ד אמרנא כיון שי' דגדולו בפסול מו לית ליה תקנתא: **דאורייתא** תני פסולא. דאי הוה תני ימעט חיישין דילמא טעי איניש לומר ימעט לכתחילה ודיעבד כשרה דקדק בלשון דלמא אחי ילידי איסורא דאורייתא ותני פסולא אע"ג דלא הוי לישראל מעליא כמו ימעט אכל במבוי דרבינן

מַעֲלִיא כְּדֹאשְׁכֶּחָן בְּרִישׁ פִּסְחִים (דף א.)
שֶׁקֶס הַכְּתוּב כְּמֹה אֲחִיּוֹת שֶׁלֹּא
לֹא יִזְכָּר דְּבַר מְגֻנָּה מִיֵּשׁ וּבִקְוֶנְטֶרֶס
לֹא פִירֵס כֵּן אִי נִשְׁרֵם לִזְמֹר לְשׁוֹן
יִמְעַט מִמֶּנּוּ חֲמוּרָה לְבָרֵךְ עֲלֵמָה
וּפְסוּלָה מִשְׁמַע דְּלוֹרִימָא וּדְפִרָה כְּמֹה
מְדִלִיקָן (שֶׁחַת דף כב.) דְּלִמְרִינֵן נֵר
מְנוּרָה שְׁכִיחָה לִמְעַלֵּה מַעְשֵׁרִים אֲמֵה
פְּסוּלָה כְּסוּדָה וְכִמְצוּי אֲבָב דִּמְנָן כְּסוּדָה
נִקְטָן שֶׁלֹּא נֵר מְנוּרָה פְּסוּלָה אִלֵּין
אִי הוּא מְנִי יִמְעַט הוּא מִשְׁמַע כְּמֹה
שְׁהִיתָה מְדִלְקָת יִפְסִילָהּ זֶה אִינוּ לִמְאֵן
דְּלִמְרָה הַדְּלָקָה עוֹשֶׂה מִלְּאוֹ וְאִפְּ"ל
הִנֵּהה עוֹשֶׂה מִלְּאוֹ חִישְׁיָן דְּהִרְוֵהָ
אֲזִימֵר לְזִכְרוֹ הוּא מְדִלְקָה כְּדִלְמִרִינֵן
גְּבִי הַדְּלָקָה כְּפִינִים וְהִנֵּהה בְּחוּץ:
אֲמֵר רַבָּה אֲמֵר קְרָא אֲמֵר יִצְחָק
ב'ו'. קָלָת קֶשֶׁה לְנִישָׁא קִמָּה
דְּבִרִישׁ עִירּוּצִין (דף א.) גְּבִי מִקְלָת
סוּכָה בְּחוּץ עֲשִׂים דְּלִמְרָה רַבָּה הַסּוּכָה
פְּסוּלָה הֵיא שְׁלֹטָה בָּהּ עֵינָה כִּיּוֹן דִּלְכִין
חֲלָלָה עֲשִׂים וְרַבָּה גֵרָם הַחֶסֶד זֶה
הִכָּא דִּהָא רַבָּה פְּלִיג הֵיא הֵיא וְזֶה
זֶה כְּשֶׁר חֲלָל סוּכָה מִן חֲלָל מְצִי מִן
וְזֶה לִימֹר דִּהָא מִפְּרַשׁ הֵיא טַעֲמָא
מִשּׁוּם דְּסוּכָה דְּיִצְחִיד קָא הוּ"ל לֹא קָא
מְדַכֵּר הַמִּנְיָן דְּמִישְׁתַּקִּיל מִלְּתַחַת
עוֹדִי הִסְכֵּן הִנֵּכְנָה לְחוּץ מַעְשֵׁרִים
וְקִיּוּמָא כֹּהֵל לִמְעַלֵּה מַעְשֵׁרִים וְרַבָּה
נִמִי דְּמִשְׁנֵי סוּכָה דְּלוֹרִימָא אֲחִמְרִי
בָּהּ בְּרֵגֵן מִ"מ מִשְׁמַע דְּמִדְּלוֹרִימָא
שְׁכֵרָה: **כ"י** עֲבִיד לֵיהּ פִּרְשָׁה קִבֵּעַ
שְׂפִיר דְּמִי. דֹּאע"ג דִּישׁ פִּרְשָׁה קִרָּא
דְּבִירָה כְּאִמֵּה רַחֲמֵי אֲלָהּ לִשְׁעָה
לְתַשְׁטוּי קִבֵּעַ מִשְׁמַע לֵיהּ קִרָּא דִּלְתַחַת
לְשִׁיעוּרָא לְאֲזוּרִי כֵּן מִדַּת גּוֹבֵהָ לְנִי
כְּסוּדָה שֶׁאֲפֶסֶר לְעִשׂוֹת עֲרָא וְאִם
וְכִיּוֹן דִּלָּא חִישְׁיָן אֲלָהּ שְׁעָה רַחֲמֵי
לְעִשׂוֹת עֲרָא וְאִם פִּ"פ שְׁעָה רַחֲמֵי
קִבֵּעַ מִשְׁנֵי אֲמֵר אֲמֵר (שֶׁחַת דף א.)
גְּבִינִים סִימֹן קָלָהּ בְּחָג וְהֵלֵךְ יִכּוֹל
אִי יִרְדּוּ גְשָׁמִים כְּסוּדָה וְאִפְּלִי תִימָנִי
קָרָה כִי הִיכִי דְּלִמְרָה לִקְמֹן כְּפִירִיקָן
וְרַבִּי יְהוּדָה מְסַכֵּכֵין בְּנִסְרִין דִּלִּי
אִי לִסְכֵּךְ בִּזְמַן מֵה לִי שֶׁשְׁחָת תַּחַת תַּקְרָה
יִימָה כְּסוּדָה אֲמֵר תַּחֲשֹׁב וְלֹא בִּימֹן
דִּלָּא אֲסוּר אֲלָהּ מִדְּרַבָּנִן לֹא שִׁיכָּא
וְ"ל דְּנֵה דִּלָּא חִישְׁיָן כְּפִינֹת אִי
שְׁעִיקָה הַסּוּכָה עַל שֶׁס הַסְכָּן לֹא
וְמֵה"ט נִמִי נִיחָא לְרַבִּי יִזְרָא דְּדִרִישׁ
עֵינֵין סְכָכָה עֲרָא וְאִם הוּא לִי קִבֵּעַ:
כְּרַבִּי

סוכה, ורבי יהודה מכשיר. בגמרא^א מפרש פלוגמיהו: ושאינה גבוהה עשרה. בגמרא^ב מפרש טעמא: שלש דפנות. נמי בגמרא^ג יליף להו: ושחממה מרובה מלפסה. המועט בטל בצרוב והרי הוא כמי שאינו ועל שם שזוהא גבוה. מבוי שהוא סתום משלם וראשו צדדין וראשו פתוח לרשות הרצים וסחלירות פתוחות לו ויואלות וזאות לרשות הרצים הרי הוא רשות היחיד לצני תצירות ואסרו חכמים להוליא מרשומו לרשות הצירו בלא עזריו שהחלירות כל אחת רשות לעצמה והמבוי רשות לכולן והצריכו בו שימור להשתתף כל החלירות צפת או ציין ולהניח השימור באחת מן החלירות. ולפי שאין לו מחיצה רצינית וקרוי הוא להיות דומה לרשות הרצים הצריכו היצר צראשו הפתוח לרשות הרצים ואו לחי זקוף או קורה מכוונל לכותל וואס גבוהה הקורה מעשרים אמה: ומעט. יספיל: אינו צריך. והסם מפרש טעמא: סוכה מדאורייתא. דעשרים אמה דילה יליפין מדאורייתא וקודם ששניית המשנה נאמרה שיעורה מקיני: סני פסולה. שייך למיתמי דה לזון פסול כלומר לא עשיתי כמורה וכלכלה: מבוי.

דכוליה מדרבנן דמדאורייתא סגי ליה בשלש מחניות ואינו זריך לקורה זו אלא מדרבנן: **סני סקנתא**. דלא שייך למתני זה לשון פסול דמאן פסלה קורה שניות משנה זו הרי היא תחלת הוראתו ומלותו: **ואיצעים אימא דאורייתא נמי**. שייך למימר מתקנתא: **סוכה דנפיש מילתא**. ואין דומין תקנותיהן זו לזו וזריך לשנות הלשון לכל תקנה ותקנה כגון בגובה ימעט וכשאינה גבוהה יגביה ושאין לה שלש דפנות ישנה לה ושחממה מרובה וישין סכך הלכך פסיק ומי פסלה דמאן למילכסיה לכולהו דהך פסולה דקיימאן לן (נפישא דף א'): **שנה אדם לתלמידו דרך קצרה: מנוי לא נפיש מילתא**. בצאתה משנה: **למען ידעו**. עשה שנה כי שביעתה יזכרת לך דכתיב ידעו כי בסוכות הושבתי ימיני לנפש. הכי דרשינן וזו וזאת לא יוצא מידי פשוטו דהיקף עניי כבוד מיהו דרשין ליה לדרשה: **דלא שנטא בה עינא**. שאינו רואה את הסכך וסוכה היינו סכך כשמה: **וסוכה דהפיה ללל**. משמע אין סכך אלא העשוי ללל: **אלא כלל דפנות**. ששללן מגיעין זה לזה מתוך גובהן של דפנות ואין זריך סכך. ולקמן מוקי פלוגמיהו שצריך וירא בשאין אלא ארבע על ארבע דקים להו לרבנן דבהאי שיעורא ליכא כל סכך אלא כל של דפנות:

עשירות קרנים. שני הרים גדולים והשפלה ביניהם וממרח הגובה הנהרים אין חמה וזרחה שם בשפלה: **דל דענות יוצא אל סוכה.** ששחמה במחמ' נמצא שמה בטל: **שזנות ימים.** סוכה של שבעה ותו לא דהיינו עראי ודייה במחמיה קצות: **לעמוד מעשרים.** נצרך לעשות יסודותיהם ומחמיהם קבועין שלא תפול: **עד עשרים** **אמה ראדם עושה כו'.** שפיר דמי דודאי יש בכלל קבע עראי והכרי עשה כחורה ועל כרחק לא הקפידה תורה על העראי אלא לשם שיעור למת לך שיעור בגובהה שחאה יכולה לעמוד ע"י יסודות עראי: כולו

מדדכתי' וסוכה תהיה לכל הא' כתי' נמי מזרס וממטר וניצעי נמי שלא ירד

[illegible]

1. לָמַעַן יֵדְעוּ דְרוֹרִיכִים
כִּי בִסְכוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי
אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי
יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:
2. וְסָכָה תִהְיֶה לְעַל
יוֹמָם מִחוּרָה וּלְמַחְסֵהוּ
וּלְמַסְתוֹר מִזֶּרֶם וּמִמְקוֹ
יִשְׁעֵיהֶם וְרוּ
3. בִּסְכַת תִּשְׁבוּ שְׁבַעַת
יָמִים
אֲחֻרָּהּ בְּיִשְׂרָאֵל יִשְׁבוּ
בִּסְכַת: וְיִקְרָה כֵּן מִגַּ

[illegible]

סוכה פרק ראשון סוכה

ב: רבינו חננאל

מסורת הש"ס

(א) [תוס' רפ"א],
(ב) [שבת טז: וס' נמנן],
(ג) [מיתב פורתא אין לו
מזון ואולי י"ל מני לא
שלטו בה], (ד) [במ"א טקס:
נמי, (ו) וי"ע תוס' שבת
ס: ד"ה השתא ועניוין
ב: ד"ה עד ובתפוח מ.
ד"ה שמים ודף ס. ד"ה
ר"י שבת מ. ד"ה השתא
ובנה לו: ד"ה ארבעות],

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה כמאן דלא
היה"ל עם ד"ה ראש
ורובו:

גליון הש"ס
גמ' א"י מעשה בחילוי
המלכה. עין עיוניין דף
טו ע"ה מד"ה מיל
ועין בראשון קימן פ"ו:
שם מדרבנן הוא דמחייב
עין יומא דף פב ע"ה
עין ד"ה פז שמה
ומי"ש שם היתה מחמת
למטה בעלמא קי"ל ואין
אמרי' בגמ' וי"ע קטן
ש"ס לאמו מדרבנן הוא
דמחייב ואיך בדברנא לא
אשגחא מי"ש ועוד וכו'. ה
אפי' מדרבנן לא מחייבה
ואיך לתקן אותם וי"ע:
תוס' ד"ה יש בה וכו'.
לפי חשבון ר"א לעשרים.
ע"י משנת משכ"ץ ח"א
סימן קסו:

מוסף רש"י
משם ראיה בתמי' (קמ"ט
ב.ח.).

כולהו. הנך אמוראי: כרזה לא אמרי. דליף מלמען ידעו: ההוא.
לאו צדיעה דשיצית סוכה קא אמר אלף צדיעות דורות הצאין
היקף סוכות עניי כבוד הנעשה לאבות: לימוס המשיח. אותם סוכות
יהיו ללל לעונג ולמחמור אבל סוכת מלך אינה ללל: סרסי. דאין
שם סוכה אלף העשרה ללל דההיא
דימות המשיח משום דעשייה ללל
קריוה סוכה: משום קושיא דאני.
דעשה מחילות של כדור ושינוי לא
משמע להו הואיל וקרא לאו דוקא
עראי נקט לא ילפינן מיניה שיעורא:
כמאן. מהנך אמוראי דלעיל אלא הך
כו': מחלוקת. דר' יהודה ורבנן:
משלט שלטא זה עינא. דרך דפנות
דאי טעמא משום עראי הוא או משום
לל דפנות מגיעות לסך אמאי מודו
רבנן: ה"ג מחלוקת צאטין זה אלא
ארבע אמות על ארבע אמות אבל
יש זה יותר כו': משום לל. דאי
משום משלט עינא צטפי מד' אמות
א פורתא) לא שלטא זה עינא: הכי
גרסין מחלוקת צאטין מהחוקק אלא
כדי ראש כו'. ואם תאמר קשיא דרב
דארב אמוראי ניניהו לאליבא דרב:
(א) כמאן דלא כהד. מהנך דלעיל
דמפרשי טעמא דעשרים אמה דאי
משום משלט עינא צשיעורא דיותר
מכדי ראש ורובו ושלמנו (נמי) לא שלטא
ולל נמי ליכא ומחילות קצב נמי צביא:
ראש ורובו. דרך סעודתן בהסיכה
היתה על מכות ומסודין על ד שאלם
ואין חולקין וקופין ויושצין ממונו לפיכך
הואך לומר ראש ורובו לאפוקי
קטנה שראש נכנס זה ושלמנו ולא
רובו או ראש ורובו ולא שלמנו:
למשאל. למשך הסוכה דלמנר צין
גדולה צין קטנה לא נחלקו אלא צאטין
דפנות מגיעות: אלא דכ הונא ורב
חנן. דלמנר טעמא דרבנן צשיעורא
דמשאל הוא ומנר אמר ד"א ומנר אמר
ראש ורובו ושלמנו: נימא כהכשר
סוכה. צארכה וצרכה פליגי רבנן
דמרווייהו אית להו דכי פליגי רבנן
צסוכה המזומנמת צשיעור הכשר
אורכ סוכה פליגי וצטפי מיהא מכשרי
אפילו היא צבזה דכיון דריוחא איכא
לל סך או טעמא אחרינא להכשריה
דרב הונא סבר אי אפשר להעמיד
מחלוקתן צפחותה מד' אמות דלס כן
צבלאו צבזה מעשרים אמה פסולה
דהכשר סוכה צצרכה אמות כרבי
דלמנר אמר הכי (דף ג. א.) אבל יוסר
מכדי ראש כו' כשריה. וטעמא
דפסול למעלה מעשרים לא ידע לן
כדלמנר לעיל דהך לא כהד: ומנר
סבר צנדי ראש ורובו ושלמנו. וכן
ציותר עד ד' אמות פליגי צבזה
וטעמא משום לל אבל ציותר מד' לא
פליגי דכיון דריוחא איכא לל: מיציני.
להנך אמוראי דפרשו דפלותא דמחייב
כדמפרש ואיל: קטן שאינו צריך
לאמו. אמרין לקמן (דף כח.) דחייב
למנר צמלות סוכה: מדרבנן. שהזקיקו
להרגיל את הקטן למלך שהוא ראוי
לה כדי שיהא מחונן ורגיל למלכות:
משום

כולהו כרבה לא אמרי ההוא ידיעה לדורות
היא כרבי זירא נמי לא אמרי ההוא לימות
המשיח הוא דכתיב ור' זירא א"כ לימא קרא
וחופה תהיה לצל יומם ומאי וסוכה תהיה
לצל יומם שמעת מינה תרתי כרבה נמי
לא אמרי משום קושיא דאביי כמאן אולא
הא דאמר ר' יאשיה אמר רב מחלוקת בשאין
דפנות מגיעות לסך אבל דפנות מגיעות
לסך אפילו למעלה מעשרים אמה כשרה
כמאן כרבה דאמר משום דלא שלמא בה עינא
וביון דרפנות מגיעות לסך משלט שלמא
בה עינא כמאן אולא הא דאמר רב הונא
אמר רב מחלוקת בשאין בה אלא ארבע
אמות על ארבע אמות אבל יש בה יותר
מארבע אמות על ארבע אמות אפי' למעלה
מעשרים אמה כשרה כמאן כרבי זירא דאמר
משום צל הוא וביון דריוחא איכא צל סוכה
כמאן אולא הא דאמר רב חנן בר רבה אמר
רב מחלוקת בשאינה מחזקת אלא כדי ראשו
ורובו ושלמנו אבל מחזקת יותר מכדי ראשו
ורובו ושלמנו אפי' למעלה מעשרים אמה
כשרה כמאן דלא כהד בשלמא דרבי יאשיה
פליגי אדרב הונא ורב חנן בר רבה דאניהו
קא יהי שיעורא במשכא ואיהו לא קא יהי
שיעורא במשכא אלא רב הונא ורב חנן בר
רבה נימא בהכשר סוכה קמיפלגי דמר סבר
הכשר סוכה בארבע אמות ומר סבר הכשר
סוכה במחזקת ראשו ורובו ושלמנו לא דכולי
עלמא הכשר סוכה ראשו ורובו ושלמנו
והכא בהא קמיפלגי דמר סבר במחזקת ראשו
ורובו ושלמנו פליגי אבל יותר מראשו ורובו
ושלמנו עד ד' אמות פליגי אבל יותר מד'
אמות דברי הכל כשרה מיתבי סוכה שהיא
גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי
יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה
אמר רבי יהודה ^(א)מעשה בהילני המלכה
בלוד שהיתה סוכתה גבוהה מעשרים אמה
והיו זקנים נכנסין ויוצאין לשם ולא אמרו
לה דבר אמרו לו ^(ב)משם ראייה אשה היתה
ופטורה מן הסוכה אמר להן והלא שבעה
בנים הוּו לה ועוד כל מעשיה לא עשתה
אלא על פי חכמים למה לי למיתני ועוד כל
מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים
הכי קאמר להו כי תאמרו בנים קטנים
היו וקטנים פטורין מן הסוכה כיון דשבעה
הוּו אי אפשר דלא הוּו בהו חד שאינו צריך
לאמו וכי תימור קמן שאינו צריך לאמו
מדרבנן הוא דמחייב ואיהו בדרבנן לא
משגחה ת"ש ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא
ע"פ חכמים בשלמא למ"ד בשאין דפנות
מגיעות לסך מחלוקת דרבה של מלכה
לישב בסוכה שאין דפנות מגיעות לסך
משום

כרבי זירא לא אמרי. הא דלא קאמר משום קושיא דאביי
דקאמר על רבא משום דרבי זירא שני לאביי שפיר:
וביון דרפנות מגיעות לסך משלט שלמא בה עינא. ולא דמי
לנר חנוכה וקורת מצוי דלא
אע"פ שהקורה על גבי כהלים דהתם
קורה טפח לא שלט זה עינא כמו
צסוכה דרמזה טופא: י"ש בה
יותר מארבע אמות אפילו למעלה
מעשרים כשרה. לצסוף מסק דרב
הונא סבר מראשו ורובו ושלמנו עד
ד' אמות פליגי יותר מד' אמות כשרה
ותימה וכי נכשיר צרכה משהו יתר
מד' אמות אס היתה צבזה מעשרים
אפילו טופא הא דאין אין כן לל סוכה
ו"ל לעולם צריך הרוחצ לפי הגובה
לפי חשבון ד' אמות לעשרים אי נמי
קיס להו לצרנן דלפילו צבזה אלף
אי אפשר שלא יהא כן לל סך
פורמא אס היתה רחבה יותר מד'
אמות כדלשכסן צפרק וי"ה (וימא דף
פ.) גצי כותבת הגסה דמייצבא דעתא
דלמרינן כולי עמלא טופא עוג מלך
הצנן שומא: כרבי זירא דאמר
משום צל. אבל כרזה דלמנר משום
משלט עינא לא דלפילו רחבה טופא
לא שלטא זה עינא:
כמאן דלא כהד. ודברי רב חנן
בר רבה צריכה טעמא וס
מפרשים משום דהוא ליה לול של
תרנגולין כיון דגזיהה וקטינה כולי
האי אכל מחזקת טפי מכדי ראשו
נפקא מכלל לול של תרנגולין לאקרוי
סוכה. הכי גר"ס: בשלמא דר'
יאשיה דרב חנן ודרב הונא פליגי
אדר' יאשיה דלא יהי שיעורא במשכא
כו'. וכתב רבינו חננאל יש שגורסין
פליגי: עד ארבעים וחמשים אמה.
יש הוי גוונא קמני גצי מצוי צריש
עינורין (דף ג. א.) ולא מקשי דלא דייק
הכא השתא חמשים כשרה ארבעים
מיעבא כדדייקין צריש אלמנה
ניחויס (מבנות דף טו. א.) גצי אלמנה
שהשתא שמים ושלם שנים ולא מצעה
אמרינן דרבי יאשיה לא
פליגי אשטעא דרב הונא
ורב חנן. משום דלא אורי
אלא הכשר בדפנות אבל
שיעורא משך לא אורי. ויש
מי שגורס פליגי, ופשוטה
היא. אלא רב הונא ורב
חנן בר רבה נימא בהכשר
סוכה פליגי, אליבא דרב.
ושעני לא כולי עלמא
הכשר סוכה במחזקת
ראשו ורובו ושלמנו, ובהא
פליגי, ורב סבר רב חנן
בר רבה במחזקת ראשו
ורובו פליגי, אבל אם היא
רחבה יותר מזה השיעור
אפילו בבהה מכי אמה
אפילו לת"ק כשר, וי"ש
ל' יהודה. ורב הונא
סבר מכדי ראשו ורובו
ושלמנו עד ד' אמות על
ד' אמות פליגי, יתר מד'
אמות על ד' אמות, אפילו
גבוהה מכי אמה כשרה
לדברי הכל. ומותבין מהא
דחגיגה סוכה שהיא גבוהה
מכ' אמה פסולה, ור'
יהודה מכשיר עד ארבעים
וחמשים אמה, אמר ר'
יהודה מעשה בסוכת הילני
המלכה שהיתה גבוהה מכי
אמה (והיה) וזקנים
נכנסין אצלה ולא אמרו

לא

לה דבר. וישלמי אמרו לו מפני שהיא אשה ואין אשה מצוה במצות, ואמר להם והלא ד' בנים היו לה תלמידי חכמים. אית לך לימור בסוכת מלכה שאינה מחזקת אלא ראשו ורובו ושלמנו, אלא כשאין הדפנות מגיעות לסך, דכך אורחיה דעתיירא למעבד דפנתא קלילין די יהא קורא עייל. פי' מן קדר הלכותי בלא חמה. דייקתן מינה, דלא מיייתי ראיה מסוכת הילני המלכה אלא ברבר שחלקו והביא סייע לדבריו, עכשיו אם תאמר כשאין הדפנות מגיעות לסך מחלוקת שפיר(י), שדרך המלכה לישב בסוכה כעין זו.

(א) [ש' צריף ש' ואילת מ"ד הלכות כרזה דכל מלי כרז עבד ופשוט שיוון על רבנו ה"ה וי"ל].

בח ב' מ"י פרק ד' מהל'
אכל הלכה יט סמו
עשין דרנבן ב' טוש"ע א'
ס' ית סמו טוש"ע
י"ד שפ סקף א' וס'
שפס סקף א':
בט מ' מ"י מ' מהלות
סוקה הלכה ב סמו
עשין שפ טוש"ע א' ס'
תרמ סקף א':
ל ה מ"י שפ טוש"ע שס
סקף ו':
לא טור ר"ז וס'
לב (מ"י מ"ו) מהל'
ספלה סמו עשין יט
טוש"ע א' ס' ס' ס'
(א) טור א' ית סל:
לג ח מ"י מ"ד מהלות
ספילין הלכה יג סמו
עשין ב' טוש"ע א' ס' סמו
לס סקף א':

[illegible]

פרק המפלת (מה דף ט:) מת שנערך
ושלדו קיימת טעמא: **שחל** שביעי
שלחן בערב הפסח. מכאן קשה
לחל דל"ר לוי צביהלי הנזקין (עיין
דף טו) (שם ח') פרחות נאמרו צלותו
יום שהוקם המשכן וקא שציז פרשת
טמאים ופירש שם צקונט' ויהי
אנשים אשר היו טמאים לנפש וגו'
ולא יתכן כדמוכא הכא שהיה צניצ
הפסח והמשכן הוקם צהר צניסן
האפילו לר"ע לא יתכן לפי הספרים
דגרוסין צפסחים צפ' האשה (דף טז):
רב סבר לה כר"ע דלמר מישאל
ואללפן היו שחל שביעי שלהן להיות
בערב הפסח ומיהו אותה גירסא ליתא
אלא ר' יתכן גרס התם וצריכה לפרש
פרשת טמאים דשרך וצבלה וצו צרה
וגדה לפי שהוצרכו ליחר על טומאת
מקדש וקדשו: **משום** דלא מביא
זמן חיובא. ואין להקשות מהא
דדרשין דר"ש טבול יום (בבבא
דף טז) דהו"ל שחטו את פסחו
מטעמא למת מלוה מולאחותו אפי'
ללאחר חלות דמת מלוה שאני והא
דדריק הכא מצרייתא דקמי' למת
ממלוה נטמאו לא מת מלוה ממם אלא
ככולומר לקרובים כדפירש צקונטרס
והאחר חלות הוא דלמי מטעמא
כדקדמי התם אמרת לא יעמא אכל
קודם חלות יעמא כדקאמרין התם
ציוסף הכהן שמתה אשמו צער
הפסח וגמנו אחיו הכהנים ועמאוו
צעל כרחו אלא קשה (לרצח) דלמר
התם אפי' ואזיל לאחר חלות כאן
קודם שחטו וחרקו עליו כאן לאחר
ששחטו וחרקו עליו אלמא מטעמא
לקרובים אפי' היכא דמטא זמן
חיובא (ו) זמן הפסח מאחר שלא שחטו
וחרקו עליו ואין לומר דליה גופא
ילפינן מתחן דטעור מתי' דלמלא
שאני ק"ש דלית ביה כרת כדקאמר
הכא ולא אחי מיניה פסח דליכא
כרת ומתיא זמן חיובא: **אין** שבתה
אלא בחופה. משמע מכאן דאם
יבא חתן מחופה צבי' כלמו עמו
והולכים לכלול צבי' אחר דלין

ומצרכין שהשמתה בצועו ולא ברבת חתנים כיון דאין שמחה אלא
בצחופה ובפ"ק לכתובות (דף י: ושם) אמרין נמי מצרכין ברבת
החתנים בצית חתנים משמע דוקא במקום חופה דהוא בית חתנים
ומיניהו אין ראייה משם דלמלא לפוקי מדברי יהודה קא אתי דאמר
בצית חתנים האירוסין מצרכין אותה ולרין לדקדק מה היה חופה דאין
מקום צברו מחלה ברבת נישואין קרי ליה חופה פעמים שפ"י
בברוב העיר מצרכין אותה כשהם מרובין ואין יכולין ליכנס
בצית אלא מקום עיקר שיצת חתן וכלה קרי ליה חופה ולא מקום
העשוי לאקראי בעלתא ושם מצרכין ברבת חתנים כל צענה:
והייבין כ"ש. כדפירש בקונ"ט דמאז כוונתה אינו אלא פסוק ראשון
ויכולין ליישב דעתן שעה קטנה כדי לקרוא פסוק ראשון:
סמו

שאין לה אלא שלש דפנות ובוש לשחק עם כלתו: פסמי. שמי
ההגל קיימא לן במועד קטן (דף ח:.) דאין נושאין נשים במועד
שכרות וקלות ראש: והייבין בקרים שמע. למלות כוונתה אינו אלא פ

יכלו וגו': ואם נושאי ארוננו
 יוסף או מישאל ואלנפן היו יכולין
 היו ליעטר. שהרי נאחד בנין
 הוקם המשכן ושינו שרף אלעזר
 את הפרה שפיו על נטמאי מת שבהן
 לעשות פסחיון כהנים נאחד
 במסכת גיטין (דף ס.) שמה פרשיות
 נאמרו ביום שהוקם המשכן ופרה
 אדומה אחת מתן ונאחד בנין הוקם
 המשכן והוא ח' למלואים כדקיימא
 לן (שבת דף ק.) אותו היום נטל עשר
 עטרות ובו מתו נדב ואזכיהו הלכן
 מראש חדש ועד הפסח היו יכולין ליעטר
 וקרא אמר ולא יכלו ונושאי ארוננו
 של יוסף מני ככר עברו עליהם
 עשרה חדשים ויותר שלא נשאוהו
 משמחו כהן חורב ביום חדש סוף
 דלמדי (שמות יט) צוים הזה בין
 מדבר סיני ולא נטעו משם עד
 עשרים באייר של שנה הבאה דלמדי
 ויהי שנה השנית בחדש השני בשנים
 בחדש נעלה הענן מעל וגו' ויסעו
 מהר ה' עמאי מס מלוא. ולא מני
 מלוא דיוקא קאמר להשי' ממיהן מת
 מת מלוא קרי להו דמלוא להחמסק
 בהן כגון האמורים בפרשת כהנים
 (ויקרא כה) * שהכהן מטמא צו: שחל
 שביעי שנה. ואע"ג דחזו לאורמא
 לא אישמו דקסבר אין שוחטין
 חורקין על עמא שדך. מכל מקום
 שמיין מנייה לעוסק במלוא פטור
 מן המלוא שהרי נטמאו במהיהן
 שצעה ימים לפני הפסח ואף על פי
 שטומאה זו מעכב על דים אכילה
 פסחיהן אלמא מלוא קלה הבאה
 לידך איך רריך לדחותה מפני חמורה
 העמדה לבא: ולא מטא זמן חיובא.
 כשנטמאו עדיין לא הגיע זמן אכילה
 פסח: אבל קריה שמע דמטא זמן
 חיובא בתוך החופה והוא רחוי לכן
 אימא ליחייב: אבל פסח בזכרת הוא
 אימא לא. יטמאו במת לא שצעה
 לפני הפסח: לריבא. למיתב צוים
 ההוא לאשמועינן דנטמאו מוך שצעה
 לעוסק במלוא פטור מן המלוא:
 משום

מדאמער ליה רחמנא ליחזקאל כו'
דאמער ליה רחמנא הנני לוקח ממך את מחמד עיניך במגפה וגו' האנק
דוק מהים אבל לא תעשה לה את מחאבל עליה פאךר חשוב ער ראשך
שלך דערך שער אכלים לפי שאני עושה אלוה ארז ומופת לישראל
שך עמידין למות מתיחין ואין איש מתאבל עליהם אלא אכל אכור
בתפילין: **והני מילי ביום ראשון.** דעיקר מררר חד יומא דכתיב
ואחריהם כיום מר: **פשיטא.** מאי שנה הא משאר מנות דאשמעינן
רז לעיל דאכל חייב בכל המנות: **לערר דממילא.** שהסוכה מנעמיהו
בגון חמה או צינה או סירחא דכדריס שסיכך בהן: **מיצבה ליה**
ליוצוי דעסיס. חובב עליי ליישב דעמו למנוח: **למחידה:** נטעויה:
משום ייחוד. דקסח סוכה היי עושין בגגותיהו ואין דרך ביאה
ויציאה שם לרבים תמיד מפני הטורח ושמה ירד החתן לעשות
לכריז וימייחד אחר עם הכלה: **לער חתן.** שהמקום לר ופתוח
מנות סוכה ומנות ישראלין וכגון ששם ערב הרגל אבל בתוך
פטורין מן הפפלה. דבעיא כוונה: **ומן הפפילין.** משום דשכיחא
ק ראשון ויכולים ליישב דעתן שעה קטנה כדי לקרוא פסוק ראשון:
משום

(א) פקחים 5; (ב) זרכות יא.
טו: כתובות ו: מ"ק טו.,
(ג) [ל' לרבא],

[illegible]

(א) גמ' מהו דתימא הואיל
ואמר רבא מאטער:
(ב) תוס' ד"ה משום וכו'
אפילו היכא דמטא זמן
חיובא דפסח כל"ל ומיבט
זמן ה'ב' נמחק:

רש"י ד"ה ממאי מת
מצוה וכו' שהכהן מממא
בו. עיין טורי אבן ר"ה דף
טו ע"ג ד"ה קייב אדם:

הישן תחת המטה פרק שני סוכה כו.

מסורת הש"ס

(א) וערדן ג'ג' (ב) ונעל
 (ג) (ד) מופיע פאר ארץ
 (ה) ונעלמן כח: מנח: מנח
 (ו) ונעלמן נעלמן נעלמן
 (ז) נעלמן נעלמן נעלמן
 (ח) נעלמן נעלמן נעלמן
 (ט) נעלמן נעלמן נעלמן
 (י) נעלמן נעלמן נעלמן
 (יא) נעלמן נעלמן נעלמן
 (יב) נעלמן נעלמן נעלמן
 (יג) נעלמן נעלמן נעלמן
 (יד) נעלמן נעלמן נעלמן
 (טו) נעלמן נעלמן נעלמן
 (טז) נעלמן נעלמן נעלמן
 (יז) נעלמן נעלמן נעלמן
 (יח) נעלמן נעלמן נעלמן
 (יט) נעלמן נעלמן נעלמן
 (כ) נעלמן נעלמן נעלמן
 (כא) נעלמן נעלמן נעלמן
 (כב) נעלמן נעלמן נעלמן
 (כג) נעלמן נעלמן נעלמן
 (כד) נעלמן נעלמן נעלמן
 (כה) נעלמן נעלמן נעלמן
 (כו) נעלמן נעלמן נעלמן
 (כז) נעלמן נעלמן נעלמן
 (כח) נעלמן נעלמן נעלמן
 (כט) נעלמן נעלמן נעלמן
 (ל) נעלמן נעלמן נעלמן

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה משום צקי
וכו' הלכה בן כדפירשתי;

מוסף רש"י

שלוהי מצוה אנה.
להקביל פי ראש גולה,
דחייב אדם להקביל פי
רבו ברגל ופטורין, כדמנ
שטחי מזה פטורין
מן הסוכה (לעיל י').
כדטעים בר בי רב.
היינו כצלה, דכצלה אוכל
הנאכל כצלה אחת היא,
כדאמרין פ' במתא דיומא
(פ). מכל האוכל אשר יאכל
(לקמן כז.).

רבינו חננאל

משורר וכן חסר, דליל השישבוש
 וכל בן התחפה חשיבין.
 ויצא ר' חנניה בן עקביא
 זמר (מוכר) [כתובין]
 וסמך ותפילין ומזמור
 ונתניהו ונחמיהו ונחמיהו
 וכל העוסק במלאכת
 שמים, לאתוי מוכר
 וכל, כ' חשיבין בקרב
 ופטרין, וכל התפלה
 וכן התפילין, ומכל מצות
 האמורות בתורה, לקיט
 ב'ר' ר' חילאי דאמר
 כמצוה במצוה שפורן
 מצוה: מ' חילאי דרבי
 יום, פטרין מן הסוכה
 ביום וחייבין בלילה
 חילאי דרביס בלילה
 שפורין בלילה וחייבין
 חילאי דלבר מצוה
 שפורין ביום וכולהו,
 כדכר וכלהו וכלהו
 זכר, הוה חילאי שבתא
 וזכר, הוה חילאי שבתא

משום ר' שילא אמרו חזן פטור. מקריאת שמע דטוריד ושאר נבי חופה חייבין ולית להו להי תנאי העוסק במצוה פטור מן המצוה: **מגריהו.** הלוקחין מהן כדי למכור ולהמציאן לנריך להם: **מוכרי סבלה.** לנתיב: הולכי דרכים ביום פטורין מן הסוהר ביום. דכתיב

בסוכות תשצ"ב) כעין ישיבת ביתו כשם
שכל השנה אינו נמנע מלכת בדרך
בסוכה רק כל ימות החג שאינו יוס
טוב לא להצריח הכתוב למנוע:
**וּלְהִיטֵּי לְדֹרֵם מְאוֹה פְּטוּרִין בְּיוֹם
וּבְלֵילָה.** אף על פי שאין להלכין בלילה
ביום ומשום דטורדים ודואגים
במחשבת המלוא ובתיקונייה פטורין
מן המלוא: **שְׁמוּי מְאוֹה אֵין.** שפאנו
לשמוע הדרשה ולהקביל פני ריש
הזוהר: **אֶרְפָּא.** על שפת הנחל:
שׁוּמְרִי גִנוּת וּפְרִדְסָן. אין זיון משם:
כְּעִין פְּדוּרִו. בדרך שהוא דר כל
השנה בביתו הזקיקתו תורה להניח
לדירתו ולדור כלן בסוכה עם מטותיו
וכלי תשמישו ומנעמיו זה אינו יכול
להיבא על שם מפני הטעור: **פְּרָה**
קוּרְהָה לְגַנֵּב. משל הדיוט הוא ואף
כאן הגנב רואה אותו יושב בסוכה
בלילה והוא נכנס וגונב הפירות לרות
אחרת: **כְּרִיא דְּפִירִי.** כרי של פירות
שהוא תמיד לפניו ויכול לשומרן ואין
כאן פרה קוראה לגנב: **רְבִי יוֹסִי
כְּרִיבִי.** יוסי החכם שהיה צדורו
והוא ר' יוסי בן חלפתא: **לְמַגְנָה
כְּרִילָא.** ואע"פ שיש לה גג וגבוהה
עשרה והיו כאלו חוץ לבוכה: **מִשּׁוּם
בְּקִי.** לַיְלָלָה"ס: **סְרַחָה דְּגִרְגִּישָׁא.**
קרקע לבנה שהיו טמין בה קרקעית
הסוכה: **מִלְטָעֵר.** שהסוכה מלעמיתו:
פְּרָחִי אֵין חֶלֶם. שמים או שלש
פעמים יתן לתוך פיו מורשיל"ס:
דְּרַעְטִים בְּרִי רַב וְעִיִּל לִלְבָּה.
בצוקר כשהולכין לבית המדרש ודואג
שמה יתמשו למשעות וטועם מלא
פיו ושותה ירדם. שמה תחטפנו
שינה וישן קבע: **אֵבֶל לֹא שִׁינָה קָבַע.**
שמה יפח בהן: **מוֹסֵר שִׁינָה לְאַחֵר.**
אומר לחבירו אם ארדם העירני:
עֲרִבִין עֲרִבָא לְרִיד. שמה אף הוא
עֲרִבִין וישן: **בִּין כְּרִבִּיו.** דודאי לא
ירדם: **רַחֵל אֲמֵר.** לשמה ירדם לא
חיישין הלכך בתפילין שרי וסוכה
היינו טעמא דאסור שינת עראי לפי
שאין קבע לשינה ואין בה חילוק בין
קבע לעראי לענין סוכה שאין אדם
קוצב עלמה שפעמים שאינו
אלא ממננס מעט ודין בן הלכך
זו היא שינתו וגבי תפילין דטעמא
שמה יפח בהם ולא משום אסור
שינה בניים פורתא לא אחי לדי
הפחה: **דְּנָקִיט לְהוּ בִּידִיה.** לא
קבע ולא עראי שמה יפלו מידו:
דְּמַחִי כְּרִישָׁה. עראי מותר וקבע
אסור שמה יפח: **דְּפִרִים סוּרְדָּה
עֲלִיָּהוּ.** הניחם אלל מראשותיו בין
קבע בין עראי דלא נתנה תורה
למלאכי השרת: **וּרְאָה קְרִי.** כריך
לסלקן מראשו צעד הקרי עליו:

משום רבי שילא אמרו * חתן פטור והשושבינן וכל בני החופה חייבין תניא א"ר חנניא בן עקביא זכובי ספרים תפילין ומזוזות הן ותגריהן ותגרי תגריהן וכל העוסקין במלאכת שמים לאתויי מוכרי תכלת פטורין מק"ש ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה לקיים דברי ר' יוסי הגלילי שהיה רבי יוסי הגלילי אומר העוסק במצוה פטור מן המצוה ת"ר ב"הולכי דרכים ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה הולכי דרכים ביום הולכי דרכים בסוכה בלילה וחייבין ביום הולכי דרכים ביום ובלילה פטורין מן הסוכה בין ביום ובין בלילה הולכין לדבר מצוה פטורין בין ביום ובין בלילה כי הא דרב חסדא ורבה בר אבא הונא כי הוו עילי בשבתא דרגלא לבי ריש גלותא הוו גנו ארקתא דסורא אמרי א"נ שלוחי מצוה אנן ופטורין ת"ר ד"שומרי העיר ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה שומרי העיר בלילה פטורין מן הסוכה בלילה וחייבין ביום שומרי העיר בין ביום ובין בלילה פטורים מן הסוכה בין ביום ובין בלילה שומרי גנות ופרדסים פטורין בין ביום ובין בלילה ולעיבדי סוכה התם וליתבו אביי אמר ת"שבו כעין תדורו רבא אמר פ"רצה קוראה לנגב מאי ביניהו א"כא ביניהו דקא מנמר כריא דפריי: יחולים ומשמשיהם: תנו רבנן ח"ח חולה שאמרו לא חולה שיש בו סכנה אלא אפילו חולה שאין בו סכנה אפי' חש בעיניו ואפילו חש בראשו ארשב"ג פעם אחת חשתי בעיני בקיסרי והתיר ר' יוסי רביבי לישן אני ומשמשי חוץ לסוכה לא שרא לרב אחא ברדלא למגנא בכילתא בסוכה משום ב"ק רבא שרא ליה לרבי אחא בר אדא למגנא בר ממטללת משום סירחא דרגישתא רבא למעמיה דאמר רבא מצטער פטור מן הסוכה והא אנן תנן חולין ומשמשיהם פטורים מן הסוכה חולה אין מצטער לא אמרי חולה הוא ומשמשי פטורים מצטער הוא פטור משמשי לא: 'אוכלים אכילת עראי חוץ לסוכה: וכמה אכילת עראי אמר רב יוסף ת"רתוי או תלת ביעי א"ל אביי והא זימנין סגינין סגי ליה לאיניש בהכי והוה ליה סעודת קבע אלא אמר אביי כדמטעים בר בי רב ועייל לכלה ת"ר אוכלין אכילת עראי חוץ לסוכה ו'אין ישנים שינת עראי חוץ לסוכה מ"ט אמר רב אשי גזרה שמא ירדם א"ל אביי אלא האל דתניא ישן אדם שידע עראי בתפילין אבל לא שינת קבע ליהוש שמא ירדם אמר רב יוסף בריה דרב עילאי במוסר שינתו לאחרים מתקפו ליה רב משרשיא ערביד ערבא צריך

חֲתָן פטור מקריאת שמע. טרדו ושאר בני חופה חייבין לית להו להני מאלי העוסק במלוה פטור מן המלוה כדפירש בקובץ וקשיא דאי לית להו א"כ יתחייב חתן בסוכה ומשמע דבחתן פטור ויומר ממ"ק לכך נראה דקסבר חתן אין יכול לכזיב דעתו כלל אפי' בפסוק ראשון אבל שאר בני חופה יכולין לכזיב ואקריאת שמע לא תלוייה קאי וצטלוהו אחריני מועד למיק: **ומכל מצות האמורות בתורה.** מאי דליטריך למיחשב הני אגב דחשיבינהו בצרימא קמיתא: **הולכי דרכים ביום.** כל זה נפקא מתשבו כעין תדורו ששם שאלם ציטו אינו נמנע מללכת לדרכ וכן מנעטר דפטור לעיל מן הסוכה היינו מתשבו כעין תדורו דאין אלם דר במקום שמנעטר: **וחייבין בלילה.** כשאלם לן בלילה צייט: **פרצה קוראה** צנגב. לאו משום דלית ליה לרצא דרשה למשבו כעין תדורו דצרימא היא לקמן בפיתקן (דף טז):

ואפילו חש בעיניו. 'אע"פ שאין צו סכנת עין דסכנת אבר כסכנת נפשות אפילו לחלל עליו אמת השגת כדמוכה פרק און מעמידן (ע"ו דף כח.) גבי עין שמרדה: **משום** בקי. 'ואע"פ שדפ"ק (דף י"א.) דרש רצח בר רב הונא מותר ליטון כבילת חתנים 'ואע"פ שיש לה גג ואע"פ שגבוהה עשרה איל הכלה (א) (כרעה) כדפריש"א: **שם** **תרתיו** (ח) **תרת**. פירש בקוביא שמים או שלש פעמים יתן לתוך פיו מורש"ל זלע"ו ויש ספרים שכתוב בהן תרתי מלת בישי והכל אחד כדמוכח לקמ"ט גבי לימא תהיו יצית הבלעיה ויפוק וזכיר דשיעור כדעתיס' לורבא מדרבנא ואזיל לבלה שוה מלא פיו דהיינו כביה ושיעור זה דוקא כפת דפירי לאו צנו סוכה כדמסיק פרק בתרא דיומא (דף עט: עס:) דקצב דידור כפאליה ערוא דפת: **אבל** שינת קבע לא. והא דלמרי'

פרק צמה טומונין (שבת דף
מט.) וסע) תפילין לריכין גוף נקי
תכלישע צעל כעפס ואמר אצ"י
שלא יפיה צהן ורצא אמר שלא ישן
צחק לאו דשרי אצ"י לישן דלא
באן אצ"י גופיה דלא אלף קסבר
אע"פ שאינו זהיר צשינה תכלישע
מניחין כיון דזהיר שלא יפיה דשינה
גופה אינה אלף גורה שמה יפיה:
הישן בתפילין ממוך הלשון
משמע דרבי יעקב שר
אצ"י שינת דלי לאו הכי צמאי
פולגי וי"ל דכולהו מודו צשינה קצע
דאסיר פולגי צמילתיה דרבי נתן
דבצממוך דשרי לישן בתפילין ציוס
שאין דרכו לישן שינת קצע וצבילה
חוץ אפילו לשינת עראי דלמא ממליך
וישן שינת קצע ור' יעקב לא חייש
דלמא ממליך:

בטלן

אלא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ב"מנחם ראשו בין ברכיו עסקינן רבא אמר אין קבע לשניה תני חדא ישרא
אדם בתפילין שינת עראי אבל לא שינת קבע ותניא אידך בין קבע בין עראי ותניא אידך ^אלא קבע ולא עראי
לא קשיא ^בהא דנקיט להו בדידה הא דמנחי ברישיה הא דפריס סודרא עלויה וכמה שינת עראי תני
רמי בר יחזקאל כדי הילוך מאה אמה תניא נמי הכי הישן בתפילין ורואה קרי ^גאוחוז ברצועה
ואינו

עין משפט
נר מצוה

לד א מיי פֿירד מהל' ק'ס'ס ה'ה'ס א סמג
 עשין טעו'ע א"ח ס'י
 ע סעף: ג
לה ב שו'ע'ס א"ח ס'י לה
 סמג: ח
לו ג מיי פֿיר מהל'ס
 סמג: ח
 עשין טעו'ע א"ח ס'י
 חמ סעף: ח
לז ד מיי ש'ס טעו'ע'ס
 סמג: ט
לח ה שו'ע'ס א"ח ס'י
 ע סעף: י
לט ו א מיי' ש'ס ה'ה'ס ג
 טעו'ע'ס א"ח ס'י: ג
מ ז מיי ש'ס טעו'ע'ס
 סמג: ק
מא ז יב א מיי ש'ס ה'ה'ס
 ו סמג עשין מ'ג
 טעו'ע'ס א"ח ס'י חל'ט
 סמג: ק
מב ז מ מיי פֿירד מהל'ס
 חל'ט'יל ה'ה'ס טו טו
 סמג עשין טעו'ע'ס א"ח
 ס'י סמג:
מג ז טעו'ע'ס א"ח ס'י מ
 סמג: ט

לעזי רעש"י

צינצל"ש (צילצל"ש).
יתושים.
מורשיל"ש. מלוא הפה.

רבינו חננאל (המ)

[illegible]

(א) לפנינו בש"ס ובר"ף הגי' פטורין מק"ש, ואולי דט"ס נפל בדברי רבינו וקצת י"ל ע"פ דברי המוס' ד"ה חמן ודו"ק.

כו:

מסורת הש"ס

גליון הש"ס

לעזי רע"י

מוסף רש"י

העולם לסוכה. כל
כניסה דסוכה נקטת בשון
ועלייה במסכת סוכה, לפי
עושין סוכתיהן
גגן (שבת קנד:).
שגלו במפה ובר'. שגלו
קולין נהג בו, אחת שלא
נעל ידיו אלא במפה כרך
ידיו משום אנינות הדעת
ויחזק לטובה ואלו ולא צריך
אחריו (אבן עזר).

ה'י
ר' ירמיה לר' יורא היכי צריך ר'
ינוניו בעינן וההיא זית דלחמא לקמייה
שלנו היינו ההיא דירושל' א"כ חולק
סלי' היה יז' שלם ואכלו עשר הגרשין
בעל בריתו ויהי הולך למס דגדול
ילן דצבר שהוא ברית דוקא לענין
יהונתן צבאי"ן בלא דברא דמשמע
יז' צירך וכן פירש בקובץ' ואמרינן
ועל שאלן אומר עליו ג' דברות
ועתה אל לא יאמרו לעינינו מויליאל
שלם שאלן צו לפעור אלא אחא לחלק
לזרעא ופת הבאה בסיסגין כי לא קצב
מן הארץ ואע"ג דבריש כילד מברכין
לא שייך למימר דיו ובמשנהו מצרך
לא דכתנן פרק מי שמתו (שם דף כ)
ועלישם ששיו בעינן משלם אלל בעל
אכזית יין על הגפן ועל פרי הגפן
לא ילפינן מוניה דברכת היין לאחריו
ה' כרי' מאזר דפרפרישת ואית למי'
נראה לדקדק דמודי ר' ירמיה בשתיה
אזילתא בכזית ור' יהודה דריש ואכלת
אלל דלא הוי צביענא פפחות ושמה
ימוכח פרק מי שמתו (שם דף כ: ושם)
כזית לרי"מ ובצינא לר' יהודה וקרא
שמעון בן שטח לגרמיה הוא דשגד
יה מסתמא אכלו כדי שזבען לא דמי
לא אחרים וכן פירש שם בקובצת: ו
ואמרו

ואינו אוהו בקציצה דברי רבי יעקב וחכמים
אומרים ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל
לא שינת קבע וכמה שינת עראי כדי הילוך
מאה אמה אמר רב "אסור לאדם לישן
ביום יותר משינת הסוס וכמה שינת הסוס
שיתין נשמי אמר אביי שנתיה דמר כדרב
ודרב כדרכי ודרכי כדדוד דדודו כדסוסיא
ודסוסיא שיתין נשמי יאביי הוה ניים
כדמעיל מפומבדיתא לבי כובי קרי עליה
רב יוסף יעד מתי עצל תשכב מתי תקום
משנתך ת"ר הנכנס לישן ביום רצה חולץ
רצה מניח בלילה חולץ ואינו מניח דברי
רבי נתן רבי יוסי אומר הילדים לעולם
חולצין ואינן מניחין מפני שרגליו בטומאה
לימא קסבר רבי יוסי בעל קרי אסור להניח
תפילין אמר אביי בילדים ונשותיהן עמהן
עסקין שמא יבואו לידי הרגל דבר ת"ר
ישכח ושמש מטתו בתפילין אינו אוהו לא
ברצועה ולא בקציצה עד שיטול ידיו ויטלם
מפני שהידים עסקניות הן: **מתני'** ^אמעשה
והביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי למעום את
התבשיל ולר"ג ^בשני כותבות ודלי של מים
ואמרו ^גהעולם לסוכה וכשנתנו לו לר'
צדוק ^דאוכל פחות מכביצה נטלו במפה
ואכלו חוץ לסוכה ולא בירך אחריו:
גמ' מעשה לסתור חסורי מחסרא והכי
קתני יאם בא להחמיר על עצמו מחמיר
ולית ביה משום ויהרא ומעשה נמי והביאו
לו לרבן יוחנן בן זכאי למעום את
התבשיל ולר"ג ^השני כותבות ודלי של מים
ואמרו

ת"ר' יוחנן שאכל זית מליח וזכך עליו תחילה וסוף ו
בצר ליה שיעורא אמר ליה מי סדרת כית גדול צעין
לגרעינתיא פס ליה שיעורא והשתא אי הוה עובדא דהש
המשום דבריה הוא אכל שנה שני מעשים היו והיה ד
היה צו גרעין שכן סתם זית מליח בלא גרעין הוא ולי
היה והרואה להוציא עצמו מסיפקא צריך שיאכל כית
פחות מכית בלא דבר לפניו וכן צעין שיעורא דלאסוף
לאחריו דכרפי' משום דסכר לה כר' יהודה שמעיה
שאומר עליו שלש זכרות אומר לפניו המוציא לחם מן
המדינן הרי פחות מכית דאין אומר עליו שלש זכרות
מינים נארכא פי' לא אלא לחקן בין דבר שיש צו כשיעור
וגון מעשה קדירה שאין מזכרין לאחריו ג' זכרות וכן כובא
זכרין לאחריה שלש זכרות אין אומרם עליהם המוציא
בין' ומסוף שהוא שבע מצרך שהוא רע לא כ"ש
צ"י אינו אלא גבוי מלמא בעלמא דזכרה לפניו לאו דלאו
מצרך לפניו וכן צפ' היה קורא (דס דף טו. וסס) תניא
כל מזכרין לאחריה שתי זכרות ולענין שמה נראה שמזכ
זכרות ממלא לוגמא דכאמר פ' בתרא דמיוא (דף עג. ו)
וכפורים ככותבת ולענין זכרה מייחב לאחריו בזכות דה
לאחריו נמי יכול להיות לכל צעי מלא לוגמא ומיהו קתה
דף מה דהא דרש"י ואלכתו וז' אכילה ובעצתו שמה
והזכירה וזכין דנפקא לן לר"מ שמה מושעצת א"כ צעי
בשמה הוי בפחות מכזביה וכל הני שיעורין דרצנן יניהו
לא דרצנן ולענין זכרה דלאחריו לא מצינו שום שיעורא א
יעשה גמורה והא דלאמר' פרק שלשה שאכלו (דס דף מה
נד) שיאכל כית הא בזכות דגן מוציא אע"פ שהמלך והכ
ריימא דהא דרש"י אפילו לא אכל כלל היה ראו (לחו) ל

ביום יותר משינת אמר
שיתין נשמו אמר אמר
ודרב כדרכי ודרכי כ
ודסוסיא שיתין נש
כדמעיל מפומבדיתא
רב יוסף יעד מתי ע
משנתך ת"ר הנכנס
רצה מניח בלילה ח
רבי נתן רבי יוסי
חולצין ואינן מניחין
לימא קסבר רבי יוסי
תפילין אמר אבוי בי
עסקין שמא יבואו
ישכח ושמש ממתו
ברצועה ולא בקציצה
מפני שהידים עסקניו
והביאו לו לרובן יוחנן
התבשיל ולר"ג שני
ואמרו ^ההעולם לסתור
צדוק ^האוכל פחות
ואכלו חוץ לסוכה
גמ' מעשה לסתור
קתני ואם בא להחמיר
ולית ביה מושום ויהיה
לו לרובן יוחנן בך
התבשיל ולר"ג שני

[illegible]

רבינו חננאל

ואינו אחוז בקביצה, דברי ר' חנינא, והשכלל, דברי ר' יעקב. והתמים אמורים שם ארץ שנית ערא, והוא דין הדין קבע אהא, אבל שנית קבע ויתור מהו [אמר]. אמר ר' אבהו לר' אבהו לישן ר' אבהו ויתן משנת הסוס, ויהיה שתי משנת תניא ר' בון אמר הילדים, בון נשנותין מהם, ור' חנינא ביום בון בעל בילה, ואחר כך ישנו, ואקטין שישן בעל קרי אסור בחפץ, ושנון מני בחפץ בטומאה. (ת"ש) [ש"מ] בעל קרי אינו אסור בחפץ, ח"י שכן שישמש מטמו בחפץ, ואינו אחוז אל ברצוה ואל בקביצה, עד שישל ידיו ויסרם מראשו, שיהיה עסקניות וישמש שיהיה לכן ויהן כן אלא לטעום הבשיל שכן. חניא אל שחלה כן אלא שצו להחמיר על עצמן, אל הלכה, אוכל אסור אכלה ערין חן לטובה, והוצרה להחמיר על עצמו חמיר.

מוסף רע"י

רבינו חננאל

(א) נ"ל ד"צ' דהייט אכילה
בסוכה. בלילה הראשון חובה
מכאן וכו'.

(ב) בכתב"י הובא הירושלמי
להלן כח א' לפני המשנה דמי
שהיה וכו' והעמקתיו כאן
מפני הענין.

(ג) צ"ל או משום דלא היו
עסקיה טעם כלום עד דמפני
מוסף וכו'. וכו' שם
בירושלמי.

אבל סוכה אפי' כבינה נמי לא:

מתני' י"ד סעודות. ובגמרא מפרש טעמא: אין לדבר קצבה. אם רצה להתענות אין אנו זקוקין לו אלא אם יאכל לא יאכל חוץ לסוכה: חוץ מליני י"ט הראשון. שאינו ראוי להתענות כדליף בגמרא: ישלים.

סעודתו זאת ב"ט האחרון בשמיני
עזרת ואע"פ שאינו בסוכה ובגמרא
פריך עלה: גב' **מנאן ואילך**
רשות. דהיי' ילפינן לה צ"פ בתרא
דפסחים (דף קז.) ששת ימים תאכל
מזות וביום השביעי עזרת מה שביעי
רשות אף ששה ימים רשות לפי שהשביעי
בכלל שבעת ימים תאכל מזות (א)
וְאֵלֶּיךָ יָבוֹאוּ לֵאמֹר אֲנִי מְזֻקָּה

ויהי מקץ ההלל נלמד ששנים מותרות
האומר בן ארבע חובב אלף בזה
לנלוז תהא אכילתן מלא ולא ממך
ולא ללמד על עצמו יא אלף ללמד
על הכלל כולו יא: והם גופיה
מנן. ליליה הראשון מיהא חובה:
האמר ר' אליעזר י"ד עשודות קייב
ארם לנלוז בסוכה. וכיון דבית
אחרון לא בסוכה ימיב ואם ישב

זה לשם מצוה עובר על כל
מוסיף מאי השלמה דקובה איכא
הכא: **אמר זירא.** שם חכמי:
חור זו ר' אליעזר. אכל חכמים
חומר שאין לדבר קצבה ואם ראה
להתענות יתענה חוץ מלילי יום
מוצ' הראשון ובהא מיהא פליג
עלייהו דקבצר יש לה תשלומין כמו
שאם תשלומין לקצבתו יום ראשון
היה צ"ט האחריו: **אליהוא בריהא.**

לומר תלמד שסעודת י"ט האחרון
שהוא סעודת נחלים ולפתן וזורכי
הסעודה תהא תשלומין לראשון:
סעודה דיומים קארינ ומאי היכר
יש כאן שמהא לשם סעודה ראשונה
הלא דרכו לסעוד היום: **במיני**
טרגימא. לאחר שצילק יציאו פרפראות
ומעדים לפניו כגון פירות וכסין
וקפלוטות מבושלות: **טרגימא**.

פרונגו"ש: תניא נמי הכי. דבהכי
הויא סעודה לאשלומי ואע"פ שאינו
חור וקובע עצמו לאלוהי שמי סעודות
ז' לחם וצמר: אם השלים דו'.
ורכ"ש אם קבע סעודה שניה בלחם
וצמר: אפטרעפוס של אגריפס.
ממונה על שלו ורז ביתו שקורין
שקל"ק: מהו שאוכל סעודה אחת
ביום. בבוקר ואפטר: פרפראוס.
מין מעדנים ופירותים: אם

בני מעיים להיות לבו משוך
שאלא מסוכה לסוכה. לאכול ולשן
מזונה של ראשונה. אפי' ימים שעב
ואינו מזנה כדיליף לקמן שצריך

ואמרו העלום לסוכה וכשנחנו לו לרבי צדוק אוכל פחות מכביצה נמלו במפה ואכלו חוץ לסוכה ולא ביוך אחריו הא כביצה בעי סוכה לימא תיהוי תיובתיה ⁽⁶⁾ דרב יוסף ואב"י דילמא פחות מכביצה נטילה וברכה

לא בעי הא כביצה בעי נטילה וברכה:
מתני' רבי אליעזר אומר ארבע עשרה
סעודות חייב אדם לאכול בסוכה אחת
ביום ואחת בלילה "וחכ"א אין לדבר קצבה
חוצין מליל יו"ט ראשון של חג בלבד ועוד
אמר ר' אליעזר מן שלא אכל [ליל] יום טוב
הראשון ישלם לילי יו"ט האחרון של חג
והרמיהו אומרים אין לדבר השלמותו וזל

זהו נאמר: יָמְעוֹת לֹא יוֹכֵל לַחֲקוֹן וְחִסְרוֹן לֹא יוֹכֵל לְהַמְנוֹת: **גַּמ'** מ"ט דר' אֵלִיעֶזֶר תִּשְׁבּוּ כִּעֲשֵׂי תִדְרוּ מִה דִּירָה אַחַת בְּיוֹם וְאַחַת בְּלַיְלָה אֶף סוֹכָה אַחַת בְּיוֹם וְאַחַת בְּלַיְלָה וּרְבִנָּן יִכְדִּירָהּ מִה דִּירָה אִי בְּעִי אֹכִיל אִי בְּעִי לֹא אֹכִיל אֶף סוֹכָה נְמוֹ אִי בְּעִי אֹכִיל אִי בְּעִי לֹא אֹכִיל אִי הֵכִי אֶפְי' לַיְלִי יוֹם מוֹב רֹאשׁוֹן

נבמ א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יהוידק
נאמר כאן חמשה עשר ונאמי חמשה עשר בחג
המצות מה להלן לילה הראשון חובה
מכאן ואילך רשות אף כאן לילה הראשון
חובה מכאן ואילך רשות והתם מגלן אמר קרא
בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה:
ועוד א"ר אליעזר: והא א"ר אליעזר ארבע
עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה
אחת ביום ואחת בלילה אמר בירא א"ר

אמי חזר בו ר' אליעזר משלים במאי אילמא
ברפיתא סעודה דיומיה קא אכיל אלא מאי
ישלים ישלים במיני תרגומא תניא נמי הכי
אם השלים ^בבמיני תרגומא יצא שאל
אפטרופוס של אנריפס המלך את רבי
אליעזר כגון אני שאיני רגיל לאכול אלא
סעודה אחת ביום מהו שאוכל סעודה אחת
ואפטר אמר לו בכל יום ויום אתה ממשיך

כמה פרפראות לכבוד עצמך ועכשיו אי אתה ממשיך פרפרת אחת לכבוד קונד ועוד שאלו כגון אני שיש לי שתי נשים אחת בטבריא ואחת בציפורי ויש לי שתי סוכות אחת בטבריא ואחת בציפורי מהו שאצא מסוכה לסוכה ואפטר אמר לו לא שאני אומר כל היוצא מסוכה לסוכה בטל מצותה של ראשונה תניא ר' אליעזר אומר

וְאִם רָאָה לְהַתְּעוֹנוֹת יִתְּעוֹנָה ר' אִי
עַלִּיּוֹהֶן דְּקִסְכָּר יֵשׁ לֹא תִשְׁלֹחַ
אֶת צִיּוֹר אֶתְּרֵן כִּךְ פִּי' בִּזְכָּר
מִשְׁמַע כָּלִי שָׁרֹן תִּשְׁלֹמִין
וְעוֹד כִּיּוֹן דְּמִמָּה יִלְפִינֵי לִי

במיני תרבימה: פ' בקומטרס כוון פירות ויסמין
עט: (וס) דפירי ר' צבי סוכה ודיק מנהא ואי ק"ד
ני תרגומא נמי מיני פירי יננה מ' משמע דלי פירי לא
שולחן אלא חפץ והוא ה' ללמוד מכאן שיעוריו מיני תרבי-
מים צבי זנו שהם צמחים פת אפי' באנו להשוותם לא נפיק

ואמר העלום לשובה. צפ' צתרא דיומא (דף עט: ע"א) מימי
מתני' דהכא צהאי ליגנא לא מפני שהלכה כן אלא
שצרו להחמיר על עמנן וכשנתנו לר' זרוק כו' היינו משום דמתרצינן
מתניתין הכי מייתי לה הש"ס כאלו משנתנו שניה כר' :

הוא כביצה בעי נמי"י לאבילה. ולא

מישתרי צמפה דחייסין דלמא
נגע כדמסיק פ' כל הבשר (חולין דף
קז:) ומיהו תימנה דהא ר' כדוק כהן
היה כדפריש' וא"כ אפי' כבישה שרי
בצמפה בלא גט"י כדאמר שמואל התם
התיירו מפה לאוכלי תרומה ולא

התירו מפה לאוכלי טהרות:

תשובו בעין תדרורו: צירוש למי יליף בגזירה שזה נאמר כחן תשבו ונאמר להלן ופתח אהל מועד תשבו יומם וילילה שבעת ימים וזה ישיבה נאמרה על עשה זה אהל היליות כבימים אף ישיבה האמורה כחן עשה זה לילות כבימים וטעמא דרבנן מפרש ר' יוחנן בשם רבי ישימעאל נאמר חמשה עשר בפסח ארבעה ימים וזהו יומם וילילה האמורה

והנמר ט"ו בחג מה ט"ו הנחמ
בפסח לילה הראשון חובה ושאר
כל הימים רשות אף ט"ו הנחמר בחג
לילה הראשון חובה ושאר כל הימים
רשות חזרי"א צעו אי מה להלן עד
שיכנס לנמץ כשהוא תלוי אף כאן עד
שיכנס לסוכה בתלוי ר' זירא צבי

ואי מה להלן עד שיאכל כוית דגן מזה
אף כלן עד שיאכל כוית דגן כסוזה:
א' בעי אבירי ואי בעי לא אבירי.
כלל דלא תאכל חוץ וישמע דאכל
בסוזה כדאמרין לעיל ויחזק הכא
דבי"ט לא הוי חסוזה ואי בעי לא
תאכל כלל חוץ מליל י"ט הראשון ולפי
זאם סעודה ולא תאכל של י"ט
זכרתי המון אינו צריך לחזור וי"ט
למחר"י מ' שנה שאלו י"ט זכרתי (ד' מ"ט)

[illegible][illegible]

מגילת י"ט הראשון ובה מיהא פליג
כמו שיש תשלומין לקרבן י"ט ראשון
ולישנא דישלים ואם השלים לא
לשון השלמה חשבון של י"ד סעודות
מצינו שיהא תשלומין למזה של לילה

במניין נגזר מנה והכא אמר' דישלים במיין
 כך נראה לפרש חזר בו ר' אליעזר
 לבלומר לכתחילה נריך לאכול בסוכה
 וקפולוטות מבושלין ואי אפשר לומר
 וזו צעי סוכה לישלים בפירות ודאי
 סוכה אין השלמה מועלת בפירות ומיני
 להשלים שלש סעודות של שבת דשאיני
 ירירות כדפריש' דלא מהמי גבי סוכה :

מהו

במז א ב מי' פ"ו מהל'
סוכה הלכה ז סמג
עשין מג טוש"ע א"ח סי'
תרלט סעיף ג:

לעזי רש"י
פרונגו"ש (פרגו"ט).
מטעמים.
שקל"ק (שינישק"ל).
ממונה על משק הבית.

רבינו חננאל (המשך)

אומרים עליו המוציא.
התיכון פחות מכביצה אין
אומרים (לפניו) [עלין]
ג' ברכות, מעתה אין
אומרים לפניו המוציא.
ושני ר' אחא, לשאר
המניין נצרכה. כלומר, כל
מין שחייב אחריו ג' ברכות
אומרים לפניו המוציא.
מתנ' ר' אליעזר אומר
י"ד סעודות חייב אדם
לאכול בסוכה אחת ביום
ואחת בלילה. וחכמים

אומרים אין לדבר קצבה,
אינו חייב אלא יום
טוב הראשון בלבד. כר'
שמעון בן יהוצדק, דאמר
נאמר [ב]חמשה עשר
בחג המצות אכילת מצה,
ונאמר בחמשה עשר בחג
הסוכות ישיבה כעין דירה,
מה חג המצות אכילה

בלילה הראשון חובה שנא' בערב תאכלו מצות, הכתוב קבעו חובה, אף בחג הסוכות ישיבה ענין דירה, ⁽²⁾ באכילה בסוכה, מכאן ואילך רשות ממוזה. ועוד אמר ר' אליעזר ו' שלא אכל בלילי יום טוב הראשון. והא חיובי מחייב ליה לאכול בכל יום שתי סעודות, והנה חייב בשאר הימים, וכל שכן בלילי יום טוב הראשון. אמר ר'

אסי תזר בו ר' אליעזר.
ואסיקנא כי זו השלמה,
במיני תרגימא. תניא ר'
אליעזר אומר

בח:

עין משפט
נר מצוה

השוה הכתוב אשה לאיש. וא"ת פ"ק דערין (ד' ד') דלמר אין לי אלא איש שהעריך אשה שהעריכה ממין וצפ"ד מיתות (סנהדרין דף סו.) גבי מקלל אציו ואמרו דליטריין לן איש לרבות אשה דדריש לה מדכתיב אחר מיעוט אלא לרבות מיפוק ליה מדהשווה אשה לאיש וכן צפ"ד נגמר דין (ס"ד מו.) אין האשה נגלית מדכתיב איש ולא אמר' השוה אשה לאיש וי"ל דלענין פרשה שהאמרה צלשון זכר הוא דלמרין השוה הכתוב אשה לאיש דלחא מיימי לה בריס תמורה (ד' ב:) והכא גבי אורח אכל היכא דכתיב איש ממעטין אשה ומינה קשה דכפ' שור שנגנא ארבעה ומעשה (ב"ק ד' מד:) אמר שור שור שבעה להביא שור האשה גבי שור שהמית והמס לא כתיב ביה שור איש אלא דכתיב ביה וגם צעלו יומת וזה אינו אלא לשון זכר ושמה יס זו שום יתור שהימי ממעט ממנו אשה אי לאו דרביי רחמנא אי נמי משום דלרשין צפרק ד' (וה' דס' ע"ד מד.) נגמיה למיתה נגמיה למוקין הוה ילפי' מיתה ממקין דכתיב בזה כי יגח שור איש (ל' ד' ירמאל ולא גרים כי האי גוונא אשכחן פרק כל המנחות צלות (מנחות דף ס"א:) וס' גבי תופס דלמר' אין לי אלא בני ישראל גרים ועבדים משוחררים מניין ת"ל המקריז וכן צפרק הערל (בימות דף ע"ד:) וס' דכתיב דכריתות (דף י"א:) דבר אל בני ישראל אשה כי תזרע אין לי אלא בני ישראל גרים ופסחה משוחררת מניין ת"ל אשה ומיתה דצפרק אלו הן הנחנקין (סנהדרין דף פו.) וס' גבי גונב נפש אמריין בני ישראל למעוטי למי שחלו עבד ותלוי בן חורין אכל כולו משוחרר לא מנעט מבני ישראל וכן צפרק צנת כותים (נדה דף ד') בני ישראל מטמאין ציזה ואין הנכרים מטמאין ציזה אכל גרים ומשוחררים לא מנעטין וכן צננות צפ"ד שמי מדות (דף כ"ג.) וס' בני ישראל סומכין ואין וס' סומכין סומכין אכל גרים ומשוחררים סומכין וצפ"ק דערין (דף ה:) בני ישראל מעריכין ואין הנכרים מעריכין ושמה בכל הני יס שום רבוי דמרביין גרים ומשוחררים: **באן** בקבן שהגיע עיניו דחורין. כגון קטן שאינו צריך לאמו אע"פ דמיתמין קמי לה צדידי דר' הש"ס להקשות ולתקן דכתיב פ"ק דחגיג' (דף ד') וס' דדריש כל זכור לרבות הקטנים ופריך והתן חוק מחרש שוטה וקטן ומשני כאן בקטן שהגיע לחינוך דהיינו דתתן התם כל שאינו יכול לעלות להר הבית ואם יכול לעלות דהיינו הגיע מריבא להו ודכוותה בריס צנות כותים (נדה דף ל"ב.) וס' דלי לאו משום דבת שלם שנים ויום אחד לענין ציזה להלכתא הוה מריבא אפי' בת יום אחד מדכתיב ואשה דקרא סתמא כתיב והשתא הגיע לחינוך דלמרין בכל דוכתא אין כולן שנים אלא כל אחד לפי עניינו דהכא אמר' צאין צריך לאמו וגבי חגיגה שיכול לעלות וצופק לולב הגזול (לקמן דף מב.) גבי לולב צידע לנעוט וגבי ציזה צידע להטעק וגבי תורה צידע לצדע: **תשבו** בעין תדורו. רבא נמי דמפרש טעמא אחרינא גבי שומרי גנות לעיל (דף כו.) לא פליג אהא דרייתא דפרשית שם: **ומשנן** בסוכה. לצד טעם המשניות והיינו הש"ס ופריך והא תנוי לצד ממטללתא לפי שצריך מחשבה ורוחצ איר ומשני דבגמרא נמי יס עיון (כגון

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

אמר אצני לעולם סוכה. לפטור' להלכתא היא דאלו קרא חיובא קמריב דאזרח גברי הוה דמשמע ויה' לרבות את הנשים הוה לן למדרשה דלרשין ציוס הכפורים אלא שהלכה למשה מסיני פטורמן ודקמי האזרח להוציא את הנשים אסמכתא צעלמא הוה ועיקר קרא לרביי אחא דלנקמן.

ודקשיא לך למא לי הלכתא לפטורין הא מלוא עשה שהזמן גרמא הוה איצטריך ס"ד כו': **רבא** אמר אצטריך. מה התם נשים חייבות צאצילת מלוא ואף ע"ג דמלוא מלוא עשה שהזמן גרמא דנפקא דר"א צפסחים (דף מב:) שנאמר לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל מלוא כל שישנו צבל תאכל חמץ ישנו צקוס אכול מלוא ונשים ישנן צמלות לא תעשה דהיינו צאצילת חמץ: **והשאל דאמר סוכה** (לפטורא להלכתא היא.) ולא ממעשיותא דלוי ה' דקרא רביי אהא קרא

למה לי כלומר אמאי אחא ה' דסוכה: לרבות אס גרים. שחייבים צקוסה: מדרב יהודה נפקא. ולמה לי קרא ה' דהאזרח לרביי נשים לענין: **למספס** ענינו. שהצריך הכתוב להחמיל ולהטענות מצדור יוס: **הואיל ומעטיס קרא.** מלוא וכתר דכתיב צעניו (ויקרא כג) צענא היום הזה על עצמו של יוס ענוש כרת ואינו ענוש כרת על תוספת עניו ומאזרה נמי אימעוט צפרק צתרא דיומא (דף פ"א.) נשים נמי למעטי דלא ליחייבו ביה אפילו למלוא עשה צעלמא:

קטן שהגיע לחינוך. משאיו צריך לאמו: **אסמכתא צעלמא נינא.** וקרא לרבי אצטריך צעלמא דלית ליה לרבות גר שנתגייר צינתיס וקטן שגדל דעושיס סוכה צמולו של מועד מה שאין שאר ישראל עושין ואו לרנן כדאית להו צכל ישראל ראויין ליצב צקוסה אחת ולהקשיר סוכה שאולה: הכי גרסינן **כל שניעור משננו ואינו קורא אחא.**

שאני כרוך אחריה לקרונה צכל עשה שניעור: ופריך (אמאי) גדולים נמי קרי. כלומר שאני קורא לאמו הוה דקריית ליה אין צריך לאמו הא ליה קורא לאמו צריך לאמו קריית ליה אפילו גדול שאני צריך לאמו רגיל לקרונה כשניעור: **אלא כל שניעור ואינו קורא אחא אחא.** שאני כרוך אחריה לקרות ולשנות עד שצבא אלו צכל קורא ושותק לאו צריך לאמו הוה: **משה לפטור.** דהא קטן הצריך לאמו הוה ואמאי פיתה וסיקן

מתני' סוכה קצע. להיות כל עיקר דירתו צה: **מאימתי מוסר לפטור.** הימנה וליכד: **מספסס** סוכה. שמתקלקל המקפה. סכא צצציל קפוי לא רך ולא עז קרוי

מקפה: משל לעצד כו'. כלומר גשמים היורדים צחג סימן קללה הס משל לעצד כו': **ושפך לו קיסון.** של מים על פניו וצגמר (פס'.) מפרש מי שפך למי: **גב' ומשנן צקוסה.** סוכר למודו ומחמתו על צוריו לעמוד (כ) דהיינו שמעתא דלמורא וצכרס על טעמי משנה וצרייתא מה טעם זה חייב וזה פטור זה אסור זה מותר: **מקרי ומסני.** לקרות שצכתו ולשנות משניות הערוכות ושגורות צפה: **צמטללס.** צקוסה: ופנוי. הש"ס דהוה סכרא לטרות ולשנן וכן שמעתא דלמורא שאני צאות אלא מכלל דקדוקי שכן למדיין ממון דברי משנה דמדמו מלתא למלתא: צר **צמטללס.** אס ירצה דמטער הוה ומטער פטור מן הסוכה והאורי יטור לו להרציה דעמו. קא סלקא דעתיה מניי היינו משנן: **הא למיגרס כו'.** כלומר מרי גוויי שיון הוה למיגרס גמרא הצרורה לו צכר והיינו שמעתא צריך סוכה והיינו משנן: לעיוני. צר **צמטללס:** כי

צכר פלוגי אסור ומותר אכל לעיוני צעטמים צר מסוכה: מנא

מנא

מנא

מנא

מנא

(א) בימות פד: תמורה ב: צ"ק טו. פסחים מג. קדושין לה: ד"ה מח: (ג) ופניה: (ד) א. עירובין פב. (ה) וצ"ל שמואל בן לקיש: (ו) רש"י (ו) רש"י מ"ו. רש"י סו. ד"ה סוכה וצדק: מ"ו. ד"ה אורח: (ז) וצ"ל מ"ו. סנהדרין פו. ד"ה נמי וצמלותא סא: ד"ה אין לו. (ח) וצ"ל בלא עין ש"ש.

תורה אור השלם
1. פסחת תשבו שבועת ימים כל האזרח בישאל יתבן שבועת יקרא כב

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה ומשנן צקוסה וכו' לעמוד עליו דהיינו:

גליון הש"ס
תוס' ד"ה השוה וכו' בלשון ובר הוא דאמר' השוה. עין מוס' דף ק' מנ' ע"ה ד"ה ומנ':

מוסף רש"י
לכל עונשין שבתורה. לאו וכתר. אכל עשה לא הו' ענוש. הלכך מלוא עשה שהזמן גרמא נשים פטורות. אכל לא תעשה בין שהזמן גרמא בין שלא הזמן גרמא נשים חייבות (יבמות

דף טז.) מכלל שהנשים חייבות על כל לית צפסחים שרי עושין מלקות (פסחים מג.) ואינו קורא אמה אמה. דלא נזכר עד דלמא

לקמיה הו' אינו צריך לאמו (שורבין פב.) מעלן לסוכה. אכל לא תעשה בין נקטו צלשון ענייה צמסת סוכה. לפי שזיון עושין סוכותיהן בלאש גגן (שבח ענה.) בעין תדורו. כדון שהוא דר כל המנה צציות הוקדקו מורה להטות דימיו ולדור כאן צקוסה וצמטוטי וכלי משמיו ומעטוטי (ענין כו.)

(א) אולי דלי' למגס דלא בעי קבשית א"ל סוכה וענינו צכרס וכו' ופי' ציון דהיא פירוש זה שם י"מ.

הישן תחת המטה פרק שני סוכה כט.

כט:

עין משפט
נר מצוה

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

מסורת הש"ס

(א) (יטין לג.) [לח:]
(ב) וי' מוס' לקמן לא:
(ג) ד"ה שלג, (א) [לקמן לא:]
(ד) [לקמן לג:] (ז) מנחות
מב, (ס) [לעיל כ: ושי:],
(ז) רש"י מ"ו, (ז) כס"א:
(ח) [לקמן לא:]
(ט) כמ"א טוסק: וסרפס,
(י) [ל"ל ליגח:]

תורה אור השלם

1. וי' וי' ירשו ארץ
והתענגו על רב שלום:
ההלים לו יא
2. ולקחתם לכם ביום
הראשון פרי עץ הדר
כפת תמרים וענף עץ
עבת וערבי נחל
ושמחתם לפני יי'
אלהיכם שבעת ימים:
ויקרא כב מ

הנהגות הב"ח

(א) תוס' ד"ה קפסין ומי
ובי אלג' הכה עדיין לא
אסיק לדעתיה:

לעזי רש"י

אישקוב"א. מטאטא.

מוסף רש"י

נקטם ראשו. הגבוה
שבו, אם נתקן ראש שני
על הגבוה מכלול קורא
ראשו (סידור רש"י סי'
רעט). הדר בעיני מלוא
הדורה צעין, הואיל
ומזכיר שם שמים עליו
(לקמן ע"ל).

ועל שהיה ספק בידם. של בעלי בתים הללו למחות ביד עובדי
עזירות שדורס נשמיים מחמת עושרם והכריות יראים
מהם ולא מיחו: ועל שפוסקין. בעלי בתים הללו לדקה ברבים
שיתנווה לעניים^(א) (והם) ולא נותנים: לעמיון. שנתממין וכלים מאלהים:
כונש. שמדחהו בלך וסוד: עושק.
לגמרי גחל שכר: ועל גסות הרוח.
שמתגאים ומשתמרין על אחיהם
בשציל עושרן:

הדרן עלך הישן

לולב הגזול. לולב כף של תמרים
והדר מני הדס וערבה
באפי נפשיהו: גזול. פסול ולקחתם
לכם כמזי משלכם: יבש. דבעין
מלוא מהודרת דכתיב (שמות טו)
ואנוהו: של אשירה. חילן שעובדין
אותו ע"י^(א) ובגמרא^(ב) מפרש טעמא: ושל
עיר הנדחת. משום דלשרפה קאי
דכתיב (דברים יג) ואת כל שללה
תקצוץ^(ג) ולולב צני שיעור ד' טפחים
דלקמן (דף לג:) וכיון דהאי לשרפה
קאי אין שיעור קריי דשעור דמי:
נקטם ראשו. פסול דלא היו הדר:
נפרט עליו. משדירה ואינם מחזירין
אלא על ידי אגודה כי חופיא שקורין
אשקוב"א לאו הדר הוא: נפרטו
עליו. מחזירין הן בשדירה אלף
שלמעלה הן נפרדין ללכא וללכא כענפי
חילן: יאגדנו מלמעלה. אם נפרטו
עליו יאגדס שיהו עולין עם השדירה
כשאר לולבין: איני הר כנרנל. מפרש

בגמרא [ג:] איני דקלים: כשרות. לולבין שלהן ואע"פ שעלין שלהן קטנים
מאלד ואין עולין עם ארכה של שדירה: כדי לנענע זו. מפרש
בגמרא [ג:] שלשה טפחים תהא השדירה כנגד אורכו של הדס וטפח
יותר כדי לנענע דבעין נענוע דלקמן (דף לו:) מעלה ומוריד מולך
ומביא לעזר רוחות רעות וטללים רעים: גב' קפסין ומי.
פסול: לא שנה צי"ט ראשון. דחויבה מדאורייתא: לא שנה צי"ט
שני. דליתיה בנטייל לולב אלף מדרבנן בדיוס הראשון כתיב [ויקרא כג:]
בשלהם יבש. פסול דרבנן נמי כיון דמלוא הוא משום זכר למקדש
בעינן הדור מלוא: אמאי לא. מהיכא מיתי לניפסלה:
שנאמר

והשתא הוה ועדינא חופיא קני מעיקרא הוה והשתא חופיא והיינו שחלק כל עלה ועלה לשנים לפי שכל עליו הלולב כפולין ועמד
וחלק אותם שכן דרך לעשות חופיא: קפסין ותני לא שנה ב"מ ראשון וצ"ב שני. משמע דייק מדקמני סתם ולא מפליג ומימה
הא אמרין לקמן (דף לו:) ניקב וחסר כל שהוא פסול אע"ג דצי"ט שני כשר דאמרין לקמן (דף לו:) בגמ' דר' חנינא מטביל ביה ונפיק
ביה ומוקי מתני' צי"ט ראשון ואי דייק מדקמני גזול ולא קמני שאל הא לקמן בסוף הסוגיא דייק רב נחמן בר יצחק הכי אלף הכה (א) לא
אסיק לדעתיה ואי משום דקמני גזול דומיא דבש דבש הכי נמי גבי נקב קמני עלתה חזוית על רובו דמפסיל אף צי"ט שני משום הדר
ומייהו צירושמי משמע קלף דמשום חזוית לא מיפסיל אלף צי"ט ראשון דמסיק עלה רבי יצחק בר נחמן בשם ר' שמואל כל הפסולין אינן
פסולין אלף צי"ט ראשון בלבד תמן אמרין רובו מלך אחד חוטמו כרובו והיינו במקום אחד דאמרין לקמן (דף לו:) גבי חזוית ומייהו אי
יוס ראשון דווקא על כרחך הדר הוא ולא מיפסיל אלף משום דחשיב כחסר ולא מסתבר כלל וי"ל דר' חנינא לית ליה האי קפסין ותני
כמו שמואל דשמעתין דמוקי מתנייתן דגזול צי"ט ראשון ומכשיר צי"ט שני אי נמי צרישא דמשנה שייך לדקדק מדתני סתם ולא מפליג
אלף כולהו אחריני אידי דלא מפליג צרישא לא מפליג בסיפא ושונה דבריו סתם אף על פי שיש לחלק:

בעינן הדר וצ"ב. משמע דפשיטא ליה דבעינן הדר לכולהו יומי ולכס משלכם לא מיתוקם אלף צי"ט ראשון וכן ולקחתם דממעטין מיניה
חסר דבעינן לקיחה תמה לא מיפסיל אלף צי"ט ראשון דקאמרין לקמן בפירקא (דף לו:) ר' חנינא מטביל ביה צי"ט שני ונפיק
ביה ומימה מאי שנה זה מזה הא כולהו צהדי הדדי כתיבי בחד קרא ולקחתם לכס ביום הראשון פרי עץ הדר ואי משום דמשמע ליה דהני
דכתיבי מקמי ציוס ראשון עליה קיימי אלף הדר בתריה כתיב אחתי קאיא מדכתיב ולקחתם דרשין בהקומץ רבה (מנחות דף מ.) ולקמן
דפירקין (דף לו:) דלרבעה מינין שבלולב מעכבין זה את זה דבעינן לקיחה תמה וצביליה פירקין (דף מא:) וצריש לולב וערבה (לקמן דף מג.)
דרשין נמי מדכתיב ולקחתם לשון רבים שמהא לקיחה לכל אחד ואחד מללא כתיב ולקחתם לשון יחיד כי היכי דדרשין פרק רבי ישמעאל
(מנחות דף סה:) ספירה לכל אחד ואחד מדכתיב וספרתם ואם כן בשאר הימים תסיגי בזמן אחד וצלקיחה של אחד בשציל כולם לכך נראה
דהיינו טעמא משום דיוס ראשון דאורייתא בגבולין ושאר יומי דרבנן זכר למקדש כדאיתא בריש לולב וערבה (לקמן דף מד.) הלכך בעיקר
הלקיחה כגון ד' מינין ולקיחה לכל אחד תקון בשאר יומי כעין דאורייתא וכן בהדר משום הדור מלוא אלף בחסר ובשאל לא תקון
ובגזול פלוגמא דשמעתין דרבי יוחנן סבר דתקון משום מלוא הצאה בעצירה ושמואל סבר דלא תקון דמתוך שזאל בשאל יוצא נמי בגזול:
משום

לולב יבש פסול. ומפרש בגמרא משום דאיתקש לולב לאתרוג
דכתיב ביה הדר ולא כמו שפירש הקונטרס משום דכתיב
(שמות טו) זה אלי ואנוהו דאין ואנוהו אלף לכתחלה ולא מיפסיל צהדי
דכמוכח פ"ק (לעיל דף יא:) דלמרי רבנן לולב מלוא לאוגדו משום שנה'
זה אלי ואנוהו לא אגדו כשר והאי

יבש דהכא אין לפרש כמו יבש דפרק
אין מעמידין (ע"ז דף טו:) דתמן
החרגים של נכרים יבשים מותרים
ומפרש בגמ' יבשים לאחר שנים עשר
חדש דהא אמרין לקמן (דף לג.) גבי
הדס יבש יבש רוב עליו ושמייר
שם שלשה צדי עלין לחין כשירין
אלמא אין היבשות תלו בשנים עשר
חדש אלף יש לומר יבשות דהכא כמו
יבשות און כבור דתמן דפרק על אלו
מומין (בבבב דף לו:) רבי יוסי בן
המשולם אומר יבשה עד שיהא
נפרכת בצפון:

נקטם ראשו. לכאורה מיירי בשני
עלין האמצעיים היוצאין
מראש השדירה אלף קאיא דבגמרא
(דף לג.) קאמר רבי יהושע בן לוי
ניטלה התיממת פסול והן אותן העלין
האמצעיים והא אפילו צנקטם ראשו
פסול כל שכן נטלו לגמרי וירך לומר
דנקטם ראשו מיירי ברוב העלין
העליונים אי נמי אכסרין ליה לרבי
יהושע בן לוי לאשמועינן ניטלה דסלקא
דעתיה דחשיב הדר טפי מנקטם אי
נמי ניטלה אחת מן התיממת דצנקטם
לא מיפסלה אלא"כ נקטמו שתייהן:

נפרצו ע"יו. ברוב עלין איירי דכתיבא בתוספתא (פ"ב) ופי'
בפונטרס שנפרטו מן השדירה שלו ואין מחזירין אלף
על ידי אגודה משמע שרובה לומר שנתלשו לגמרי מן השדירה ולא
משמע כן בגמ' דאמרין נפרטו דעביד כי חופיא והעלין שנתלשו
מן השדירה הוה מיקור דאמרין בגמרא (דף לו:) אמר רבה לא
(ליגד) איניס לוליבא דבשענא דמשתירי הוה והוה חליה כלומר
אם ארוך הוא יותר מדאי מן הערבה וצא לקץ מתחת לא יקצץ
בעודו בלגודו דמשתירי עלי הלולב כשנתלש מן השדירה על ידי
הקציצה ומן ההולין עושין חופיא דאמרין צהגול קמא (ב"ק דף יב.)
האי מאן דגול לוליבא מחזיריה ועדיניהו הוה קני מעיקרא לוליבא

והשתא הוה ואי ועדיניהו חופיא קני מעיקרא הוה והשתא חופיא והיינו שחלק כל עלה ועלה לשנים לפי שכל עליו הלולב כפולין ועמד
וחלק אותם שכן דרך לעשות חופיא: קפסין ותני לא שנה ב"מ ראשון וצ"ב שני. משמע דייק מדקמני סתם ולא מפליג ומימה
הא אמרין לקמן (דף לו:) ניקב וחסר כל שהוא פסול אע"ג דצי"ט שני כשר דאמרין לקמן (דף לו:) בגמ' דר' חנינא מטביל ביה ונפיק
ביה ומוקי מתני' צי"ט ראשון ואי דייק מדקמני גזול ולא קמני שאל הא לקמן בסוף הסוגיא דייק רב נחמן בר יצחק הכי אלף הכה (א) לא
אסיק לדעתיה ואי משום דקמני גזול דומיא דבש דבש הכי נמי גבי נקב קמני עלתה חזוית על רובו דמפסיל אף צי"ט שני משום הדר
ומייהו צירושמי משמע קלף דמשום חזוית לא מיפסיל אלף צי"ט ראשון דמסיק עלה רבי יצחק בר נחמן בשם ר' שמואל כל הפסולין אינן
פסולין אלף צי"ט ראשון בלבד תמן אמרין רובו מלך אחד חוטמו כרובו והיינו במקום אחד דאמרין לקמן (דף לו:) גבי חזוית ומייהו אי
יוס ראשון דווקא על כרחך הדר הוא ולא מיפסיל אלף משום דחשיב כחסר ולא מסתבר כלל וי"ל דר' חנינא לית ליה האי קפסין ותני
כמו שמואל דשמעתין דמוקי מתנייתן דגזול צי"ט ראשון ומכשיר צי"ט שני אי נמי צרישא דמשנה שייך לדקדק מדתני סתם ולא מפליג
אלף כולהו אחריני אידי דלא מפליג צרישא לא מפליג בסיפא ושונה דבריו סתם אף על פי שיש לחלק:

בעינן הדר וצ"ב. משמע דפשיטא ליה דבעינן הדר לכולהו יומי ולכס משלכם לא מיתוקם אלף צי"ט ראשון וכן ולקחתם דממעטין מיניה
חסר דבעינן לקיחה תמה לא מיפסיל אלף צי"ט ראשון דקאמרין לקמן בפירקא (דף לו:) ר' חנינא מטביל ביה צי"ט שני ונפיק
ביה ומימה מאי שנה זה מזה הא כולהו צהדי הדדי כתיבי בחד קרא ולקחתם לכס ביום הראשון פרי עץ הדר ואי משום דמשמע ליה דהני
דכתיבי מקמי ציוס ראשון עליה קיימי אלף הדר בתריה כתיב אחתי קאיא מדכתיב ולקחתם דרשין בהקומץ רבה (מנחות דף מ.) ולקמן
דפירקין (דף לו:) דלרבעה מינין שבלולב מעכבין זה את זה דבעינן לקיחה תמה וצביליה פירקין (דף מא:) וצריש לולב וערבה (לקמן דף מג.)
דרשין נמי מדכתיב ולקחתם לשון רבים שמהא לקיחה לכל אחד ואחד מללא כתיב ולקחתם לשון יחיד כי היכי דדרשין פרק רבי ישמעאל
(מנחות דף סה:) ספירה לכל אחד ואחד מדכתיב וספרתם ואם כן בשאר הימים תסיגי בזמן אחד וצלקיחה של אחד בשציל כולם לכך נראה
דהיינו טעמא משום דיוס ראשון דאורייתא בגבולין ושאר יומי דרבנן זכר למקדש כדאיתא בריש לולב וערבה (לקמן דף מד.) הלכך בעיקר
הלקיחה כגון ד' מינין ולקיחה לכל אחד תקון בשאר יומי כעין דאורייתא וכן בהדר משום הדור מלוא אלף בחסר ובשאל לא תקון
ובגזול פלוגמא דשמעתין דרבי יוחנן סבר דתקון משום מלוא הצאה בעצירה ושמואל סבר דלא תקון דמתוך שזאל בשאל יוצא נמי בגזול:
משום

א א מיי" פ"ח מהלכות
לולב הלכה א קמא
עשין מד טוש"ע א"ח ס'י
תרמט סעיף 6:

ב ב מיי" וסמג שם טוש"ע
א"ח ס'י תרמט סעיף 6:

ג ג מיי" וסמג שם טוש"ע
א"ח ס'י תרמט סעיף 6:
ד ד מיי" שם הלכה ג סמג
שם טוש"ע א"ח ס'י
תרמט סעיף 1:

ה ה מיי" שם הלכה ט
סמג שם טוש"ע א"ח
ס'י תרמט סעיף 6 ג:

רבינו הגנאל

ועל ד' דברים מומין בעלי
בתים יורד לטמיון. על
עושי שבר שכיר, ועל
כובש שכר שכיר, ועל
פורק עול מצוארו ונותנו
בצואר חבריו, וגסות הרוח
כנגד כולן. ופשוטין הן.

הדרן עלך הישן
לולב הגזול והיבש
כר. ואוקימנא
היבש משום דבעינן הדר
ולכ"א. גזול נמי ביום טוב
ראשון כתיב לכס, והאי
לאו שלכם.

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

מסורת הש"ס

(א) [ברכות מז: ו"ט]
 (ב) [צ"ק ס"ג, א] הגזול
 רש"י (ד) [לעיל כ: ו"ט]
 (ה) [ג"ל אמר רבא ובהר"ש
 צ"ק פ' קט"ו וזו גריד רב
 אש"י, (ו) [ג"ל אוגרין
 לשון פרסי עושי מלאכה
 הנשאל, ערוך, (ז) [ועי'
 מוס' ע"ל ט' ד"ה ההוא],
 (ח) שלו, רש"י, (י) [ועי'
 מוס' שבת קמ"ב, קט"ה וזמן
 וס"י, (י) [ג"ל אוגרין]

תורה אור השלם

1. ואמרם לה
מלתא דרפתת איתו
אמר י צבאת והבאתם
גדול ואת הפסח ואת
החולה והבאתם את
המנוחה הארצה אותה
מידכם אמר י
מלאכי א י
2. דבר אל בני ישראל
ואמר להבאתם אידם כי
יקרי מכם קרן לו ין מן
הבהמה מן הבקר ומן
הצאן תקריבו א
קרבנם: ויקרא א ב
כ יא י אלה משפט
שנא לו 3. וכל זמתי
פעלקם באמת וברית
עלם אכרות להם:
ישעיה ט ח

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה הא קנייה
 ביאוש וקרינא ציה מכב
 משלכם וכו': (ב) בא"ד
 והא דשמעינן ליה לעולא
 כ"ל ותיבת לעיל נמחק:

גליון הש"ס

תוֹם' ד"ה משום ב' וּאִתְּ לִקְמוֹ דַּפְסְלִינָן לוֹרֵב שֶׁל אֲשִׁירָה. וְזוֹ אִינוֹ קוֹשֵׁי כ"כ ד"ל דְּלִרְדִּיךְ יִתֵּן טַעַם לְשִׁמּוּל דְּלֵא ק"ל לְמַזְלוֹ עֲבָרָה עֲבָרָה וְע"פ בִּיז'ט ב' דְּרַבְנָן דַּמ"מ אֲשִׁירָה פְּסוּל מִשּׁוּם כְּמוֹת וכו' וְעִידָא יֵם לְהַקְשׁוֹת דְּלֵמָּה לִי קָרָא מִן הַבָּקָר לְהוֹלִיץ הַנַּעֲבָד מִפְּסוּל יְדֵי מִשּׁוּם מִזְוָה הִבָּחָה עֲבָרָה:

וְשֵׁנְאִמְר וְהִכְתַּם גּוּל וְגו'. לֹא־שָׁכַחַן קִרָּא לְדֹאֶרֶךְ לְהִכְיָא מִזְוֹה צִבְיִירָה:
מִשּׁוּם פִּתְחָא אִין לֹא קִנְיָה. לֹא־חֵרֶךְ זְמַן לְהַקְרִיבֻ שְׁהִי מוֹס קִבּוּעַ עוֹלָמִית
אִין גּוּל. יִלְפִינָן מִינֵיהּ דְּלֹאן זְמַן מִתְנָה לֹא־חֵרֶךְ זְמַן וּפְלִינֹה בִּיאֹשׁ
דִּשְׁמַעְיִין לִיה לְמַדְרֵשׁ דִּמֵּיִישׁ שְׁחֵר וְיִי לִיה לְחִסְרוֹן כִּיס וְאִשְׁׁׁג דִּלְעִינָן
מִשּׁוּם דְּהוּה לִיה ⁶
⁷וְשֵׁנְאִמְר וְהִכְתַּם הַחֹלָה גּוּל דּוּמִיָּא דִּסְ
תִּקְנִתָּא אִף גּוּל לִית
לְפָנֵי יֹאשׁ וְלֹא שֵׁנָא
לְפָנֵי יֹאשׁ ²אִדָּם כִּי יִי
וְלֹא דִידִיה הוּא אֱלֹא
בִּיאֹשׁ אֱלֹא לֹא מִשּׁוּם
בְּעִבְרָה וְאִדָּר יוֹחֲנָן מִ
מֵאִי דְכֹתִיב ³כִּי אִנִּי הָ
גּוּל בְּעוֹלָה מִשָּׁל לְמֹלָךְ
עַל בֵּית הַמִּכְבֹּשׁ אִמִּי
לְמוֹכְסִים אִמְרוּ לוֹ וְהִלֵּךְ
הוּא אִמְר לָהֶם מִמְּנִי
וְלֹא יִבְרִיחוּ עֲצֻמָּן מִן
אִנִּי ה' שְׁוֹנָא גּוּל בְּ
וְיִבְרִיחוּ עֲצֻמָּן מִן ⁴הַגִּבּוֹר
אִמִּי יִבֵּשׁ פְּסוּל מִפְּנֵי
מִשּׁוּם דְּהוּה לִיה
וּפְלִיגָא דר' יִצְחָק דר"א
שְׁמֹאֵל לֹא שְׁנו אֱלֹא
בְּיוֹם טוֹב שְׁנֵי מִתּוֹךְ ע
בְּגוּל מִתִּיב רַב נַחֲמָן
וְהִיבֵשׁ פְּסוּל אֱלֹא שֵׁנָא
ר'אִי ר'אִינִי דִּלְעִינָן דִּלְעִינָן

משום דהוה ליה ⁶ מצוה הבאה בעבירה ⁷ שנאמר ויהבתם גזול ואת הפסח ואת החולה גזול דומיא דפסח מה פסח לית ליה תקנתא אף גזול לית ליה תקנתא *לא שנא לפני יאוש ולא שנא לאחר יאוש בשלמא לפני יאוש אדם כי יקריב מכם אמר רחמנא ולא דידה הוא אלא לאחר יאוש הא קנייה ביאוש אלא לאו משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה וא"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי מאי דכתיב ⁸ כי אני ה' אוהב משפט ⁹ שונא גזול בעולה משל למלך בשר ודם שהיה עובר על בית המכס אמר לעבדיו כלו מכם למוכסין אמרו לו והלא כל המכס כולו שלך הוא אמר להם ממני ילמדו כל עובדי דרכים ולא יבריחו עצמן מן המכס אף הקב"ה אמר אני ה' שונא גזול בעולה ממני ילמדו בני ויבריחו עצמן מן ¹⁰ הגזול אתמר נמי אמר רבי אמי יבש פסול מפני שאין הדר גזול פסול משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה ופליגא דר' יצחק דא"ר יצחק בר נחמני אמר שמואל לא שנו אלא ביום טוב ראשון אבל ביום טוב שני מתוך שיוצא בשאול יוצא נמי בגזול מתיב רב נחמן בר יצחק לולב הגזול והיבש פסול הא שאול כשר אימת אילימא ב"ט ראשון הא כתיב לכם ¹¹ משלכם והאי דב שני וקתני גזול פסול ¹² (רבא אמר) לעולם אמר לא מיבעיא שאול דלאו דידה הוא אבל עלים הוא וכדידיה דמי קא משמע לן אמר רבי זביתו אסא מעכו"ם לא תגזו אתון אלא מאי סתם עובדי כוכבים גזלי ארעתא גניחו

משום רחוק היה מצוה הבאה בעבירה. והדמיתו לקמן פ' לולב וערבה (ד' מג.) לכס משלכם להוציא את השאול ואת הגזול משום שאול אינטימא דגלגלו לכס נפקא לן גזול משום מצוה הבאה בעבירה דע"ג דקרא גבי קרנן כמיזא דרין כולל מצות דהוציא רי"ת דמכונת כריתם הבגלגלם (צ"ק ד' דה.) גבי הרי שגול סאה של חטין וטמא ופסאח וספרים ממנה חלה דאין זו מצדך אלא ממנך *וא"ת לקמן (ד' נה.) פסלינן לולב של אשה ועל עיר נדחתם משום דמיתת שיעוריה תפוק ליה משום מצוה הבאה בעבירה ומו אלאו שרינן דללו אשה דמשה וית' דלא דמי גזול דמחמת עזרתה גזול בזה המצוה שילא זו אכל הני אטו מצוה בעבירה שנעשית זו מי נפיק ביה ומיהו ים ספרים דגרסין לקמן (ד' נה.) אמתני' דאתרוג של אשה מימי' משום הכוה ליה מצוה הבאה בעבירה וגירסא משוועת היא אלא טעמא משום דמיתת שיעוריה דאתרוג נמי צעי שיעור כחצו או כביה דאף על גב דאתרינן לקמן (ד' נה.) טעמא משום דלא גמר פירא מכל מקום צעינן דמינכר לקיתא דהאי' טעמא פסלינן לקמן (ד' נה.) פסלינן ומיהו מימה צפרק כל שעה (פסחים ד' נה.) דמילא קיין יואל ירי מזה בטבל ודריש ליה מקרא תפוק ליה משום מצוה הבאה בעבירה דקא חילי איסורא ונפיק ידי מזה":

כִּי יִקְרִיב מִכֶּם אִמֵּר רַחֲמָנָא וְאָמַר
רַדְדִּיהּ הוּא. מִימָה דְּזַמְנוּרָה
 (בִּיק"ד) מִמַּעַט גּוֹל מִדְּמַכְסֵי
 קִרְבָּנוּ וְהִכָּה מִמַּעַט לֵיהּ מִדְּמַכְסֵי מִסָּם
 וְהִיא ע"ג דְּלִיכָא דְּמוֹקִי לֵהּ הִסָּם בְּגוֹל
 קִרְבָּנָה דְּזַמְנוּרָה מ"ה קָשָׁה לְמַאֲן דְּלֵה
 מְקוֹן יֵהּ יֵהּ כִּי עוֹד קָשָׁה דִּהִסָּם מִשַּׁמַּע
 לְפָנֵי יֵהּ אִלּוּ לֵהּ לִרְקִי קָרָא דְּרִישֵׁי
 קִרְבָּנָה וְלֵהּ הַגּוֹל וְקִאֲמַר ה"ד חֵילִימָא
 לְפָנֵי יֵהּ אִלּוּ לֵהּ לֵהּ קָרָא עוֹד קָשָׁה
 וְמוֹת וְאִע"פ שֵׁם לִוְנֵר דְּרִישָׁא דְּקָרָא
 (וְסָם) לֵהּ מִשַּׁמַּע כֵּן כֻּלָּהּ וְיֵהּ לֵהּ
 קִרְבָּנָה וְלֵהּ מִתְּחַלָּה עֲבָלִים שְׁנֵיהּ
 וְאִפְּלֵי מַאֲן דְּפִלְגִי לֵהּ פִּלְגִי אִלּוּ

כסם להוציא את המומר ולבסס חלקי
אותו ב' ובפיק' דמועד קטן (ד' טו).
לא לזרזו וכן בשליה פרק שני דמגילה
א' אפילו בשבת וליה ממעט מדמכזב
כסם משמע דקסבר ר' יוחנן יאוש כדי
לאמר יאוש ואי יאוש הני אמאי חייב

כי ימים ושנים רב אמר להא שמעמא
 וש לא קני ויש ספרים דגרסינן הכא
 וכן במדבר (שם דף טו.) הגבז והגבז
 חזק הקדש וא"כ א"כ מאי פריך התם
 דהא נפשו דהיה קני דליכא יאוש ושינוי
 ועמלתא דדיק רבא דליכא פדיון כל
 איתא דיאוש כדי קני יהוה שלו קודם
 ששמע דאי קנו ליה מזו נפקי ביה
 ושינוי השם התמא או חשיב מזוה
 קודם בגזירה אפילו למאן דלא צי
 קני והקדש יצדו והא שמעמין כל
 סגריה יאוש בעלים או סמס גזלה
 בההיא שמעמא דמדבר (שם דף טו.)
 גזול סאה דאף על גב דשינוי קונה
 יאוש בעלתא הוא אי מני שאני בריב
 דבר תורה בין נודעה בין לא נודעה
 אלא אדעולא והרבה אכרמיני שמעמא
 לא חיישינא למחנהו דבאהא צעציעה:

וקרקע

עין משפט
נר מצוה

ו א מיי פ"ח מהל' לולב
הלכה א טוש"ע א"ח
ס' תרמ"ט סעיף א:
ז ב מיי פ"ה מהלכות
איסורי מזבח הלכה ז
סמג לאוין שיט:
ח ג טוש"ע א"ח סימן
תרמט סעיף א
צה"ה:

לעזי רש"י

מרצי"ש (מירצייר"ש)
מוכרי סדקית, רוכלים.

רבינו חננאל

[illegible]

(א) הדבר תמוה דהא ביו"ט שני לא בעי לכם רק הטעם משום מצוה הבאה בעבירה ואולי דאזיה ט"ס נפל צבאן וז"ע.

(ב) נראה דל"ל פ"י עגון
הממונה בבית הנשיא בצרכיו
וכיוצא בנשיא וכו'.

מסורת הש"ס

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

לב.

עין משפט גר מצוה

י"א מ"י פ"ח מה' לולב
ה' ג' טור ש"ע א"ח
סימן תמ"ח ספק ח'
י"ח ב' מ"י ש"ס ט"ש
ספק ח'
י"ב ג' ד' מ"י ש"ס ט"ש
ספק ח'
כ' ה' מ"י ש"ס הלכה ד'
ט"ש ש"ס ספק ג'
כ"א ו' מ"י ש"ס הלכה ג'
ט"ש ש"ס ספק ג'
כ"ב ז' מ"י ש"ס הלכה ד'
ט"ש ש"ס ספק ג'
כ"ג ח' מ"י ש"ס ט"ש ש"ס
ספק ד'

לעזר רש"י

פירוש רש"י (פירוש רש"י)
פסוק (בעל שני חזקים)
אישקוב"א. מטאטא.
אישטיל"א. גיור-עין
(מנעם הגדול)
טורק"א. אשכול.

רבינו חננאל

סדוק פסול, דעביד כי
המנען המנען בלשון ערבי
לבד אשין, וזה צורתו.

עקום

עקום בין מלפניו בין
מצדיו פסול, ואינו
כשר אלא אם עקומותיו
מאחוריו (דהיינו) בלבד
[דהיינו כבירותו], וכן
הלכה. תניא לולב כפוף
כורף חרות פסול. אבל
דומה לחרות, כגון שפירדו
עליו, כשר הוא. אמר רבא
לולב העולה בחד החוצה,
כלומר אין הוצין עולין
מזה הצד ומזה הצד, בעל
מזה הוא ופסול. נפרצו
עליו פסול. שנתרן מן
השדרה וכן (מן) תלויין
בה. דעביד כי הופיא,
פ"י ההוצין בשדרה
בשחבתין מן השדרה,
נקראין הופיא, כדגוסין
בהגזול קמא הוצין
ועבדינהו הופיא. והוא
כעין שבידה מעין פירצה.
נפרדו. שנתרן ההוצין
כעין פתיחת החרות,
ולא ניתק אחד מחבורו,
כשר. הלא תראה ששנינו
אם היה פרוץ יכפתנו,
מכלל שפירדו אין בו
אלא כעין פתיחת הוצין
בלבד. אמר ר' יהושע
בן לוי נחלקה התיומת,
(פ"י שבראש הלולב),
נעשה כמי שניטלה ופסול.
פ"י תיומת, גבה החוצה
דמתיים להו לשני צידי
העלה ומשוו להו חד, כי
כל אחת כפולה לשנים
ותיומת שלהן קיימת,
כשר. ואם נחלקה התיומת
שלהן הרי הן כאילו נפרצו
העליון ופסול.

דהא צמנעל שאינו שלו תנן *חליתמה כשרה ולולב צ"ט שני וצמנעל
הוא מני לשני דמתני צ"ט ראשון ולא היה צריך לאוקמי בשארה
דמשה אלא משום דקתני דומיא דעיר הנדחת ואפילו צ"ט שני ור"ת
מפרש דכולהו צ"ט דנכרי וכאן קודם ציטול וכאן לאחר ציטול ולאחר

ציטול נמי לכתחלה לא יטול ולא יתקע דמאס לענין מזהו לפי שהיה
עליו שם ע"ז וכן לא תחלוץ צו
לכתחלה ואפילו אם תימצי לומר
דשרי לכסות לכתחלה בעפר ע"ז כמו
בשל עיר הנדחת לא דמי כימי
לחליה והא דמשיני הכא בשארה
דמשה ולא משיני דנכרי וקודם ציטול
משום דמשנקץ הלולב מן הדקל
נתבטל וצפרק מלות חליה (יבמות
ד' קג.) מפליג בין סנדל של ע"ז
לסנדל של מקרובת ע"ז דאין לו ציטול
ולא מפליג בשל ע"ז גופיה בין קודם
ציטול בין לאחר ציטול אבג אורחיה
קא משמע לן דמקרובת ע"ז אינה
צנילה עולמית ובהיא דרואחיה צית
דן קשה טפי למפליג רבא התם בין
שופר של ע"ז לשופר של עיר הנדחת
בשל ע"ז גופיה היה יכול לחלק בין
קודם ציטול בין לאחר ציטול ועל כרחך
צריך לאוקומה לאחר ציטול כפירוש
ר"ת לפמ"ש שם ברוב ספרים רב
יהודה דאין קודם ציטול הא רב יהודה
דאמר התם לעיל בשופר שלמים לא
יאל דמלות יבמות ניתנו ומיהו צריך
לומר דמ"מ רבא גרס ולא רב יהודה
דהא מפרש התם טעמא דשופר לא
עיר הנדחת לא יאל משום דכמותי
מיכתם שיעוריה ולרב יהודה הוא
ליה למימר משום דמלות יבמות ניתנו
ומיהו קשה דצפרק כל הללמים (ע"ז)
ד' (מ.) צני ר"ל המשחוחה לדקל
ולרב מזה למהו ומסיק רב דימי
בשארה צנעל קמיעיאל ליה יש
דחוי אלא מלות או אין דחוי אלא מלות
ומוכחא מתלמא דשום אמורא לא
פשיט ליה הא מתלמא דצני למיפסא
מדרי ציחן ומדרי פפא ומשי דרב

פפא גופיה קמיעיאל ליה וקיימא בחיקו והשם לפי ר"ת הא אשכחן
רבא דאמר הכא אם נטל יאל אלמא אין דחוי אפילו לקולא ומיהו
י"ל דהא [דאמר רבא] דילא כשצטלה מערב צ"ט והא דמיעבי לן
אי יש דחוי כשצטול צ"ט דלא שייך דחוי כדמוכח לקמן בפירקין
(דף ג.) דצני ר' ירמיה נקטם ראשו מערב צ"ט ועלתה צו תמרה
צ"ט אלא עלתה צו תמרה בערב צ"ט לא חשיב דחוי והוא הדין
בצטלה מערב צ"ט וללישנא קמא דפרישית דע"ז דנכרי אפילו בלא
ציטול יואל כגון צ"ט שני דלא צני לכס קשיא דהתם בשארה
דנכרי מיירי דיש לה ציטול ואפילו הכי משמע דלא יאל מדחשיב לה
דחוי וכי תימא דצ"ט ראשון הוא דחשיב ליה דחוי לפי שלא היה
ע"ז דאיהא השם לא מיפסיל אין לנו לחשוב דחוי מחמת שאינו שלו ונראה לפרש דרבא שרי אפילו צ"ט של ישראל וצאלין שנטעו
ולצסוק עבדו וכרבנן דפליגי עליה דרבי יוסי בר' יהודה צפרק כל הללמים (ע"ז דף מה.) דשרו להדיעו אלא אם כן נטעו מתחלה לכן
דדרשין תחת כל עץ רענן אלהיהם ואפילו צ"ט ראשון אם נטל יאל דשרי להדיעו ולכס קרינא ציה ומתנית'
דשל אשרה פסול כשנטעה מתחלה לכן והיינו אשרה דמשה דצההיא מוקי רבנן קרא דואשריהם משרפון באש (דברים יב) דאסור אפילו
להדיעו וציעא דכל הללמים בשארה דנכרי דנטעה מתחלה לכן ואח"כ צטלה אם יש דחוי או לא מיהו ללישנא קמא דהתם דקאמר כי
מיצני לן צאלין שנטעו ולצסוק עבדו וצאלין דרבנן דשרו להדיעו מזה לענין מזהו מאיס כלגובה או לא היה מני למיפסא מדריצא מדרבא מדרבא
אם נטל יאל אלא רבא כצירא ליה כרב דימי דמסיק דיש דחוי קמיעיאל ליה אלא בזה פשיטא ליה דילא וא"ת תיפשוט דאין דחוי ממתניתין
דענזיו מרובין מעליו ואם מיעטן כשר ואין ממעטין צ"ט ואמר בגמרא הא עבר ולקטן כשר היכא דאשחור מאתמול דלא פסלין ענזיו
מריבות אלא בשחירות אלא ירקות לא וכי אשחור מאתמול דחוי מעיקרא בתחלת צ"ט לא היו דחוי אלמא אין דחוי אלא מלות וי"ל דשאני
התם דצידו לתקן דנהי דאסור למעט מ"מ צידו למעט אלא גבי ע"ז אין צידו לצטל דאין ישראל צבטל ע"ז של נכריים) נקטם ראשו.

פירוש דרבי פירקין: קו"ץ. פי' בקונטרס שיואלץ בשארה של עוקצין כמין קו"ץ וצפרק פירש עין נמיטה:
דעביד כי חופיא. פירוש דמתני': **נחלקה התיומת.** לא מיירי שנסדקו בראשו עליו שצנאש השדרה דכולהו הכי איתנהו אלא
דפירש בקונטרס שני עליו עליונים אלמנעיים ששם השדרה כלה נחלקו זה מזה ונסדקה השדרה עד העלים שלמטה ובה"ג פ"י
נחלקה התיומת ההוא גבה דהוא היכא דצניקו אהדי ההוא דמתני' צהו ומשו להו חד אי כנפרלו עליו דמי פסול אי כנפרדו עליו דמי ששר:
דרביה דרבי נועם. רבא לא היה שם משום הכי לא מימיה הכא קרא דהאמת והשלוס דלוקמן: **בפת בתיב.** צהאי כולי עלמא
מודו דיש אם למסורת וצריך טעמא: [ע"י מה שמירלו צפסחים לו. ד"ה עוני קרינן ציה וכו' וע"י חוס' לעיל ו: ד"ה ור' שמעון]:
שדרו

קוץ. שיואלץ בשארה של עוקצין כמין קו"ץ. עקום דומה למגל.
חדא מתלמא היא: חרות. קשה שנעשה חרות שכן דרך הלולב עליו
נושרים צימות הגשמים והשדרה מתקשה ונעשה עץ: דומה לחרות.
התחיל להתקשות ועדיין לא נעשה עץ: **אמר רב פפא.** הא דקמני

סדוק פסול לאו שנסדקו ראשי עליו
או שדרה: **אלא דעביד כי חופיא.**
פירוש ר' של ברזל של סופרים שיש
לו שני ראשים וראשו א' מפולל כך
גדל הלולב כמין שתי שדראות מחצית
עליו ללאן ומחצית עליו ללאן: **לאחריו.**
שנעקם ללד שדרה: **מלפניו.** ללד
שנגד השדרה. שדרה זהו ג' העשוי
בשדרה של בהמה שהלעות והחוליות
מחוצרין בה מכאן ומכאן ואמנעה
חלק ועולה כמקל: **דלנין צהו הולא.**
שכל עליו מלד אחד: **כי חופיא.**
אשקוב"א שצו מנכדין את הבית
ועושין אותה מעליו של לולב התלושין
מהשדרה ואוגדין מהן הרבה ציח:
איפרודי איפרודי. ראשון נפרדין
כענפי דקל ואין א' מנמנמן עם
השדרה אלא מלמטה הן מחוצרין
בה: **נחלקה הפיומת.** שני עליו
עליונים אלמנעיים ששם השדרה כלה
נחלקו זה מזה ונסדקה השדרה עד
העליון שלמטה מהם: **פיומת.** לפי
שמדובקין כתאומים: **חרווא.** ענף
הדקל שמנתקשה שתי שנים ושלא
יואלץ צו לולבין הרבה ששדרו עליהן
ונתקשו גם הם ונעשו עץ זה פונה
לכאן וזה פונה לכאן כענפי שאר
אילנות: **צעין כפות.** שאם היה
פרוד יכפתנו והרי זה פרוד ואין אמה
יכול לכופתו שיהו ענפיו הפרודים
כאן וכאן נכפפים ומתמעכים אלא
אזיהם שהן מחוצרין צו לפי שקשין
הן: **ואימא חופיא.** אשטיל"א מעיקר
הדקל שהוא חלק ואין ענף יואל ממנו
לכאן ולכאן שאין לך כפות הימנו:
כפות. משמע שפרוד מתחלה והאם
כופתו: **ואימא חופיא.** היינו נמי
עץ כעין חרותא אלא עדיין צן שנה

או שתי שנים ולא נתעבה עליו ואחיה יכול לכפות ענפיו על ידי אגוד
ולוקטן למעלה לאוגדן עם אציהן: **דרכיה דרכי נועם.** ואלו עשין
כקו"ץ ויואלץ צהו עוקצין הרבה ומסרטין את הידים: **פרסי כפי**
דפרימי. תמרים ענפין דרכן להיות הרבה תליון ציח צמכדות שלהם
וקורין להם כף טרופא: **כפס כפי.** חדא: **כף קרי ליה.** וכי
כתיב כפת על שם כפות אש פרושה ואין זה נופל אלא על
נעלין הלולב: **איני הר הברזל.** לולבין שלהן העליון מועטין בשדרה
מרוחקין זה למעלה מזה הרבה ועוד שקטנים הן ללרכן
ופעמים שאין מגיע ראשו של עלה זה לעיקרו של זה:

שלו קודם ציטול א"כ מי שנתנו לו לולב צ"ט לא יאל ואע"ג דלא דמי כולי דשל ע"ז אין תקנה בשום ענין מ"מ כיון דמשום איסור
ע"ז דאיהא השם לא מיפסיל אין לנו לחשוב דחוי מחמת שאינו שלו ונראה לפרש דרבא שרי אפילו צ"ט של ישראל וצאלין שנטעו
ולצסוק עבדו וכרבנן דפליגי עליה דרבי יוסי בר' יהודה צפרק כל הללמים (ע"ז דף מה.) דשרו להדיעו אלא אם כן נטעו מתחלה לכן
דדרשין תחת כל עץ רענן אלהיהם ואפילו צ"ט ראשון אם נטל יאל דשרי להדיעו ולכס קרינא ציה ומתנית'
דשל אשרה פסול כשנטעה מתחלה לכן והיינו אשרה דמשה דצההיא מוקי רבנן קרא דואשריהם משרפון באש (דברים יב) דאסור אפילו
להדיעו וציעא דכל הללמים בשארה דנכרי דנטעה מתחלה לכן ואח"כ צטלה אם יש דחוי או לא מיהו ללישנא קמא דהתם דקאמר כי
מיצני לן צאלין שנטעו ולצסוק עבדו וצאלין דרבנן דשרו להדיעו מזה לענין מזהו מאיס כלגובה או לא היה מני למיפסא מדריצא מדרבא מדרבא
אם נטל יאל אלא רבא כצירא ליה כרב דימי דמסיק דיש דחוי קמיעיאל ליה אלא בזה פשיטא ליה דילא וא"ת תיפשוט דאין דחוי ממתניתין
דענזיו מרובין מעליו ואם מיעטן כשר ואין ממעטין צ"ט ואמר בגמרא הא עבר ולקטן כשר היכא דאשחור מאתמול דלא פסלין ענזיו
מריבות אלא בשחירות אלא ירקות לא וכי אשחור מאתמול דחוי מעיקרא בתחלת צ"ט לא היו דחוי אלמא אין דחוי אלא מלות וי"ל דשאני
התם דצידו לתקן דנהי דאסור למעט מ"מ צידו למעט אלא גבי ע"ז אין צידו לצטל דאין ישראל צבטל ע"ז של נכריים) נקטם ראשו.

פירוש דרבי פירקין: קו"ץ. פי' בקונטרס שיואלץ בשארה של עוקצין כמין קו"ץ וצפרק פירש עין נמיטה:
דעביד כי חופיא. פירוש דמתני': **נחלקה התיומת.** לא מיירי שנסדקו בראשו עליו שצנאש השדרה דכולהו הכי איתנהו אלא
דפירש בקונטרס שני עליו עליונים אלמנעיים ששם השדרה כלה נחלקו זה מזה ונסדקה השדרה עד העלים שלמטה ובה"ג פ"י
נחלקה התיומת ההוא גבה דהוא היכא דצניקו אהדי ההוא דמתני' צהו ומשו להו חד אי כנפרלו עליו דמי פסול אי כנפרדו עליו דמי ששר:
דרביה דרבי נועם. רבא לא היה שם משום הכי לא מימיה הכא קרא דהאמת והשלוס דלוקמן: **בפת בתיב.** צהאי כולי עלמא
מודו דיש אם למסורת וצריך טעמא: [ע"י מה שמירלו צפסחים לו. ד"ה עוני קרינן ציה וכו' וע"י חוס' לעיל ו: ד"ה ור' שמעון]:
שדרו

עין משפט
גר מצוה

ואיכא דרמי לכו מירמא. למתני' וברייתא ואבנ רמיא דידהו אמר
לדאבי לשנייהו: שסי סמרות. שני דקלים: גיא בן הנס. סמוך
לירושלים: שיהא לונג יואל למעלה מן ההדס. כשם שהוא גבוה
במינו מכולן: שדרו. לבד ^(ה) שהעלים ארוכים למעלה לאחר שכלתה

השדרה שאין עוד עליו דבוקין ועולין
 זו: **אימא וכדי לנענע.** ומה שיצא
 למעלה מן האבד הוא הנענע: **זמר**
כדאין ליה דו. שמואל טפח טפח
 עליו ולר' יוחנן טפח שדרה: **מאי**
לאו כדדי עילין. ומיכסבל דר' יוחנן:
נחמה בם חמשה. קא סלקא דעמיה
 דהכי קאמר ר'קיך להיות דסם וערבה
 אמה בם חמשה עמיסין: **שרא ליה**
אמה בם חמשה. ומה לא דעתי מלפני איה

שדרו של לולב.

אין אנו יכולין לתמוא שיהא עבד
לשרתו קלוע כמין קליעה ודומה
לשרתא דהלוקמן ורוב הארובין הדס
שוערס הס דלא אומר ר' זבנא
בזע חמשה ומטריה על ישראל: כי
אסא רב דימי. פרשה לד'. טרפון
ואמר דהא דר' טרפון חומרא ווטא
היא דליהו נמי שלשה קאמר ליה
משעבר צטפחים גדולים והי"ק אלא
למנא קמא הטפחים האלו יהו גדולים
שהיו חמשה מן ממלאין אמה ציטוית
שנ' ו' טפחים ציטוויים: **אמה** עשה
ששן. חמון צטפחים גדולים וצשה
היימנה חמשה חלקים ובהו משער
שלשה להדס וטפס יומר ללולז: **והשאר**
ללולז. רביעי' שסוספת ללולז יהא
צטפח גדול כאלו: **כמה** הוו להו.
להדס ועברה תלתא פדחים ציטוויים
ותלתא חומשי: **לא** פדס. שמואל
בשיעוריה ונקט שלשה: **אמה** צט
חמשה טפחים. ציטוויים חלקן אותה
לששה חלקים צטפחים קטנים ובהו
שערור שלשה להדס וארבעה ללולז
ובר' טרפון לקולא והכי משמע מלתיה

עלין בקו אחד ויוצאין

בָּהֶן וַתֵּסֶם שְׁלֹשָׁה עֶפְסִים חֲזִי אִמָּה
הֵן עֶפְסִים הִלְלוּ קָטְנִים יִיְהוּ וְלֹא יִחוּ
אֵלֶּה חֲזִי אִמָּה בִּזְמַנָּה בַּת חֲמֹשֶׁה: לֹא
בָּדִי, שְׂמֹאל בִּשְׂעִיזֹר לִי שְׁלֹשָׁה דִּסְגִי
זִמְרִי וּפִלְגָּה כְּרִי עֶרְפוֹן: **מִתְנֵי**
נִפְרָלוּ עֲלֵיו. נִשְׂרו: עֲנִיב. פְּרִי
שֶׁבַד שְׂדֵמָה לַעֲנֹב: גְּבו' עֵנָף עֵץ
עֲצוֹת. שִׁכְלוּ עֵנָף שֶׁהֵעַן מִחוּפָּה
וְשִׁכְלוּ עֵץ אֶת שִׁפְחָן: וְאִימָה וְיִסָּא.
כֹּלֹו עֲלֵין אֲרִיכֹסִים וְלִפְסִים וּמִמְדֹר

כל לולב שיש בו של

נפלו עליו. נשרו: ענינו: שפר
שבו שדומה לענב: גבו' ענף עץ
עצום. שכולו ענף שהעץ מופה
בעליו ע"י שכן עשויין בקליעה
והוכנין על אפסיון: ואימא ויחא.
כולו עליון ארורסיו לרופוסים ומתוך

וּלְיָכָא וַאֲיִמָּא דוֹלְבָא בְּעֵינֵי עַנְפִּי

והשלום אהבו תנו
ים רבי אליעזר בן
ההווי אומר זה הדס
אמר רב יהודה יהוא
לו תרי וחד רב אחא
ררב כהנא אמר ליה
ליה ת"ר נשרו רוב
תו קיימת הא גופא
אבי משכחת לה
באמא
דמרי וחד הדס שטות

תנא עבות כשר ושאניו עבות פסול. הכי דמי עבות, אמר ר' יהודה גנון דקאי תלתא תלתא
אמר אפי' תרתי וחד. ר' אבא ברבי דרבה מחזר אחרי וחד, הואיל ונפק ממוניה דרב כהנא
לרב שאי, אבא להאי דקאי תרתי וחד, הדין שטות קרי ליה, ולא הוה משרשי ללולב. כדאשכח
עבות, ואמר ר' חסדא הדין [שטות] לטוכה, ועץ עבות לילומ. קרי נשור רוב עליי [נשתן]
עבות, עבות קרי לילומ. פירשה אבי

חורבן אור השלם

1. וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בָּיִם
הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר
כַּפַּת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ
עֵבֶת וְעֶרְבֵי נָחַל
וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי י'
אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים:
וּקְרָא כַּג מ'
2. דְּרִכְיָה דְּרִכֵּי נֶעֱם וְכַל
נְחִיבְתִּיה שְׁלוֹם:

משלי ג יז
3. כֹּה אָמַר יי צְבֹאוֹת
צוֹם הַרְבִּיעִי וְצוֹם
הַחֲמִישִׁי וְצוֹם הַשְּׁבִיעִי
וְצוֹם הַעֲשָׂרִי יִהְיֶה לְבֵית
יְהוָה לְשִׁשּׁוֹן וּלְשִׁמְחָה
וּלְמַעֲדִים טוֹבִים וְהָאֵמֶת
וְהַשְׁלוֹם אֲהָבָה:
זכריה ח יט

(א) רש"י ד"ה שדה

לכד מעלין שפעלים:
(ג) ד"ה לא דק וכו'
בשיעורא ונקט שלשה
דקני: (א) תום ד"ה לא
מהן וכו' נטפח גדול
כאלו: (ד) ד"ה תלתא
וכו' שלשה דקלים בשורש
אחד וכמו כו':

יח' יצירא דרמי לז

מירמא. כעין זה לעיל דף
כז ע"א ר"ה דף כז ע"ב
כ"ב דף יט ע"א ודף כז
ע"א:

השמואליות"ר עז-ערמון

רבינו חננאל (המשד)

[illegible]

(א) נראה דל"ל כי אמת רב דימי אחר במלואו (ב) אולי ל"ל ולתכנסם בלגו ג' פסחים שהן שיעור חצי אמה של ג' ע"פ. (ג) כבש"י הובא וירושלמי להלן אחר ד"ה ח"ר נשרו וכו' והעמקתא כאן מפני הענין. (ד) לכאורה היה נראה דנחתא חסידות כאן וי"ל דילוג ד' באתא בת כ' דברי י"ט וי"א' במלואו בת א' על דעמיה וכו' פשוטיו דרבינו וכו' דברי יחסי ל"ב כ"ן על דעמיה דרבינו וכו' וי"ל.

לג.

עין משפט
נר מצוה

לג: לולב הגזול פרק שלישי סוכה

עין משפט
נר מצוה

לד א ב ג ד מיי פֿ
מחלולט לולב הל' א
סג עשן טור שטע
א״ח ס׳ תרמו טע׳ ב:
לה א טוש״ע א״ח ס׳
תרמו טע״ב א:
לו ז מיי פֿמלס לולב
הל' א סג עשן ד:
טוש״ע א״ח ס׳ תרמו
טע״ב א:
לז ז מיי ש סג טס
טוש״ע א״ח ס׳
תרמו טע״ב ב:
לח ח מיי ש סג טס
טוש״ע א״ח ס׳
תרמו טע״ב ג:
לט ט מיי ש סג טס
סג טור שטע
א״ח ס׳ תרמו טע״ב

רבינו חננאל

ואוקימנא בעבני שחרות
זא אדומות, אבל אם
חו ירוקת מעי הדס
אין, וכשר, אם מעט
לאול הענבים כשר.
דפטיניה אימת, אי
מקימי דלוגדיה פשיטא.
אלא חבר דאגדיה, שימ
דיתוי מעיקרי אינו דיתוי.
עלום חסר דאגדיה,
ולולב אין צריך אגר, ואגר
מערב וכו' טוב הוהנה
היא, והומנה לא מילתא
היא. פ"ס, אין ממעטין
[ביטול] (האין) עבר
ומיטען כשר, ואוקימנא
בראשחור אילו הענבים
מערב וכו' טוב, ושימ
דיתוי מעיקר אל הוי
דיתוי, ולא מקומין לא
בראשחור ביום טוב,
ונתנה דנתנה חתור ונתנה
לא (מביטע) [פשיטא]
לו. ת"י, אין ממעטין ביום
טוב, משום ר' אליעזר
בר' שמעון אמרו ממעטין.
בנוק שמלקטן אכילה
ומשום לה לא ארמינן
תתקן מנה חזק, וסבר לה
באבות דאמר דבר שאין
מתכוין מותר. והוא דאית
ליה הושענא אחריתי, ואי
לא ארמינן איצטרינן קא
מערב. אמר חתור אינורד
ביום טוב, אגורו כמי
אגודה של ירק. פי', שור
שני בקורט של חצא
ותוצען הוושענא עצמה
אין שלא יתפרדו, וכן דרך
אורי' דר', ואמאי לא ערב
ליה ענבי שהיא חצי
קשר, משום דהאי תנא
סביר לה בחותליה ד' יתורה

ואתם

אלא ערבי נחל של בעל וי

שנים ושלשה מקומות נמי מתחוו במנומר ופסוק. אית ספרים דגרסי אדרבה כדלפנתן לקמן גבי עלתה חזוית ולפי חזוה גירסא קשר דכי מסיק אלא אי איתמר הכי איתמר הוה מצי לאסוקי אפיכא אס מעטוי כשר לא שנו אלא במקום אחד דלוחו מיעוט ענינים הנשארין הוו במקום אחד דכי האי גוונא מסיק לקמן גבי חזוית אבל אי לא גרסינן אדרבה יחא דמשמע על אפיכא הסבירא שהכל שוה לענין ענינים אע"פ שחלוקין לענין חזוית:

לַעֲוֹלָם בתר דאגדן וקסבר אנד
הוזמנה בעלמא הוא. 12
גירסת הקונטרס ואית דגרגסי
וקסבר לולב אין לריך אגד וסא"ל לריך
אגד הוזמנה בעלמא הוא ולא יתכן כלל
לדא לריך אגד א"כ מופסיל משום
תפשה ולא מן העשו אי ילפינן לולב
מסוכה כדאמרין לעיל (דף ה: ט:)
תפשוט מינה דחוי מעיקרא
לא הוי דחוי. לענין
מזות דוקא דפריש' לעיל וצעיל
דנקטס נמי לא איפשיטא דפרי'
נמי לעיל: **מודה** ר"ש בפסיק
רישיה דלא יאמר (עק.מילמילאיופ"ר)
אליעזר וליא (שם קכ.) גבי נשר (6)
א"ע' שם שם נשרת יקון ואית
בסוף פרק ספק אכל (ברכות דף כ:
וש) גבי חומה גחלים נשבת והוצערו
מאלוין אמר דמאן דמחייב סבר לה
כרבי יהודה דצבר שאין מתכוין ומאן
דפטר כרבי' ועל כדור פסקי רישיה
הוא דמחייב לרבי יהודה דבמלייתא
דלאו פסקי רישיה ליכא אלא איסורא
בעלמא וא"כ לר"ש אמאי פטור וי"ל
לדא מתכוין דהתם היינו דאין חושש
לצטרחה לכן פטור לר"ש משום
דחוי מלמאס שאינה צריכה לגופה כמו
חופר גומא ואין לריך אלא לעפרה
דפטור לר"ש שמעון אע"פ דפסיק רישיה
הוא וכן הלך חזון והפסולע נשליה
כלל גדול (שם דף עה.) וכן הא דמשני
הכא דאית ליה הושענא יתירה היינו
משום דלא הוי מלמאס שאינה צריכה
לגופה ואע"ג דאפילו לר"ש פטור אבל
אסור הכא שרי משום מזוה וצ"ק
דמזוה (דף ו. ו.) ושם גבי מסוכריא
דמזייתא הארכנו וצוקונטרס פירש
כאן דרי אית ליה הושענא אחריתי
אין כאן מיהון כליל:

ואתם

אלא ערבי נחל של בעל וי

שנים ושלשה מקומות היו מגומר ופסול אלא
אי אתמר הכי אתמר או שהיו ענביו מרובין
מעליו פסול אמר רב חסדא דבר זה ⁶רבינו
הגדול אמרו והמקום יהיה בעזרו ל"ש אלא
ענביו שחורות אבל ענביו ירוקות מיני דהדרס
הוא וכשר אמר רב פפא אדומות כשחורות
דמיין דא"ר חנינא האי דם ⁷שחור אדום הוא
אלא שלקה: אם מיעטן כשר: דמעטינהו
אימת אילימא מקמיה דלאגדיה פשיטא אלא
לבתר דלאגדיה דחוי מעיקרא הוא תפשוט
מינה דחוי מעיקרא לא הוי דחוי לעולם בתר
דלאגדיה וקסבר אנד הומונה בעלמא הוא
והומונה בעלמא לאו כלום הוא: ואין ממעטין
ביו"ט: ⁸הא עבר ולקמן מאי כשר דאשחור
אימת אילימא דאשחור מאתמול דחוי
מעיקרא הוא תפשוט מינה דחוי מעיקרא
דלא הוי דחוי אלא לאו דאשחור ביום
טוב נראה ונדרחה הוא שמעת מינה נראה
ונדרחה חוזר ונראה לא לעולם דאשחור
מעיקרא דחוי מעיקרא דלא הוי דחוי
תפשוט מינה אבל נראה ונדרחה חוזר
ונראה לא תפשוט ת"ר אין ממעטין ביום
טוב משום ר' אליעזר בר' שמעון אמרו
ממעטין והא קא מתקן מנא ביו"ט אמר רב
אשי יכגון שקטמן לאכילה ור' אליעזר בר'
שמעון סבר לה כאבוח דאמר דבר שאין
מתכוין מותר והא אבוי ורבא דאמרי תרווייהו
מודה ⁹ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות הב"ע
דאית ליה הושענא אחרית ת"ר הותר אגדו
ביו"ט אגדו כאגודה של ירק ואמאי ¹⁰ליעניבה
מיענב הא מני ר' יהודה היא דאמר ¹¹עניבה
קשירה מעלייתא היא אי ר' יהודה אגד
מעלייתא בעי האי תנא סבר לה כוותיה
בחדא ופלגי עליה בחדא: **מתני'** יערבה
גזולה ויובשה פסולה ¹²של אשרה ושל עיר
הנדרת פסולה ¹³נקטם ראשה נפרצו עליה
והצפצה פסולה כמושה ושנשרו מקצת עליה
ושל בעל כשרה: **גמ'** ת"ר יערבי נחל הגדילין
על הנחל דבר אחר ערבי נחל שעלה שלה
משוך כנחל תניא אידך ערבי נחל אין לי
ל הרים מניין ת"ל ערבי נחל מכל מקום
אבא

אבא

מומר ופסול. ללא דבר הוא שהרי הענבים שמורות והעלין ירוקין.
מומר ט"ז כ"ג ז' אלא שהענבים שמורות. כדבר החמיל
לייבש ומשחירין ומתחלתן ירוקין הם: מני הדם ניבה. שמאיהן
שה לו ואינו נראה מומר: ואדומות כשחורות דמיון. ללא מין
ירוק הוא חסר שמיריותו ולכשייבש

מעט יומר יהיו שחורים: "דאָ חנינאָ.
לענין דס נדה: דס שחור. באַשה
ארום האָ: אַלאַ שנקא. לפיכך
טמאָרו כדמנן (מה דף ע"ו.) חמשה
דמים טמאָן באַשה האַרום וואַסחור
כ"ו: שפּטאָ. באַשה ופסלי ו
העשר ים כאָן שחי נאָך דהשכר ואל
משוּ דחוי ים כאָן שחי לאַ קראַ שם
מאָרו עליה דחוי: אַלאַ כסר דאָגריאָ.

וּשְׁמַעִי" הִיא תַּחַת לְנוֹלֵךְ מִסּוּבָה אֶל
יִלְפִינן לְמִיפְסָלֶיהָ מִשּׁוּם מִן הָעֲשׂוֹי
בְּפִסּוֹל מִיָּהוּ מִשּׁוּם דְּהוּי רַחֵם אֶל
זֶה וְהַפְּסוֹל שֶׁהִי נִקְרָא עָלֶיהָ שֶׁן
הוֹשַׁעֲנָא פִסּוּלָה בְּשַׁעַת אֲגִידָתָהּ
וּמִדְּמַכְשָׁר לִיה שׁ"מ דְּהוּי מַעֲיָקְרָא לֹא
דְּהוּי הוּא וְהַפְּסוֹט מִיָּהוּ פִּלְגָא דְּלִיבִיעִיא
לֵן יֵשׁ דְּהוּי אֲכַל מְזוּת אֶל אִין דְּהוּי
נִפְשׁוּ מִהֲכֵא דְּלִיבִיעִיא מַעֲיָקְרָא לֹא אֲמַרִי
בְּשֵׁמוֹ דְּהוּי דְּהוּי וְלֹא דְּהוּי אֲמַרִי
נִרְאָה בְּיוֹ"ט וְאֲחִ"ב נִדְּחָה. כָּל שְׁנֵדְחָה
קוֹדֶם יוֹ"ט קָרִי דְּהוּי מַעֲיָקְרָא: הִבִּי
רַחֲמִין עָלֵינוּ בְּכַר דְּאֲדָר' וְקֹא סִבֵּר
אֲגִידָהּ הוֹמַנָה בְּעִלְמָא הוּא. אִין אֲגִידָתָהּ
קָרִיחָא שֶׁסֶּה לְהוּיֹת כֵּן עָלֵיהָ שֶׁן לְנוֹלֵךְ
פִּסּוֹל לְדָחוּת וְהִלְכָךְ אֲפִי דְּהוּי מַעֲיָקְרָא
אִין כֹּחַן עַד שִׁקְדָּשׁ עָלֵיהָ הִיּוֹם וְעוֹדֶנָּה
בְּפִסּוֹל דְּכִיּוֹן דְּמַטָּא זְמַן מְזוּת אֶל חוּי
לִיה מִיָּקְרִי דְּהוּי אֲכַל מִקְמִי הִיא נִכָּר.
דְּהוּי הוּא: דְּהוּי מַעֲטִינוּהוּ בְּיוֹ"ט כֹּחַ
וְאֲשֶׁ"ג נִרְגַּלֵּךְ כִּבְר הַדָּא בְּיוֹ"ט לֹא
אֲגִידָהּ לִיה וְהַשְׁחֹר עֲנִיבִי אִימַת דִּלְיוֹ
יִקְרוּת לֹא פִסְלִי: דְּהוּי מַעֲיָקְרָא הוּא.
דְּהַא מְזוּת זְמַן מְזוּת וְלֹא חוּי וְהוּהוּ לִיה
דְּהוּי מַעֲיָקְרָא: אֲלֵא וְהַשְׁחֹר בְּיוֹ"ט.
וְהִי נִרְאָה בְּיוֹ"ט וְדִחְשָׁה כִּשְׁמַעִי אֲמַרִי:
שׁ"מ כּוֹ' בְּחַמִּין: תַּפְסוֹט מִיָּהוּ כּוֹ'.

דודאי דחוי מעיקרא עדיף מנראה
ונדחה דמה שלא נראה למנוח מעולם
עד עכשיו השתא הוא דמיתחיו והוי
קקרבן שהוקדש עכשיו ומתחלתו
מוחסר זמן היה אבל נראה למנוח
ונדחה ממנה הוה ליה דחוי: **מסקנא**
מנא. שהיה פסול ומכשירו: **שלקטן.**
לענבים הללו מן ההדס על מנת
לאוכלן ואינו מתכוין להכשירו: והא
מודי ר"ש בפסוק רישיה ולא ימות.
באומר ראשון ראש בהמה זו שבת
ואני ראה שמות דכיון דלאילא שאל

דאָפּפּער ליה זאל אַיטור כּונן גורר אַרם מטה כּאָל אָפּפּל וּבּלד זאל
 זכּוּן להכי וּפּפּער לגריה זאל חרץ כי עבד נמי חרץ דהוי מלּאכּה
 הַשּׁוּעָנָה אַחֲרֵיהֶם. וּלֹא כִרְךְ לְהֹאִי הִלֵּךְ אֵין כּאֵן מִקּוּן כּלי דלֹא
 גַּמְהָ מִמֶּה נִפְסָךְ וְהִכָּל לִיכָּא מִקּוּן כּלי אַזל אִי לֹא הוי אַחֲרֵיהֶם
 הוי פּסיק רִישִׁיה וּלֹא יִמּוֹת: הוּסַר אֲגֻדּוֹ. שֶׁל כּלֹּד זיו"ט אֲגֻדָּה
 שְׁמוּגֵהִין אֲגֻדּוֹת יִרְקָה וּלֹא יִקְשׁוּר שְׁנֵי הָרֵאשִׁים כּלֹכּ כּשֶׁאֵר קִשְׁרִים
 שְׁמוּגֵהִין לְהִסְרֵי מַלְּוִיּוֹת: דַּקָּה לִי כִּי כִּי הֵאֵי גּוּגֹל: יַעֲנִיבֵיהּ
 ר' יְהוּדָה הִיא לֹא: בְּמַסֶּכֶת שֶׁבַע (ד' קיג). דַּתְּנִיָּה חֲבֵל דְּלִי שֶׁנִּפְסָק
 וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יַעֲנִיבוּ: אִי ר' יְהוּדָה קִשְׁר מַעֲלִיָּה זַעֲי. דַּתְּנִיָּה לַעֲלִי
 גַּאֲבָר לֹא כּוּוֹסִיה כְּחֹדָא. דַּעֲנִיבָה קִשְׁרִיה הִיא לַעֲנִין שֶׁבַע: וּפְלִיג
 שִׁיקְשׁוּר שְׁנֵי רֵאשֵׁי הַאֲגֻדָּה וְהַאֲגֻדָּה כְּחֹבֵהָ שֶׁל יִרְקָה לֹא אֲגֻד הוּא
 מִמּוּדוֹ דַּמְנוּהָ לְאֲגֻדּוֹ דַּתְּנִיָּה לַעֲלִי מַשּׁוּם זֶה אֵלִי וְאִנּוּהוּ וְאִקּוּיִמְנָה
 קִרְיָ: שֶׁל אֲשֶׁרֶשׁ וּשְׁל עִיר הַגִּדּוּלָּה פְּסוּלָה. דִּיּוּן לַשְׁרִיפָה קִרְיָ
 קִרְיָ לְקַמֵּן וּפְסִיל לֹא מִתְקָרָא: כְּמוֹשָׁה. פְּלִירָא: וּלְשׁוֹן זַעֲי. גִּדּוּלָּה
 לְהַשְׁקוֹת דִּסְגִי לִיָּה זַמְטֵר הַשְּׁמִים כְּדֹאמַר"ר זַמְשָׁקִין צִבְלָה הַשְּׁלַחֲתִין
 וּמִתְרַגְמִינִין אֲרִי כְּמֵה דַּתְּנִיָּיִת עֵלֶם עִם זַחֻלָּתָא. וְהֵאֵי דַּפְלִיג
 עֲרִיבָה וְכֵן אַחֲרָיו וּלֹא עֲרִיב וְתִי לְהוּ מַשּׁוּם דִּישׁ כֻּכַּל אֶחָד מֵה
 מַעֲלִיָּה לֹא שִׁיךְ אֶלֶּא כְּדָקֵם וּפְסַפְסָה לֹא שִׁיכָּא אֶלֶּא זַעֲרִיבָה וְעֲרִילָה
 עֲרִיבִי נַחַל הַגִּדּוּלָּה עַל הַנַּחַל. נַחֲלִי מִים מַזּוּה צוֹ וּמִיָּהוּ שֶׁל זַעֲל
 ה: וּשְׁל הַרִים. עֲרִיבָה שֶׁל הַרִים וּלֹא כְּפֶסֶהָ: עֲרִיב מִ"מ. לְשׁוֹן דְּרִים:

סבא

(א) לקמן לה; (ב) חולין מז;
 מדה כ, (ג) שבת עה. קג.
 קיא: קיו. קכ: קלג. קמג.
 ביצה לו. כמזכות ו. בסדרות
 כה, (ד) [שבת קיג. עירובין
 לו. קב:], (ה) [ועי' רש"י],
 (ו) [ועי' חוס' שבת מא:
 ד"ה מיחס],

תורה אור השלם
1. וילקחתם לכם ביום
הראשון פרי עץ הדר
בפת תמרים וענף עץ
עבת וערבי נחל
ושמחתם לפני ה'
אלהיכם שבעת ימים:
ויקרא כג מ

הגהות הב"ח
(א) תוס' ד"ה מודה וכו'
גבי צטר ערלה אף על גב:

לעזי רש"י
טצ"ש (טיי"ץ). מנומר.
פלרי"א (פלציד"א).
כמוש.

המשך הנספח בעמוד הבא.

לז.

עַה א ב מ״ז פ״ז מהל'
לולב הלכה יא טור
ש״ע א״ח ס׳ תרנא סעיף
:ז

ע"ז ג מ"י פ"א מהלכות
פרה הלכה ד סמג
עשין רלב:
ע"ז ד מ"י פ"ט שם הלכה
ז סמג שם:

פוזי"ל (פוזי"ל). פלך
(לטווייה).

דרייך מדתנן מסכין
בנסרין דברי ר' יהודה,
ותניא ר' יהודה אומר
סוכה אינה נוהגת אלא בד'
מינין שבלולב, ש"מ נסרין

שן שלק מן לולב. הן
ואסיקנא גמי ארן מן הדס
הוא. ר' אליאזר אומר ארן
במשפחה אורגין. הניא
אמר ר' מאיר משפחה ביה
ירושלמי. שהו אורגין
ארתו בינמותית של הוה,
הכמנו ויהו אורגין
ארתו מלפניה. אמר רב
למגדליו השנענא דבר ריש
לגותא, שיירו בלולב בית
הכור, כלומר גדי הלולב
שנאגד ענן הרתה נתניהו
כלא אגדי, כי הוינא לא
ליהר חציצה. רבא אמר
כלא לנאותו ארן חוצין,
כלא כמינו הוא. אמר
(רבא) [רבתי] לא ליקנות
איניש לולבא כסארא,
בדעינא וליקחת וליאזר.
רבא אמר ליקחה [נני]
כלא [ארן] שמינה ליקחה,
מה דתן כפרה כתיב
הזבח הקדש מספקין בחוט
ואיכרז, טבול ומעלה,
אחוז אכרז מזה. ר' יודה
ר' שמעון אמרין
כמה שהיוהו בלובב קן
טבילה באובב. פי אליאזר
דחנא קאמר דפילי עליהו
הוה ארן, וקלח ארן, וקלח
טבול במים כתיב (נר),
ושל לא לקח אלא בחוט
וכרזו, [נני] שטוחו כן
תנישין קרזו, אלא
פילי קלחה על ידי כרזו
אחר שמה ליקחה. ודחנן
לדמן אשנת חוט וכרזו
וכרזו דחבריה לאזכור, כי
אזכור, ולא זמיר לטורד
לאזכור חבריה לפרק. אלא
מה דתן כפרה פלוק
נפל הקדושה ששפרתה על
השקט חסד.

להלכה ותימנה דהנא אין הלכה כר' יהודה דלא מכשר אלא ד' מניין
 לדסתם מנתי"ן צ"ק (דף י"א.) כרצון צהדלה עליה את הגפן ואת
 שהלעלעט דקתני או שפך כשרה וי"ל דהא דק"ל התם כרבי יהודה
 היינו מכה דין אחר וילין צמה מזינו מנותר שיטנו צבל וסוסינו וסומך

ישנו צבל תותירו מה נותר בשריפה
ואף חמץ בשריפה דאע"פ שאמרו לו
ותכמים אשם תלוי ותפאת הבא על
הספק יוכיחו שהם צבל תותירו ואת
אמרתם בקצורה ושקרי ר' יהודה אלמא
הדרי בה מהאיא אע"ג דהוא שם
ואזני צל שמעקין דלח שם אלח מתוך
דברינו עננו כמה שאומר בתקום אחר
דנותר בקצורה אצל און סבירין
בשריפה ואין כאן יוכיח:

והביאו עֲלֵי יוֹת. רבי יהודה:
הוא מוקף בירב לפנמות:
מאי ארוה כדברה ביה **הונא**
דאמר ר' מיני אריוס הם.
ותימה ולרב יהודה אמר רב דפליג
ונליו מאי איכא למימר דלמר במס'
ר'ה פ' אס אינן מכרין (דף ג. וס)
ד' מיני אריוס הם אלו קר ארז
אקרוס ועץ שמן ודקס וספסריס
ודקס לעיל בפ"ק (דף ה:) ברייתא
דמיא כוותיה דרב סיככה בנסקריס
שאין בזה ארבעה דברי הכל כשרה
ול"ש על ארז יחא דצבירייתא דהכא
ותיב כוותיה שמואל ואל חשיב לה
עיקר: **בי** היב דמיא ארזי אריו
הציצה. דקסבר רבא מין צמינו חולץ
אי נמי משום דמסקפא ליה כדמוכח
פירק צהמה המקשה (חולץ דף ג. וס)
כרכמו אחמוט והויאיתו מהו דנפשי
ר"ה היינו נקבה שנולה עמו וקשר
לה אחמוט כדלשון חולץ פרק כל השער
(ספ דף קד.) אין לי אלא חבלצ
חמוט חבלצ אחמוט הגדולה מניין והא
דלמר פ"ק דצבורות (דף ט. וס)
גבי חמורה שלא ביכרה מלקה שני
זכרים ורבען לימא קסרי וקריס
וחסר מקדש דאי כוליה רבא מקדש
נניה דא"ל לזמנס חזינה מיהא איכא
דלמר רב אשי מין צמינו אינו חולץ
ההם הוא דפשיטא לן משום דליכא
מקדש רחם בזה חזינה ואע"ג דכלא
נמי הו אריוס נלגד ומקדשה גל
חזינה וקא חפד רבא לזמל ליה

בצרכי והא' לאשכחן בצפון שמי מודת
וצריך לסמיכה * וצומתנות אחד מנין
פה קצ"ו מסמיכה דלא אפשר דהיכי
קא הוה חציפה אפילו לרבא לאמר
יירכא אלא ועוד מדי דלא אורחיה
לזבחים (דף טו:) על גבי רגל חזר
שם מיבעיא ליה לרמי בר חמא הניח
הם מהו מין צמינו חוצץ או אינו
ז' אשר יצתו שם צבדש שנים
אינו חוצץ ואין לדמות כל הדברים:
די כשיאבד צולבז והכא כשכרך צידו
ופר ברכאי דהוה כריך ידיו כשיצא
על כהן אפי"ר דלקיחה על ידי ד"ר
גלה והאמר רבא לקיחה על ידי דבר
לצבדש עמנו היה עושה שלא יתלכלבו
קדשים כדמוכה מבח קול ומיהו לא
ו המינין שייך ביה חציפה אבל הכא
מאז דפרק הירואי לו (ויומא דף גה. וסא)
ז' ליה וי"ל ממריי שפשה מן הסודר
וסודר דמי לאוזב ספקו בחטוי ולא
יופני הכלי אלא מניח ידי תחת שוליו
פרה ככלי אבנים ואי אפשר לומר כן
עמאה ויציביל וצמטכת פרה בדוכי
מנשה ה) בכל הכלים מקדשים אפילו
כלים ומה שכל מעשה ביה אבנים
קראת דלפנשר בריש יומא (דף ג.)

יא מצא ארבעת מינין יהא יושב ובטל
 התורה אמרה בסוכות תשבו שבעת ימים
 סוכה של כל דבר * וכן בעזרא אומר יצאו
 ההר והביאו עלי זית ועלי עץ שמן ועלי
 הדם ועלי תמרים ועלי עץ עבות (ועשו)
 סוכות ככתוב (א) * ורבי יהודה סבר הני לרפנות
 עלי הדם ועלי תמרים ועלי עץ עבות לסכך
 ותנן מסככין בנסרין ד"ר יהודה אלמא סיב
 עיקרא דדיקלא מינא דלולבא הוא ש"מ ומו
 אמר ר' יהודה ארבעת מינין אין מידי אחרינא
 * והתניא סיככה בנסרים * שיש
 לא * מפחים ד"ה פסולה אין בהן ד' מפחים
 רבין מאיר פוסל ורבי יהודה מכשיר ומודה
 רבי מאיר שאם יש בין נסר לנסר כמלא נסר
 פסל ביניהן וכשירה מאי ארז הדם
 כדרבה בר רב הונא * דאמר רבה בר רב
 הונא אמרי כי רב עשרה מיני ארזים הן שנא'
 אתן במדבר ארז שיטה והדם וגו' * ר' מאיר
 ואמר אפילו במשיחה כו' * תניא א"ר מאיר
 מעשה ביקורי ירושלים שהיו אוגדין את
 ולביהן בגימוניות של זהב אמרו לו * משם
 יביא במינו היו אוגדין אותן מלמטה אמר
 ר' יהודה להנהו מגדלי הושענא דבי ריש
 לותא כי גדלותו הושענא דבי ריש גדלותא
 שירי ביה בית יד כי היכי דלא תיהוי חציצה
 ביבא אמר * כל לגאותו אינו חוצץ ואמר רבה
 לא לינקט איניש הושענא בסודרא דבעינא
 לקיחה תמה וליכא * ורבא אמר * לקיחה על
 די דבר אחר שמה לקיחה אמר רבא מנא
 אמינא לה דלקיחה על ידי דבר אחר שמה
 לקיחה רתנן * אויב קצר מספקו בחומו ובכוש
 טובל ומעלה ואוחז באזוב ומוזה אמאי * ולקח
 טבל אמר רחמנא אלא לאו ש"מ לקיחה על
 די דבר אחר שמה לקיחה ממאי דלמא
 שאני התם כיון דחבריה כגופיה דמי אלא
 והכא * נפל משפופרת לשוקת פסול

פל משפופרת לשוקם. אף
אלא הניס בזקת של אבן
אפשר ויהי נותן אפר
עולה כדליפנין כסותה
אל כלי ולא יפסקו אפר
ן (סס) לערבין. ואם כשזא
מכין פסול הקידוש דענין
יש) שיהא לוקח בידו ונתן:

יח סיב בתוך המזרק דהוי מין בשאינו מינו אי חוץ
לא שייך למימר דלא ליהוי חצ'לה כדאמר לעיל דלעיל
חצ'לה ובסוף מקום שנהגו (פסחים מ. וסג) גבי יששכר איז
גם בקדשים דכתיב ולקח והכה כהן צעון שמהל לקיחה דפרי
וכח דסוף פירקין (דף מט.) גבי צילג צילג דחורבן ככלי דצרי
ד אכל דבר ציון לא ודמא נמי אע"ג דחורבן דיהי בשירי
י ליה הס' אי נמי ט' דלטעמיה דחצ'לה נענש משום צו
יב שספקו בחטו אלא י"ל דאגד הוצי' ללולב שלא יתס
יב דר"ש דהוה ליה למימר דחוץ כדמוכח צעיר דרמי ברי
ממהאי דעל גבי רגל חצירו פסול דחי שאני רגל דלא מ
שכל הלולב צרי מידו ואחורו צבית יב דלולב הנעשה מ
הוה לקיחה ולולב שאזלי ככלי דסוף פירקין לא בשמור
ונופרת לשוקת. פי' בקונטרס לשוקת של אבן של מעש
דמוכח פרק חומר בקודש דלמירין שפופרת שחכה לחט
ין עוד משמע עדדיפי שאר כלים לקדש דתנן (פריה פ'
גא דלא חצ'לה כלים לטומאה חצ'הי כלים לקידוש וכו"ש
ע אהה פירינא ששעל של פי חצ'ה ויטבת דית אהה
ע אהה פירינא ששעל של פי חצ'ה ויטבת דית אהה
ע אהה פירינא ששעל של פי חצ'ה ויטבת דית אהה

[illegible]

יְנִיחוּ: ור"י סבר הן לדפנות ועלי
הדם ועלי סמרים ועלי עץ עזוב לסכך
ותקן מפקדין בנפשים. ול"ג של ארז
ונהי נמי דהני נסרים מאחד מד'
מינים הם מיהו מעיקרא דדיקלא
יְנִיחוּ אלמא לר"י סיב ועיקרא דדיקלא
כשיקרא לאגדו של לולב דאי לאו הכי
הוּוּ להו כמין אחר דאז דאז לר"י אין
סוכה אלא בהכשר לולב מק"ו: אין
סוכה בנפשים של ארז גרסינן הכא:

י' מיני ארורים הם. והדס חד מנייה
במסכת ר"ה (דף גג.) : **ביקורי**
ירושלים. ומנבדיל ירושלים העשירים:
במנו אורגין אורו מלמשה. ומלא
אגד העלין לנוי בעלמא ולא להכשיר
מזה לפיך אינו תוספת לעבור על
כל תוסף: **מגדלי הושענא**. אורגי
הלוללים לשון גדלין. ולשון הש"ס לומר
לכל אומן דבדן לשון ה' כגון ה'
לכפרק מדרש (מ"ח דף יא.) למגדלי
אוהרי ולמגדלי תמורי בחולו של
מועד הא למדת שפירוש לשון זה
לשון עשה ותקון: **שיירי זיה זיה**
ידו. מתחת לאגד שלא יקחנו במקום
אגדו דקסבר אין האגד מן המהרי
כרבנן דלמרי אין לרר אגד: **דלא**
נכווי חילא. בין יד להושענא ואין
זו לקיחה: **לא ליקוט איניש הושענא**
סודרא. כשנטלו לאחת זו לא
יכדור סודר שבין כתפיו צו ידו
ויאחז זו הלולל: **אזוז קר**. שהיו
מביאין מי תמזאת מעיר לעיר
בשפופרת של קנים ארוכות ומלניעין
אותם בהם לטהרת תמזאת ומבזיל
האזוז ומזה ואם היה קצר כשמכניסו
בפי השפופרת אינו מביא למים
בשראש השני: **מספקו**. מרחיקו כדי
ספקו: **כזוש**. פלך פח"ל בע"ז
שהגשים טוות צו: **ולקח**. אזוז וטבל
במים בשעת טבילה בעינין לקיחה:
אלא שמע מינה שמה לקיחה. ומיהו
כשהוא מזה צריך לאחוז באזוז מפני
שלא אחוז ספקוהו הוא מנענע

כאן וכאן ואינו מכרין וזוהי על הכללי
האפר היו צבילין בשפופרת ומקדשין
שכל מעשה פרה ככלי אבנים הייתה
משפופרת למים צבשוטם והאפר נותן ח
(טו) מים חיים אל כלי שמים נותנין ח
צבייהן והא דכתיב ונתן עליו מים מור
לקדש וכל האפר משפופרת לשוקת שלא
ולקחו מעפר שרפת הסתטח ונתן וגו' וצני

כלים ושירות אחד והדר מצביא ליה
רבעינא לקיומה תמה וריבא. ה
ובדבר הכרוך צידו לא שיי
וציד עבודה ופי' בקונטרס וחילא
שמה לקיוה [לנרנא] ה"מ דרך כבוד
אחר שמה לקיוה ומשני הני מילי דר
ידיו צדס האצרים ומצוה קדשי שמים
יתכן פירוש זה מדמייתי עלה ההיא
סודרא לא צעי לנזב ומיניה גס זה לא
הניח מורק בתוך מורק דעיי למיפש
כמין בית יד ללנזב וזר כן כאן חצי
חצי ליה רבה לקיוה תמה וריבא חצי
או שאווח צבית יד של כלישׁ: **נפלא**
דך שפופרת גופה מקבלת טומאה ה
טובא חנן שהיו ממלאין חציות לקדש
בכלי גללים כלי אצנים כלי אדמה דלף
היינו צבצעת חמישים פרישין כן
וציד משום מעלה:

(א) וְיָצֵא לְעַמּוּתָם (ב) וַיִּשֶׁבֶת
 מִסְתַּחֲמֵת שָׁמָּה אֵלֶּה הַכּוּזִי
 לְפָנֵיהֶם כִּי הָיוּ יְהוּדָה עַם
 לְדַעֲוֵת וְכִמוּ שֶׁהֵדֵק הַחֶסֶד
 אֲדוֹלָף כִּסְפֵּר שִׁמְחַת הַיֶּלֶק
 שֶׁמֶלֶךְ בְּצִדִּים עַל הַרְגָּל
 וְזֶה אֵלֶּשׁ מִתּוֹסֶפֶת ד"ה
 (יבִּרְאוּ) (ג) וְלַעֲדֵל ד"ה:
 (וַיִּנָּח) (ד) שֶׁס' ע"ה:
 (ה) תַּעֲמִיד הֵם: ר"ה כה. צ"ב
 פ"ה (ו) מִתּוֹסֶפֶת
 (ז) וַיִּשְׁבֹּת מִן הַיָּם וַיִּנָּח:
 (ח) [תִּקְרָא מִכָּא, ח] פֶּה
 פִּיכֵי מִיִּרְאָה, י' שֶׁס' ע"ה
 (ט) ר"ה, וְלֵד טַעֲמִיהַ
 זִכְרֵי, (י) וַיַּעֲשֵׂה מִתּוֹסֶפֶת
 וְזִכְרוֹ כִּדְרֵה ד"ה הֲוֵאלַ
 כִּלְמֵהּ:
 כִּלְמֵהּ

1. וְאָשֶׁר יִשְׁמְעוּ
וְיַעֲבִירוּ קוֹל כָּל עֵרֶדָה
וּבִירוּשָׁלַם לֹאמֹר יָצָא
הַדָּר וְהִבְיָאוּ עָלָיו זֶה
וְעַל עֵץ שִׁמּוֹן וְעַל הָרֹס
וְעַל הַתְּמָרִים וְעַל
כֶּתֶב לַעֲשֵׂת סֶכֶת
בְּכֹתוֹב: כִּי חִמִּיתָ חַן
2. אֲתָן בַּמִּדְבָּר אֲרוֹ
שֵׁשׁ הָרֹס וְעֵץ שִׁמּוֹן
אִשֶּׁר בִּעֲרָבָה בְּרוֹשׁ
דְּתִירָה וְתֹאשֹׁר וְיִחְדָּה:
אִשֶּׁר יוֹאֵשׁ אֵם יֵט
3. וְלֶקַח אֹבֹת וְטָבַל
בְּמִים אִישׁ טָהוֹר וְהָזָה
עַל הָאֵהָל וְעַל הַנֶּפֶשׁוֹת
הַבָּלִים וְעַל הַנֶּפֶשׁוֹת
אִשֶּׁר הָיוּ שָׁם וְעַל הַנֶּגַע
אֲשֶׁר אֵל כָּחָל אֵל בִּמְתָא
אֲבָבָר: מִכְּרִית יֵט יֵט

(א) גמ' מאי ארז הדס
(כדרכה וכו' שטיטה והדס)
תא"מ ונ"ב צס"א אינו:
(ב) תוס' ד"ה כי היכי וכו'
דכתיב ואת כל כלי
השרת אשר ישרתו צס:

גמ' וכן בעזרא. עיין מ"ש
לעיל בגליון דף יב ע"א
ברש"י ד"ה לאו ההר:
שם ורבא אמר לקיחה
ע"י ד"א. עיין יומא דף מז
ע"ב ברש"י ד"ה רב פפא:

[א] (ור"י סבר כו' עד
לסכך) תא"מ:

ומודה ר' מאיר. בין
שש בן ארבעה בין שאין
בן ארבעה (לעיל ד').
שמניה פסל. פסולות וכן
ויק' דלוא סך כשר, ואין
נמי מצי למיתני ומודה ר'
איהוה בבין דלית ביה
ארבעה פוסלין, ש' שאס י'
בין נטר נטר כו', וסאי
דנקט ר' מאיר רבותא היא,
לפליגי ר' מאיר ממוכר
מודה בלא (שם).
ראיה. בתמידי (ע"ה).

סמני

מסורת הש"ס

א) [קדושין ל. פא.],
ב) [מגילה כ. ג] שבת
ט; ד) [פסחים קט.],
ה) [ברכות כ. ו] [ג'ל
כפול], ו) [מגילה מי אכיל],
ז) ג' ר"מ וז"מ יטל
למקדק מכלל דלון חייבות
בזה"מ דאורייתא דלמלא
חייבות דאורייתא אלא כיון
דלון מלכודות;

גליון הש"ס

גמ' אמר רבא מאי
קשיא כעין זה יצאנו דף
קט ע"ב;

מוסף רש"י

שהרי תנפיה שירי
מצוה היא. דלא מעבד
כפיה ולא עיקר מצוה היא,
כדלמדין צריך שמי מצוה
(מנחות ג. א.) שם עשה
למטה שירי מצוה מעלה
עליו הכתוב כאלו לא
יפסד ויפסד (מנחות ב. ב.)
לכפול. כל ההלל (פסחים
קט.) בן קטן מברך.
ברכת המזון, לאביו. אם
אין אביו יודע לברך
(ברכות כ.).

שירי מצוה. מצוה שהיא שירים שאינה עיקר לעכב כפרה אעפ"כ
השובה היא לעכב את הפורענות: **שהרי תנופה שירי מצוה היא.**
ואינה מעבדת כדמצינא בצורת כהנים ומיימין לה בגמרא דיומא
(דף ה.) לתנופה לכפר וכי תנופה מכפרת והלא אין כפרה אלא
בדם אלא שם עשה למנופה שירי
מצוה ששירה ולא עשה מעלה עליו
הכתוב כאלו לא עשה מן המוצחר
ויפסד כלומר אעפ"כ יפסד שאין צריך
להביא קרבן אחר: וכן לולב. מולך
ומציא מעלה ומוריד: ממטי ליה.
מולך: ומיימי. מציא: גירא צענייה
דסטנא. הרי זה לנח צעניו של שטן
שראה צעניו שאין צו כח לנתק
מעליו עול מצות: ולא מלמא היא.
אין נכון לומר כן: לאיגורי. שיתגרה
צו שטן שהוא יר הרע וישאלו למעוה
מעל קונו וימסור עצמו על הדבר:
בתני' יטול על שאלו. אם שכן ולא
נטל קודם אכילה צריך להפסיק
סעודתו וליתול לולב: **גמ' אם הפסחיל**
אין מפסיקין. גבי תפלת המנחה
מן לה במסכת שבת לא ישא אדם
לפני הספר ולא יכנס לא לאכול
ולא לדון ואם התחילו קודם המנחה
ומשכה סעודתו והגיע זמן המנחה
אין מפסיקין אין צריכין להפסיק
סעודתו ולהתפלל: **הא דליכא שהם**
ציוס. התם דליכא שהם להתפלל
אחר שיגמרו סעודתם ומתני' דהכא
דליכא שהם שמתשן סעודתו עד
שמתשן: ומאי קושא. דתפלה אלוכל
דליטריך רב ספרא לשנויי עלה דלמא
מרייהו דליכא שבות וגבי לולב
מפסיקין דמדאורייתא היא אכל תפלה
דרבנן: **אלא אי קשיא.** דליטריך רב
ספרא לשנויי היא גופה קשיא דלולב
אלולב ישא דקמני מפסיק וסיפא
משמע יממין אם יראה שהרי יש לו
שהם כל היום: **דלמא מצוה לאפסוק.**
שמה ישכח ויפסע: **אלא אמר ר' וירא**
לעולם. כי דליטריך רב ספרא לשנויי
משום קושא קמיתא דליטריך:
בתני' מקרין אוסו. כך היו נוהגין
אחד קורא את ההלל ומנוציא
את הרבים ואם היה עבד או אשה
או קטן הואיל ואין מחויב בדבר אין

מוציא את הממוזי מדי חובתו הלכך
אומר: **ושבא לו מאירה.** שלא למד ואם למד תבא לו מאירה שמוזה
את קונו לעשות שלוחים כאלה: **עונה אחריו הללויה.** על כל דבר
שהוא אומר והכי קמני לה במסכת סוטה (דף ז.) כ"ל אמרו ישראל
שירה בים כגדול המקרא את ההלל והם עונין אחריו הללויה משה
אמר אשירה לה' והם אומרים אשירה לה' משה אמר כי גאה גאה והם
אומרים אשירה לה' אלמלא דעל כל דבר קאמר דעונין הללויה:
לכפול. כל פסוק ופסוק ונהגו כן מפני שיש פרשה שכולה כפולה
הודו תחלה וסוף יאמר נא שלשה פעמים קראתי יה עניי במרחב יה
ה' יה' לי טוב לחסות טוב לחסות סבבני סבבני דמה דחיתני ויהי
לי ישועה קול רנה וישועה ימין ה' ימין ה' לא אמות ולמות לא
נתני פתחו לי שערי זה השער וגו' אכל מאודך ולמטה אינו
(כופל) והיינו דלמדין לקמן (דף נט.) מוסף לכפול מאודך ולמטה:
גמ' באמת אמרו. כל באמת הלכה היא ואין חולק בדבר: **בן**
מבדל לאביו. ברכות המזון משהגיע לחינוך דחייב מדרבנן ובמסכת
ברכות פרק מי שמתו (דף כ.) מוקים לה כגון שלא אכל אביו
אלא כית או כביצה דהוי שיעורא דרבנן דמדאורייתא לא מייחייב
עד דשכח דמדי ואכלת ושבצת וזכרת הלכך אחי מדרבנן ומפיק
מדרבנן: **שאשמו ובניו מברכין לו.** דודאי מנחתם שלא למד הוא:
הלכתא

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

לח.

מאי קושא דלמא הא דאורייתא והא דרבנן. תימא והרי קידוש
היום דאורייתא כדלמדי' פ' מי שמתו (ברכות דף כ. וסס) נשים
חייבות בקידוש היום דבר מורה והא דמשמע בריש מיל (דף ג.) שהוא
מדרבנן אין הוא מדרבנן דדריש לאסור על היין מצוה כיון הרשות
וקאמרין מאי היא קידושא ואבדלמא
מושבע ועומד הוא ומשני קידוש עצמו
דאורייתא ואפ"ה א"ר יוסי בריש ערבי
פסחים (דף ק. וסס) דלין מפסיקין
ופסיקין התם הלכה כר' יוסי צע"ס
וכר' יהודה צע"ס פסח וי"ל דשאי
קידוש היום שזכור לקדש ציוס ככלילה
ולכא למיחש לפשיעות' כולי האי ועוד
לפי שעומק כסעודת שבת לא מיישינן
כולי האי שמה יתעצל בקידוש היום:
יום טוב שני דרבנן. ואכתי הוה מצי
לשנויי דלידי ואידי זיכא שהם
אלא משום דכולי יומא זימניה הוא
חיישין טפי דלמא אחי למיפסע
כדלמדין פ"ק דשבת (דף י.) במנחה
כיון דקביעא ליה זימנא מירמא ולא
אחי למיפסע ערביה כיון דכולי ליליא
זמניה לא מירמא ואחי למיפסע ואין
לומר משום דהתם ליליא זמן שינה
ומיישינן טפי דא"כ הוה טעמא דא"כ
למירמא התם וי"ל דתפלה צריכה שהם
ומתעצל בה טפי מנטייל לולב דמכי
אגביה נפק ציה: **מדרבנן מי**
שבא בדרך. תימא כסוף פ' תפלת
השחר (ברכות דף ק. וסס) אמר' השכים
ללכת לדרך מציאין לו שופר ומקטע
[לולב ומנענע] והיינו ציוס טוב וי"ל
דהיכא דליכא למיטעי לא חייש ומייירי
בהולך בתוך המסות למקום שבה חסס
ועוד דהתם קמני השכים ללכת לדרך
שמצינו הולך לקראת חסס ונוטל לולב
קודם שיצא אכל הכה קמני מי שבה
בדרך וכשיכנס צביתו נוטל לולב
משמע שממקום רחוק צא לצינו:
מי שהיה עבד ואשה. משמע כאן
דאשה פטורה מהלל דסוכות וכן
דעשרת וטעמא משום דלמא שהזמן
גרמא היא אע"פ דלולב דליני פסחים
משמע צריך ערבי פסחים (דף קח.).
דמיידי ד' כוסות ומסתמא לא תיקנו
ד' כוסות אלא כדי לומר עליהם הלל
ואגדה שאני הלל דפסח דעל הנס צא

ואף כן היו צומו הנס אכל כאן לא על הנס אמור: **וירא לו מאירה.**
שלא למד ואם למד תבא לו מאירה שמוזה את קונו לעשות שלוחים כאלה
כן פ' בקונו ועל אשמו ובניו מברכין לו בגמרא היה לו לפרש כן דמתני'
מייירי צלל למד שמקריין אותו ועונה אחריו מה שכן אומרים ומשום
דמזה צמה שאלו מברכין לו דלא בני חיובא ניניהו המקריין אותו קלייט
ליה דהא בגדול מקרא אף על פי שאין עונין אחריו אלא הללויה דנפיק
בשמייעה לחודה ותבא לו מאירה דעבד ואשה נמי לא מייחייב בהלל
דמאות עשה שהזמן גרמא הוא: **באמת אמרו בן מברך לאביו.**
אין זה מענין משמתי ולא מיימי ליה אלא אגב גררא דתבא לו מאירה
דהכא לא איירי במקרא אותו דצ"פ מי שמתו (ברכות דף כ. וסס) ר"מ דלקדק
מכלל דנשים חייבות בצרכת המזון דאורייתא מדמוציא אחרים ידי
חובתן ופריך קטן איכא' למימר דאורייתא אלא הצ"ע דאכל שיעורא
דרבנן ומפיק דרבנן דמסופתא קמני גבי צרכת המזון דלין אשה ועבד
וקטן מוציאין את הרבים ידי חובתן ואיכא לאוקומי כשאלכ שיעורא
דאורייתא ואין יכול לקדק מכלל' דברכת המזון דאורייתא דלמלא לא
הי דאורייתא כיון דלין מלכודות לזמון כדמצינא פרק שלשה שאכלו
(שם דף מה.) אין מוציאין אע"פ שהאיש מוציאין שאני איש דחשיב טפי
אזי נמי משום דרבי ואלא צהו מלמא דהרי מגילה דנשים חייבות בה
ופירש צה"ג דלין נשים מוציאין את הרבים ידי חובתן במגילה:
הלכתא

עין משפט
גר מצוה

פד א מיי פ"ו מהל' לולב
הלכ' י פסח שני מד
טושי' אר"מ כ' מרנ
סעף כ:
פה ב ג מיי פ"ו מהל'
מטה הלכ' יד
טושי' אר"מ כ' מרנ סעף
כ:
פד ד מיי פ"ה מהל'
ברכות הלכ' טו סמג
עשין כ:

רבינו חננאל

מתני' מי שבא בדרך
ואין בידו לולב, כשיכנס
לביטו נוטל על שלחנו
כו'. אלמא מפסיק סעודתו
ונוטל. איני והתני בשבת
בפרק ראשון לא יכנס
לאכול סוכר כן מהפלה,
עד שיתפלל, וקמני אם
התחילו אין מפסיקין.
וישני אי איכא שהות
ביום כדי לאכול ולגנוג
סעודתו ואחר כך מהפלה,
אינו מפסיק. ואם אין
שהות ביום מפסיק. ומתני'
דליכא שהות ביום, ואחא
רבא ושני שניא אחרניא,
ואמר לא שני בן
מצוה דאורייתא למצוה
דרבנן, הלא בחורא שנינו
מפסיקין לקרית שמע
ואין מפסיקין לתפלה.
הלכך לולב דמדאורייתא
מפסיק, תפלה דרבנן לא
מפסיק. אלא מתני' היא
גופא קשיא. קתני כשכנס
לביטו נוטל על שלחנו,
אלמא מפסיק, וחדר תני
לא נטל שחרית יטול
בין הערבים, אלמא לא
מפסיק בשחרית. ומשני
רב אשי לאשורי לולב
לתפלה, ואמר לבתחילה
איכבי ליה לאשורי, ואי
לא מפסיק יטול כל
היום. אי הכי קשיא הכא
קתני יטול על שלחנו
אלמא מפסיק, והתם קתני
אם התחילו אין מפסיקין
לבתחילה, [ואלא לעולם
כדאמרן, הא דאיכא
שהות ביום אין מפסיקין
ואי ליכא שהות ביום
מפסיקין. ומתני' גמי הכי
קתני אין שהות ביום יטול
על שלחנו, אלמא מפסיק,
ואם יש שהות ביום אינו
מפסיק, שאם לא נטל
שחרית יטול בין הערבים
שכל היום כשר ללולב.
(משנ) [דלשורין] הא
דלולב דאורייתא ותפלה
מדרבנן, לא מצית אמרת,
מדקתני מי שבא בדרך
אלמא מתני' בשאר הימים
דמרבנן היא, דאי סיד
ביום טוב ראשון שהוא מן
התורה, כדכתיב ולקחתם
לכם ביום הראשון וגו', מי
שיר לסגוי באורחא, אלא
ש"מ (דמרבנן) בשאר
הימים (ינהו) [בשאר
הימים דמרבנן ינהו],
מתני' מי שהיה עבד או
אשה או קטן מקריין אותו
ועונה אחריו מה שכן
אומרים כו'. אמר רבא

עין משפט
נר מצוה

פח ב מיי פ"א מהל'
 ברכות הלכה יא סמג
 עשין כו טוש"ע א"ח סי'
 כה סעיף י וסי' קד סעיף
 ז וסי' קט סעיף ג וסי' ריג
 סעיף ב:

הלכתה ביבנתה אכב
למיגרם מנענה החלה,
אומר הללויה וזה אומרים
הללויה, מכאן שמצוה
לענות הללויה הוא אומר
הללו בידו ה' את אומרים
הללויה, מכאן שהם אומ'
נרדל מקרא החלה, אומ'
אחוריה הללויה. הוא אומר
הלו' לה' וזה אומרים וזה
לה' מכאן שמצוה לענות
ראשי מקרא הוא אומר
אנא ה' חשישני וזה אומ'
אומרים אנא ה' חשישני
מכאן שהם ה' אתה קטן
מקרא אותו ענה אחרי
מא שהוא אומר. הוא אומר
אנא ה' הצליחני. הוא אומר
אומרים אנא ה' הצליחני
מכאן שהם ב' להפיל
כופל. הוא אומר ברוך
הבא וזה אומרים שהם
ה' מכאן לישמע ענתה.
אמר ה' דחייא תכמינא,
וספריא ודחייא ודחייא ודחייא
ענה אמר, ששם ולא ענה
יצא. שומע ענתה מהסבר
דמיכא את כל דבר מהסבר
אשר ארץ מלך יהודה, וכל
מלך יהודה קראו יהודה, וכן
שמן קראו יהודה, אלא מכאן
לישמע ענתה. אומר אבא
לא לימא אישך שורב וזה
והדר שם ה', אלא [אלא]
פיקוהו ענתה.

(א) [ברכות מה:], (ב) [ז"ל]
כל דברי הספר, (ג) [ז"ל]
מלך יהודה, (ד) [רש"ל מ"ו]
(ה) [ז"ל קדושה], (ו) גי'
מהר"ם וכן אמר' שם
במודים ולמה לך, (ז) [ע"י
חוספות ברכות כ"א: ד"ה
עד וכו'] האריכו יותר
בציאור,

1. הללו יה הללו עבדי
 2. הללו את שם יה
 תהלהם
 3. כה אומר יה תני מביא
 רעה אל המקום הזה
 ועל ישיבו את כל דברי
 הספר אשר קרא מלך
 יהודה:
 4. מלים ב ככ ט
 5. יען רך לבבך ותכנע
 מפני יה בשמעך אשר
 בדתך על המקום הזה
 ועל ישיבו לדלות לשמה
 ולקללה ותקע את
 גנדי ותבכה לפני וגם
 אנכי שמעתי נאמ יה
 מלים ב ככ ט

(ח) רש"י ד"ה הוא אומר
הללו וכו' שגדול מקרא
אותו שמונה: (צ) תוס'
ד"ה מכאן וכו' כגדול
המקרא את וכו' שנה
ראש פ' ראשון על כל
צבר:

המשך הנספח בעמוד הבא.

עין משפט
גר מצוה

קרא ג ד מ"י שם טו"ש"ע
שם סעיף ד:
קרב ה מ"י פ"ה מהל'
תפלה הלכה ה סמג
עשין יט טו"ש"ע א"ח ס"י
זו סעיף א:
קריג ו מ"י פ"ד מהל'
תפלין הלכה יז סמג
עשין כב טו"ש"ע א"ח ס"י
מג סעיף א:
קיד ז מ"י שם הל' טו
סמג שם טו"ש"ע
א"ח ס"י מד:

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה עד עכ"ל עד
עיצומו של יום:

(א) רש"י ד"ה עד עלם עד
עיצומו של יום:

חלוקה ו' יהודה ע"ן
 ונתן חן וצא במסכת
 מנחות. ואמר אבי
 ויתן חן וצא אסור
 לאכול תודש שבשה עשר
 חמור חסר כולו. והאני
 ע"א אטלין אלי באורא
 שדיכסר גלגל המניסר.
 וצא ההקץ דקתי במתי.
 ונתן הקמק והתקן.
מתי טוב הראשון
 ע"ן ששני ע"א אדם
 יצא ע"ן טוב הראשון
 כלולבו של תביו אסור
 מנא ע"ן וד"ר לוקחם
 כלם, משלם, הוציא
 אלי הגול הראשון. אלא
 אם כן נתנו לו במתנה
 כאשר שני רבן גמליאל
 ל"י יהושע כ"ן ואסיק
 חן דאמר רבא הילך
 תארגו לו במתנה על
 שני מתחוריו ל"י, החזירו
 יצא, לא החזירו לא יצא.
 וישלמו רב יצחק רב
 הוה דיה אקדור לבריה,
 [ו]נתן מר ליה שלשכחה
 רב ובצעתו מתחוריו. לו
 וכן הלכה. אמר מר בר
 אבא ויתן חן וצא ע"א
 ולולבו בידו. והמתני
 עלה ע"א לא יאחז אדם
 ויתן חן וצא וספר הורה
 בדורו ויתן חן וצא
 כדורו וספר חן וצא כדור
 ויתן חן וצא כדור, כלומר
 אסור לו להחליט ואלו
 חן, ושני, חלול לא
 מצוה, אבל לולב כיון
 דמצוה הוא לא טריחין
 חן. אמר ר' אלעזר
 בר צדוק ע"א ליה מנה
 חן וצא, ונכס במסכת
 ולולבו בידו, קורא שמע
 ומתחיל ולולבו בידו,
 קורא בתורה ואנש אה
 מצוה. מניחו על הקרקע.
פסוקי ו' ימי אומר ע"א
 שש הראשון של זה שחל
 להיות בשבת, שבת והוציא
 בירושלמי בירושלמי
 שש מני שחורא
 בירושלמי א"י

היֵלֵךְ אֶתְרוּג זֶה בַּמִּתְנָה עַל מִנַּת
שֶׁתְּחַזְיֶרְהוּ לִי. בְּשׂוֹם מְקוֹם

אין מוקדק הש"ס בלשנו להקדים
מתנה למעשה ומנאי כפול והן קודם
ללואו אע"ג דבכ"ז ימירי אלף שנקצר
לשנו לפי שלא על מידות זה בל
המשמעו על דמי לתנאי ומעשה
דבכ"ז אחד דליו בשניהם סותרים
זה את זה כי הדין דעל מנת שחזיר
לי את הנזיר בפרק מי שאלחו (ניטין
קד עב. וס) וא"ת כיון דקאמר ע"מ
שחזירו לי א"כ אלף שחזיר אינו
מוקדש בדמות כסוף ש נוחלין (בבלי
קד קא): גבי שור זה נתון לך במתנה
ע"מ שחזירה לי דכיון דקאמר לי
ממירי דחוי לי קאמר וא"כ היקר יאל
יורה אגן בני צנדרים פרק השותפין
(קד מט.) גבי מתנה דבית חורין
דכל מתנה שאינה ^טשאל הקדישה לא
מתנה מוקדשת לא שמייה מתנה וי"ל
ה"ג הוי בידו להקדיש ליהוה קדוש
כל זמן שהוא בידו עד שיחזיר ועוד
המתנה נמי לא בנקדש תלוי טעם
המתנה בדמות צנדרים ירושלמי
דלמר עלה רבי ירמיה רבי יהודה
בגני משעת מתנה אין אלף שות
מתנה לחזירו ע"מ שלא יקדשה
למשלים ומשני מתנאי"ל כל מתנה שהיא
במתנת בית חורין שהיא צברה
שאלה הקדישה אינה מוקדשת אינה
מתנה כלומר שלא נתנה לו שהינה
המוקדש שום הנאה שבעולם אלף
שהיא מותר לנציו על נותן וזה
הערה בעלמא ואלף שמייה מתנה
שחירי לא זכה בה לענין עומל לשם
הזכר וא"כ מה הקנה לו אלף הכא
דמתנה ליה שהינה זו שמייה מתנה
והלך הזכיר שם הקדש אלף משום שעל
הקדישה היה מעשה ואלו כל מתנה
שהיא זכר מוכיח כן דמשמע שאינה
מתנה לשום דבר גם סעודה היתה
מוכחת עליו שלא היה דעמו ליתן
וכלל לענין שום דבר כך שיצא אינו
אין כלל שם שפרשם שם בגמרא אל
שמואל דיומור אסור צמוד הנאה
אלכל בעלמא מתנה היא אע"פ שאין
יכול להקדישה דמתן פרק בתרא
גדרים (קד פב.) שנותן לבנו מה
שנשאלת ונתנת לפיה וצ"ל דקדושין
(קד פב.) וס) שנותן ע"מ שלא
יו למורו: **ואם יאמר לא יא** יא.

ומה שלא החזירו רבי יהושע לרצן גס
היה שינאו כולם ואח"כ יחזירוהו: וְ

1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 26

יֵד עֵצִים הַיּוֹם הַזֶּה עַד עֵצוֹמוֹ שֶׁל יוֹם
וּקְסֶבֶר^א עַד וְעַד בְּכָלל וּמִי סָבַר לִיה כּוּוֹתִיהָ
וְהָא מְפָלִיג פְּלִיג עֲלֶיהָ^ב (דְּתַנּוּיָא)^ג מִשְׁחָרֵב
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הִתְקִין רַבִּן יוֹחָנָן בֶּן זְכָאִי שִׁיחָא
יוֹם הַנֶּפֶץ כּוֹלוֹ אֶסּוּר אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה
וְהֵלֵא מִן הַתּוֹרָה הוּא אֶסּוּר דְּכֹתִיב עַד עֵצִים
הַיּוֹם הַזֶּה עַד עֵצוֹמוֹ שֶׁל יוֹם רַבִּי יְהוּדָה
הוּא דְקָא מַעֵי הוּא סָבַר מִדְּרַבְנָן קָאמַר וְלֹא
הִיא מִדְּאֻרִייתָא קָאמַר וְהָא הִתְקִין קָאמַר
מֵאִי הִתְקִין דְּרַשׁ וְהִתְקִין: **מִתְנִי'** י"ט הָרֵאשׁוֹן
שֶׁל חֶג שָׁחַל לַהֲיִיּוֹת בִּשְׁבֶּת כָּל הָעַם מוֹלִיכִין
וְאֵת לֹלְכֵיהֶן לְבֵית^א הַכִּנְסַת מִלְּמִרַת מִשְׁכִּימִין
כּוֹבְאִין כּוֹ אַחַד וְאַחַד מְכִיר אֶת שְׁלוֹ וְנוֹטְלוֹ
מִפְּנֵי שֶׁאִמְרוּ חֲכָמִים אִין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי
חֻבּוֹתוֹ בַּיּוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן בְּלוֹלוֹב שֶׁל חֻבֵּירוֹ
וְיִשְׁאַר יָמוֹת הַחֶג אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חֻבּוֹתוֹ
בְּלוֹלוֹב שֶׁל חֻבֵּירוֹ רַבִּי יוֹסִי אָמַר^ב יוֹסִי טוֹב
הָרֵאשׁוֹן שֶׁל חֶג שָׁחַל לַהֲיִיּוֹת בִּשְׁבֶּת וְשִׁכְחָ
וְהוֹצִיא אֶת הַלּוֹלֵב לְרִשּׁוֹת הָרִבִּים פְּטוּר
מִפְּנֵי שֶׁהוֹצִיאוֹ בְּרִשּׁוֹת: **גְּמ'** מִנֵּה"מ דִּת"ר
וְלִקְחָתָם שֶׁתֵּהָא לְקִיחָה בִּיד כָּל אַחַד
וְאַחַד^א לָכֶם בְּמִשְׁלָכְכֶם לְהוֹצִיא אֶת הַשְּׂאֻל
וְיֵאת הַגּוֹזֵל מִכָּאן אִמְרוּ חֲכָמִים^ב אִין אָדָם
יוֹצֵא יְדֵי חֻבּוֹתָן בִּי"ט הָרֵאשׁוֹן שֶׁל חֶג בְּלוֹלוֹב
שֶׁל חֻבֵּירוֹ אֵלֵא אִם כֵּן נִתְּנוּ לוֹ בְּמִתְנֵה
וּמוֹעֵשָׁה בְּרַבִּן גְּמִלְיָאֵל וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי
אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי עֲקִיבָא שְׁהוּי בֵּאִין
בְּכַסְפֵּיהֶן וְלֹא הָיָה לֹלֵב אֵלֵא לָרֶבֶן גְּמִלְיָאֵל
בְּלִבָּהּ שֶׁלָּקְחוּ בְּאַלְפָּה זֶז נִטְלוּ רַבִּן גְּמִלְיָאֵל
וְיִצְאָ בּוֹ וְנִתְּנוּ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּמִתְנֵה נִטְלוּ
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְיִצְאָ בּוֹ וְנִתְּנוּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן
עֲזַרְיָה בְּמִתְנֵה נִטְלוּ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה
וְיִצְאָ בּוֹ וְנִתְּנוּ בְּמִתְנֵה לְרַבִּי עֲקִיבָא נִטְלוּ
רַבִּי עֲקִיבָא וְיִצְאָ בּוֹ וְהַחֲזִירוּ לְרַבִּן גְּמִלְיָאֵל לְמָה לִּי
לְמִימָר הַחֲזִירוּ מִלְּתָא אֲגַב אוֹרְחִיהָ קָא מִשְׁמַע
לִן בְּמִתְנֵה עַל מִנֵּת לְהַחֲזִיר שְׁמָה מִתְנֵה כִּי
הָא^א דְּאָמַר רַבָּא יֵהָא לָךְ אֲתֵרוֹן זֶה עַל
מִנֵּת שֶׁתְּחִזִּירָהּ לִי נִטְלוּ וְיִצְאָ בּוֹ הַחֲזִירוּ
וְיִצְאָ לֹא הַחֲזִירוּ לֹא יִצְאָ לְמָה לִי לְמִימָר
שֶׁלָּקְחוּ בְּאַלְפָּה זֶז לְהוֹדִיעַךְ כִּמְהָ מִצּוֹת
חֻבִּיבוֹת עֲלֵיהֶן א"ל מִר בַּר אֲמִימָר לֵרַב אֵלֵא
אֲבָא צִלְוִי קָא מְצָלִי בִּיה מִיתִיבִי^ב לֹא יֵהָא
אָדָם תְּפִלִּין בִּידוֹ וּסְפַר תּוֹרָה בְּחִיקוֹ וְיִתְפַּלֵּל
וְיֹלָא יִשְׁתַּן בְּהֵן מִים^א וְיֹלָא יִישַׁן בְּהֵן לֹא שִׁינָת
קִבַּע וְלֹא שִׁינָת עֲרָא וְאָמַר שְׂמוּאֵל^ב סְכִין

וּקְעָרָה כִּכְר וּמַעוֹת הָרִי אֵלּוּ כִּיּוּצָא בְּהֵן
וּבְהוּ הִכָּא מִצּוּה נִינְהוּ וְלֹא טְרִיד בְּהוּ תִנְיֵא
כִּי כִּי הִיָּה מִנְהֵגֵן שֶׁל אֲנָשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם אֲדָם י
לְבִית הַכְּנֶסֶת לִזְכּוֹ לְבִידוּ קוֹרָא קְרִיאַת שֶׁמֶן
בְּתוֹרָה וְנוֹשָׂא אֶת כִּפּוֹי מִנְיָחוּ עַל גְּבִי קְרַקֶּעַד
לְזֻלְזוֹ לְבִידוּ כְּנֶסֶם לְבִית הַמִּדְרָשׁ מִשְׁגֵּר לְזֻלְזוֹ
מֵאֵי קַמ"ל לְהוֹדִיעַךְ כִּמְהָ הָיוּ זִרְיָיִן בַּמִּצּוֹת:

1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 2680, 26

עד עצם עד (6) עצמו של יום. כל היום קרוי עצם היום: וקסדר
עד ועד בכלל ולא דריש עד ולא עד בכלל להמירו בהאיך מורה
כי ליכא עומר והכי ממוקמי קראי אין עומר עד עצם עיה בכלל
יש עומר עד הביאכס: והא מיעל פליג. רבי יהודה ועד שמעון
שעמם ערבי יהודה דדורו על מקמת
ריב"ז למה תלה הדבר בעצמו דמשמע
לעשות סייג בזה והלא מן המורה הוא
אסור: דרש. המקרא עד ועד
בכלל: והסקין. לפי שסיו רגילים
לאכול חמסות ולהלן כשהיה הבית
קיים עד עכשיו הוסיף למקן:
בתנא י"ט הראשון לו. דלמדיין
לקמן (דף מג.) דלומה מלות וכלל
שמן דב"ט הראשון לנדר: מויליג
מוליקו.

אם לולבין. מערב שבת: שהולין
בשבת. בראש מנחה שהיה טרוד
במנחה ומחשב ועסוק וממנה לעשותה
ומתוך כך טעה ושכח שהוא שבת
וקצרב רבי יוסי טעה בדבר מנחה
ושגג בדבר כרת פטור מקרבן:
גמ' מנא הני מילי. דלן אדם
יוצא בצולונו של חבירו: כנס משלם.
משמע: למה לי למימר החיבור.
מה אנו למדין מחזור? זו לאטריך
תנא למעתייהו במתני: לא קמ"ג
ד"ר ע"מ שחזירוהו לו נתנו להם
ושא"מ הריא מחזור עד שילאו בו:

החזירו לו יאֵל. למתנה על מנת להחזיר מתנה היא והרי החזירו לו אבל אם לא החזירו אגלתי מלתא דמעיקרא גזול הוא צידו: ה"ג למה ליה למירי שלקח בלחץ וזו להודיעה כמה מלוה חציבות עליהם: ה"ד מזלי ציט. כשהיה מתפלל היה לולב צידו מרוב חציבות עליו היה מתפלל צו: לא יאחו אדם כו' ויפסלו מפני שטרוד הוא במחשבתו שלא יפלו מידו ויפצו וזו דעמו מיושבת עליו בתפלתו: ה"ה יאֵן ציט לא שינט קצט ולא שינט עראי. שמה יפלו מידו והכי אוקימנא ליה בהישן (על) דף כ"ה. דהא דקמני לא קצט ולא עראי צדיקט ליה צדיה: ס"ו. מתעירא שמה פול ויתקע לו ברגלו: וקערה. מליאה: ומעות. שלא יתפורו: וככר. שאם יפול יהא נמאס: לאו מלוה יניחו. לאוחזן והיוין עליו למשא לפיכך טרוד במשאס וכד' עליו משאס ומשאס ה"ה. הכה. נעילתה ולקחתה מלוה היא וממנה שחציבה מלוה עליו אין משאה ושימרה כד' עליו ולא טרוד: קורא צבורה. צריך להניח הלולב לפי שגולל ס"ת ופוחחו: נכנס ציט המדרש. טרוד בשמעתא ויפול מידיו: לא

רבי אלו כיוצא בהן התם לאו מצוה נינהו ומיריד
ולא טריד בהו תניא רבי אלעזר בר צדוק אומר
אנשי ירושלים אדם יוצא מביתו ולולבו בידו הולך
ידו קורא קריאת שמע ומתפלל ולולבו בידו קורא
מניחו על גבי קרקע הולך לבקר חולים ולנחם אבלים
המדרש משגר לולבו ביד בנו וביד עבדו וביד שלוחו
מה היו זריזין במצות: רבי יוסי אומר י"ט: אמר אביי

עזריה ורבי אלעזר בן עזריה לרבי עקיבא דעמו של רבן גמליאל
בבר ומעות הרי אלו ביוצא בהן. אנטריך ליה לשמואל למימר
בנפילתו טריד זהו טפי ואין דעמו מתיישבם בתפלתו:

אמר

CONCLUSIONS

(א) וברכות כו: ויש"ן
(ב) וצ"ל דמק"ן (ג) ד"ה
לכ ממותח מה"ק
מה. מד"א (ד) פסוקים עב:
(ה) ונקמן מה"ק (ו) ונפילי כו:
וש"ק"ן (ז) ומופס' פס"ד:
(ח) וצ"ב קלו: קדושין ו:
ברכות כו: (ט) ופס'
נפילי כו: (י) ומופס' פ"ד:
ה"ש"ן (יא) שם הקדישה
מוקדשת כ"ה ע"י מה"ש:
ונופס' מוס' קדושין
ו: ד"ה לא דף מט:
ו: דברים ותוס' גיטין
קלו: ד"ה לא ותוס' גיטין
עב. ד"ה לפסוקי וד"ה
אלא אמר ותוס' שם עב:
ד"ה דמחל':

1. וְלֹאִם וְכָרַמְל אֶת
תֹּאכְלוּ עַד עֵצִים הַיּוֹם
וְהָיָה עַד הִבֵּי־אֶבֶן אֶת
קִרְבֵּן אֱלֹהֵיכֶם חֲקַת
עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל
מִשְׁבְּתֵיכֶם: וַיִּקְרָא כֵּן דָּוִד
2. לְלִקְחָתָם לָכֵן בַּיּוֹם
הַרְאִשׁוֹן פָּרִי עֵץ הָדָר
כֶּפֶת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ
עֵבֶת וְעֵרְבֵי נָחַל
וּשְׂמֹחֹתָם לִפְנֵי יי
אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים:
וַיִּקְרָא כֵּן מַ

גמ' כמה מצות חביבות.
עיי' צ"ק דף ט ע"ב תוס'
ד"ה אלימא:

אמר ר' יהודה. גרסינן
ולא גרסינן אמר לו
ר' יהודה. שברי לא

[illegible]

(ו.) לא יאחו אדם
 ורבו ויתפלל. שאין דמיו
 מיושבת עליו נחמלה שהר
 לבו תמיד עליהן שלא
 יפלו מיו (ברכות ג.).
 ולא ישן בהן. שמה
 יפוח (שם) וגו' הגר"א;
 שמה יפוח. סבין כו'
 הרי אלו כיוצא בהן.
 לענין תפלה שזוהי עליהן
 שלא תפול הסבין ומצוה,
 והקצרה תשפך והמנוחה
 ואכזבו והכבד יפוח (חזק).

2000) 499-507.